

planinski

V E S T N I K

REVIVA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

112. LETO / JULIJ 2007 / 3,12 EUR / 750 SIT

Revija
Planinske zveze
Slovenije

7

O čarih Velebita

Sprejet Zakon o planinskih poteh

POHODNIK

ŠMARTINSKA 152, BTC-HALA A, LJUBLJANA

tel: 01 585 26 30 • e-mail: pohodnik@univet.si • www.pohodnik-si.com

Asolo Power Matic 400 GV

Engadin MFS

Air Revolution 2.0

Air Revolution 3.1

SALEWA

MEINDL

Shoes For Active

ZANESLJIV KORAK IN UDOBNA HOJA

www.logos-trend.si

ASOLO

www.asolo.si

POWERMATIC 400GV

Tehnično dovršeni gorniški čevlji, namenjeni kopnim turam v visokogorju, hoji po zavarovanih plezalnih poteh, trekingu.

PRISM GTX

Pohodniški model za kopne ture v visokogorju in treking z membrano goreteks. Element Aso-brake v petnem delu povečuje trenje pri hoji navzdol, tehnologija Active Heel Support pa poskrbi za stabilnost noge.

MYTHOS GTX

Ženski pohodniški model z membrano goreteks z elementom Aso-break v petnem delu za večje trenje pri hoji navzdol. Stabilnost noge povečuje tehnologija Active Heel Support.

Vse tri modele lahko preizkusite v testnih centrih ASOLO! Več na www.asolo.si.

NI DOBRIH ČEVLJEV BREZ DOBRIH NOGAVIC!

bridgedale
enjoying comfort

TREKKER

LIGHT HIKER

TREIL

LEISURE

TRIGLAVSKI NARAVNI PARK
NAZORNIKI TNP SO PRI SVOJEM DELU
OBUTI V NOGAVICE BRIDGEDALE.

Izdajatelj in založnik:

Planinska zveza Slovenije

ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno.

Planinski vestnik objavlja izvirne prispevke, ki še niso bili objavljeni nikjer drugje.

107. letnik

Naslov uredništva:

PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE

Uredništvo Planinskega vestnika

Dvorčakova ulica 9, p.p. 214

SI-1001 Ljubljana

telefon: 01 434 56 87, faks: 01 434 56 91

e-pošta: pv@pzs.si

http://www.planinskivestnik.com

Odgovorni urednik: Vladimir Habjan

Uredniški odbor:

Marjan Bradeško, Marjeta Keršič-Svetel,

Andrej Mašera, Mateja Pate,

Emil Pevec (tehnični urednik),

Andrej Stritar (namestnik odgovornega

urednika), Tone Škarja, Slavica Tovšak,

Uroš Vidovič

Grafična priprava:

Repro studio SCHWARZ, d.o.o.

Tisk: SCHWARZ, d.o.o.

Naklada: 5100 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte po elektronskem mediju na naslov uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih prispevkov ne vračamo. Številka transakcijskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt pri Abanki, d.d., Ljubljana. Naročnina 31,30 EUR (7500 SIT), 55 EUR za tujino, posamezna številka 3,12 EUR (750 SIT). Članarina PZS za članke vključuje naročnino. Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu številke. Ob spremembi naslova navedite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto. Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje uredništva. Kopiranje revije ali posameznih delov brez privolitve izdajatelja ni dovoljeno. Uredništvo si pridržuje pravico do objave ali neobjave, krajšanja, povzemanja ali delnega objavljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

Program informiranja o planinski dejavnosti sofinancirata Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za kulturo in Fundacija za financiranje športnih organizacij v Republiki Sloveniji.

Slika na naslovnici: Perunika s poti na Komarčo, foto: Peter Strgar

Za uvodnik pa zmanjka časa ...

Z uvodniki nekako nimamo posebne sreče. Zelo redko se namreč zgodi, da ga imamo pripravljenega vnaprej. Običajno je tako, da je s pripravo same številke toliko dela, da za uvodnik enostavno zmanjka časa. Potem kar naenkrat, ko je cela številka že postavljena in tik pred zadnjimi korekturami in ko tiskarna že pritiska - za uvodnik pa je tako rezerviran prostor - tehnični urednik vpraša: »Ja, kje pa je uvodnik?« Ja, kje je? Zelo pogosto me iz zagate reši naš Marjan. Ta zna v eni uri ali eni noči rešiti zadevo. Ampak žal vedno ne gre tako enostavno.

Uvodnik naj bi kratko in jedrnat predstavljal neko aktualno temo, jo pravzaprav le nakazal, ali pa nakazal rešitve. Brez odvečnega dolgozeženja. Takole imamo napisano na spletni strani: *»... Obravnavana tema skuša biti kar se da aktualna glede na dogodke, ki se v času objave ali tik pred njo dogajajo v gorah, oz. na dogodke, ki zadevajo ljudi, ki so kakorkoli povezani z gorami. Pogosto naj bi uvodnik komentiral dogajanja v planinski organizaciji. Če se le da, skuša biti tudi kritičen do nepravilnosti, ki se pojavljajo v gorniški srenji doma in na tujem in je načelno uravnan strogo naravovarstveno ...«*

Tudi tokrat je bilo tako. Mislim, da nismo imeli pravočasno uvodnika. No, čisto tako le ni bilo. Imeli smo dva, vendar noben ni bil »primeren«. Enega sem napisal sam. Gre za zanimiv problem. Zmotila me je neka planinska zadeva v tujini, za katero ne želim, da bi jo mi posnemali. Ampak, a veste, da bi ji mi, če bi o njej pisali na tako »kričecem« mestu, s tem »dali krila«? S tem, ko opozoriš na neko zadevo, pa čeprav jo kritiziraš, ji delaš pravzaprav reklamo. Žal je tako. Zato recenzenti nekaterih knjig sploh ne predstavijo. Bolje nič kot pa kritika. No, če bi bili pri tem poštene, dosledni in objektivni, bi še šlo ... In zaradi tega tudi vseh naših napak v Vestniku ne objavljamo vedno, saj s tem opozorimo na storjeno napako. Na najbolj vpjooče seveda opozorimo, vsi popravki pa prav niso tako zelo nujni. No, upošteval sem mnenje drugih urednikov in uvodnik umaknil. Ni bilo prvič, niti ni zadnjič.

Drug predlog uvodnika je od uredniškega kolega. Ta je bil odličen, žal pa malce preveč kritičen. Imel bi lahko »posledice«. Tak naj bi uvodnik sicer bil (glej zgoraj), vendar dobronamerna kritika - kar je ta uvodnik zagotovo bil - ne naleti vedno na ugodna tla oziroma na razumevanje. Žal je tako. Vsega seveda tudi ne moremo objaviti. Ampak pomaga, da včasih kaj vržeš na papir in se tako ohladiš. Še prevečkrat jih drugače dobim »po prstih« (prejšnji mesec je že bilo tako ...). Svoje delo opravljam z veseljem. Mislimo, da delamo dobro za ljubitelje gora, predvsem za same bralce. Z objavo takega uvodnika pa bi najbolj izgubili ravno bralci. Tega pa ne želimo (še). Da ne boste mislili, da sami o sebi mislimo, da smo nenadomestljivi, nikakor ne! Vendar govorite in pišete nam, da ste z našim uredništvom zadovoljni. Upam, da res. Ob pohvalah bralcev pa pogosto doživljamo tudi kritike iz »domačih« krogov, včasih upravičene, dostikrat pa se nam zdijo povsem neupravičene in tudi krivične. In res je, tako kot sem zapisal: člankov/novic/uvodnikov samih urednikov ne objavimo vedno. Torej zavračamo članke nas samih, ne le drugih. Ta samocenzura se mi ne zdi napačna. Če kdo misli, da ve vse sam, se moti. Takih je tudi nekaj v naši planinski srenji. Zato smo mi sami sebi največja cenzura.

V roke mi je prišlo februarso družstveno glasilo PD Fram. Prebral sem uvodnik Aleša Potiska. Prav všeč mi je. Iz njega veje sama pozitivna energija, ki se je ljudje lahko hitro »nalezejo«. Ne vem, če bo iz mojega tudi vela. Težko je namreč probleme zadrževati v sebi, če te tiščijo. In povedal sem že, da z uvodniki nimamo posebno srečne roke. Smo pa zato vse moči vložili v vsebino. Ta bo zagotovo boljša.

Smo v glavni planinski sezoni, zato pazite nase in se lepo imejte v gorah! Avgusta pa spet izidemo.

Vaš urednik

Vsebine vseh Planinskih vestnikov od leta 1895 do danes na www.pvkazalo.si

TEMA MESECA 4-16

Med morjem in nebom

Mateja Pate

Ptiči imajo prednost

Katja Podergajs

Bojinac in Bojin kuk

Roman Mihalič - Gric

Kamasutra

Milan Vošank

GALERIJA 17-19

Velebit

Aleksandar Gospić

PLANINSTVO 20-54

Dež ni pokvaril planinskega praznika

Irena Mušič, Vladimir Habjan

Planinske poti so urejene z zakonom

Tone Tomše

Bodičnik in sinja penuša

Tone Wraber

Asja v gorah

Miha Humar

Megla

Borut Mencinger

Pomladni utrinki z grebenov nad Kolpo

Stane Poljak

Obleka naredi gornika

Arnold Lešnik

Pomlad po vzoru jeseni in zime

Miha Pavšek in Gregor Vertačnik

NA TURO 55-66

Dvodnevno pohajkovanje

Aleš Tacer

Turska gora (2253 m) z Okrešlja

Irena Mušič

Hochkönig v snegu in skali

Breda Pirc

Hochkönig (2941 m)

Andrej Mašera

ALPINIZEM 67-70

I'll be back!

Martina Čufar

NAŠA SMER 71-73

Karnijska klasika

Igor Vidrih

NOVICE IZ VERTIKALE 74-76

NOVICE IN OBVESTILA 77-86

Kako poznamo nase gore?

**ANALIZA NESREČ IN
REŠEVALNEGA DELA
V LETU 2006 87-96**

Med morjem in nebom

O čarih Velebita

✍ Mateja Pate ✎ Aleksandar Gospić

Moj prvi »pravi« stik z Velebitom – tak, da ga nisem le opazovala iz avtomobila med potjo na morje – je bil z eno besedo magičen. Bilo je zgodaj spomladi leta 1995, ko se je prvič po vojni spet odprl za plezalce kanjon Paklenice. V hudo kislem vremenu smo optimistično korakali po cesti iz Starigrada, se »pofočkali« pri vojaški kontroli na vstopu v kanjon in nato šli po z žico obdani poti proti stenam (»Nemojte skretati s puta zbog mina!«). Nikoli ne bom pozabila pogleda, ki se mi je odprl tam nekje

na koncu Klanca in me skoraj vrgel na rit: kar naenkrat je na obzorju tako rekoč skoraj iz nič zrasla stena. Mogočna, v tistem sivem vremenu strašljivo resnobna, a hudo privlačna in do konca magična. Mislim, da sem nekaj trenutkov z odprtimi usti strmela vanjo, ne da bi izustila kaj več kot »O, mater.« Za kakršne koli parole, ki jih po navadi spuščamo, kadar nas kaj popolnoma navduši in želimo to deliti z drugimi, mi je preprosto zmanjkalo besed. Še preden smo prišli pod steno, je že rosilo, pozneje de-

Velebit – ujet med morje in nebo

Značilne velebitske škraplje

Velebit je najdaljši gorski masiv na Hrvaškem, ki se v dolžini 145 km razteza vzdolž Jadranske obale, od severozahoda proti jugovzhodu. Le malo prečnih prelazov ima, najznamenitejši je Oštarijski, ki ga deli na dve polovici. V zgornjo sodita Severni (od Vratnika do Velikega Alana) in Srednji Velebit (od Velikega Alana do Baških Oštarij), v spodnjo pa Južni (od Baških Oštarij do Malega Halana) in Jugovzhodni Velebit (od Malega Halana do Zrmanje). Severni Velebit je zaradi konfiguracije terena razmeroma težko dostopen, vendar ponuja možnosti od lahkih sprehodov do težavnih alpinističnih tur, področje Rožanskih in Hajdučkih kukov pa je pravo kraljestvo raznovrstnih skalnih oblik. Vzhodni del Srednjega Velebita poraščajo gozdovi, še posebno znameniti so pragozdovi Štirovače, daleč naokoli znane po kakovostnem lesu. Najlepše je območje Dabarskih kukov, ki se kot kamnit zid razprostirajo nad Crnim, Ravnim in Došen Dabrom. V Južnem Velebitu, v katerem je masiv najožji, so najvišji vrhovi, ki omogočajo široke razglede. Najjužnejši del masiva, Jugovzhodni Velebit, je prostora ravan, na kateri se proti vzhodu, vedno dlje od obale, nizajo skalnati vrhovi, preden se masiv konča v soteski Zrmanje.

Masiv nima jasnega grebena, na katerem bi se dalo ločiti pobočja, ki se spuščajo na primorsko in liško stran; njegov razmeroma široki vršni del sestavljajo vrhovi in doline na nadmorski višini od 1000 do 1700 m. Strma, kamnita, sušna primorska pobočja, na katerih vlada burja, poleti pa visoke temperature, so po večini gola, v nasprotju s pobočji, ki se spuščajo proti Liki – ta so pokrita z gozdom. Višinske razlike, ki jih moramo premagati pri vzponih na vrho-

ve s te strani, so za kakih 500 m manjše kot na primorski strani, na kateri je treba začeti tako rekoč »z ničle«. Vršni del Velebita ima subalpsko podnebje z dolgimi hladnimi zimami z obilico padavin ter kratkim in zmerno toplim poletjem. Na stičišču celinskega in mediteranskega podnebja se je razvila specifična in zelo pestra flora. Velebit je bil leta 1978 uvrščen med UNESCO-ve mednarodne rezervate biosfere v znanstvenem programu Človek in biosfera, tri leta pozneje pa je celotno območje dobilo status naravnega parka. Področji Paklenice in Severnega Velebita sta danes narodna parka, Štirovača ima status gozdnega rezervata, Hajdučki in Rožanski kuki pa so razglašeni za naravni rezervat, ki je še strožje zavarovan od narodnega parka.

Zaradi mreže gozdnih cest se je mogoče na najvišje vrhove masiva po večini povzpeli na enodnevnem izletu. Planinska sezona pravzaprav traja vse leto, vendar je treba pozimi računati z meglo po vrhovih in burjo, ki je lahko dolgotrajna, zaradi sunkov pa tudi nevarna. Upoštevati je treba tudi, da so ceste pod snegom. Poleti je poglobljena nevšečnost neizprosna vročina na primorskih pobočjih, zaradi možnosti nenadnih vremenskih preobratov pa je priporočljiva zaščitna in rezervna obleka. V Južnem Velebitu je potrebna posebna pozornost, saj so nekatera področja zaradi ostankov vojne (min) nevarna za obiskovalce. Čez ves masiv Velebita je speljana Velebitska planinska pot, ki pelje od Zavižana do Paklenice, ima 20 kontrolnih točk in jo je mogoče prehoditi v 8–10 dneh.

Vodniška literatura: Alan Čaplar. Dinarska Hrvatska. VBZ in Hrvatski planinarski savez, 2001.

Nekatere skalne tvorbe vzbujajo domišljijo

ževalo in celo snežilo, plezali nismo nič, a moj prvi obisk tega slavnega plezalskega raja kotira zelo visoko med mojimi plezalnimi spomini. Je bila za to zaslužna končno uresničena želja videti in potipati skalo toliko opevane *Pakle*, dobra družba, nekoliko odbite počitnice – kdo bi vedel, verjetno vsakega malo, a dejstvo je, da ima Paklenica svojo moč in da bi o svojih poznejših obiskih lahko napisala kar nekaj zanimivih zgodb ... Vsaka bi bila drugačna, a vsaka vsaj malo – magična!

Z leti je obisk sten nad Starigradom postal rutina in lepot niti nismo več prav opazili. Pa smo našli nov magičen prostor pod velebit-skim soncem. Po naključju sem od starejšega plezalskega kolega izvedela za neke stene tam nekje nad Karlobagom, v katere je zahajal že dolgo vrsto let, a jih je modro »hranil« zase in za svojo plezalsko družčino. V miru jih je obiskoval vsako leto, dokler jih ni izvohal Paolo »Plezuplato« (Pezzolato) in se spravil nadnje z vrstnim strojem. Smeri so se znašle v plezalnem vodniku, Dabarski kuki pa so začeli pritegovati

množice. Ob mojem prvem obisku pa smo si na jasi pod slikovitimi stolpi zanimivih oblik ob tabornem ognju pripovedovali junaške zgodbe naše mladosti le v družbi majhne skupine koroških plezalcev. In tudi ta prvi obisk tega končka Velebita je bil nepozaben! Po razburljivem dnevu, ko smo že na dostopu pod steno skurili kar nekaj adrenalina ob srečanjih s kapitalnimi modrasi, smo se zvečer pod zvezdnatim nebom držali za trebuhe ob mladostniških domislicah in otroških lovskih zgodbah kolega, v premorih med napadi smeha pa prisluškovali nenavadnim zvokom noči v gostem gozdu, ki se je razprostiral okoli nas. In bilo je – magično ... Morda zaradi novega okolja, morda zaradi dobre družbe ... verjetno pa najbolj zaradi Velebita samega. Kajti naslednjič, nekje drugje, ni bilo prav dosti drugače! Bo res kaj na tem, da je ves Velebit preprosto magičen? V tokratni temi meseca vas vabimo, da preberete zgodbe naših dopisnikov, ki so se potepali po tem enkratnem delu naše južne sosedice. ●

Ptiči imajo prednost

V stenah Srednjega Velebita

✍ Katja Podergajs 📷 Damjan Gruden

Damirjeve oči otožno potujejo po obzorju: » ... što bi dao, da bi mogao stalno biti tu.« Damir in njegova družina so lastniki majhnega kampa v vasi Baške Oštarije – na prelazu med Gospićem in Karlobagom na višini okoli devetsto metrov. Drobcena naselbina je dobila ime po številnih vaških krčmah (it. osteria), ki so pred sto in več leti tod gostile in prenočevale lokalne »švercarje«. Ti so iz notranjosti tovorili na obalo les in krompir, nazaj pa nosili ribe, sol in olivno olje. Damirjeva dedek in babica sta tako na

prelazu zgradila eno od mnogih gostiln za te popotnike in danes je namesto nje tukaj lično urejen kamp za novodobne popotnike, ki jih poletna vročina z obale prežene v hladnejšo notranjost.

Kamp je odprt od pozne pomladi do zgodnje jeseni in le letošnji neverjetno topli pomladi se imava zahvaliti, da je bil Damir tokrat tu že konec aprila. Če bi mogel, bi stalno živel tu, pravi, a žal samo s kampom ne more preživljati družine, še posebno v času izven

Božin kuk in Ljubičko brdo z Oštarij

📷 Aleksandar Gospić

Smer Lazaro (Božin kuk)

poletne sezone. Ko med poznim zajtrkom pod sveže umitim nebom opazujem spokojno divjino okoli sebe, prisluškujem ptičjim pogovorom in vlečem vase bogate vonje pomladi, povsem razumem njegovo hrepenjenje. A midva bova tu le nekaj dni, in če jih želiva izkoristiti, bo treba nehati s tem sanjarjenjem in se spraviti do stene. Veličastni Božin kuk namreč že od jutra razkazuje svoje obline in obljudlja plezalski raj. Greval!

Lazaro

Dostop do stene naj bi trajal približno petinštirideset minut in z mesta, kjer sva pustila avto, je bil videti precej enostaven. Začel se je z nekakšnim zapuščenim kolovozom, ki pa je postopno izginil v vse večji goščavi. Znašla sva se v pomladno zaraščenem gozdu brez poti, siva skala pa je le tu in tam zasijala iz daljave med svežimi zelenimi krošnjami, da sva nekako lahko obdržala pravo smer. Petinštirideset minut se je v zadnji strmini po drseči podraستي razvleklo v dobro uro in končno sva obstala pod steno. Po temeljitem študiranju skice in po razčlembah v steni sva ugotovila, da sva pravzaprav prispela le nekaj deset metrov stran

od vstopa v načrtovano smer Lazaro, 6a+, 220 m. Že bežen pogled navzgor je dal vedeti, da bo plezarija podobna kot v že znanih Dabarskih kukih, torej polna plošč in žlebičev vseh možnih velikosti. In če so tovrstne skalne oblike včasih prav nadležne, so bile tu, prav nasprotno, čudovite. Groba površina je ustvarjala ravno dovolj trenja, da so plezalke držale kot prilepljene, žlebiči pa so enkrat ponudili krasno kaminsko plezanje, drugič spet bočno oporno, nekateri so bili kot nalašč za kleščaste prijeme, spet drugi za zatikanje stopal. Po dolgem času spet smer, kjer sem namesto od »matrarije« vzdihovala od lepote. Skorajda ni bilo sidrišča, kjer ne bi drug drugemu hitela razlagat, kako lep razte-

težaj je za nama, kakšno tekoče in ritmično, prav šolsko gibanje, čisto uživaštvo! Peti raztežaj je zaključil smer na prostorni ploščadi nekaj metrov stran od vrha. Dosegla sva ga po dobrih treh urah plezanja in se za nagrado zleknila po ploščadi, da se pogrejeva na popoldanskem sončku. Kljub sončnemu dnevu sta namreč veter in višina (vrh ima nekaj manj kot 1400 metrov) opravila svoje in o kakšni pretirani vročini med plezanjem ni bilo ne duha ne sluha. Med počitkom sva »polnila baterije« z enkratnim razgledom, ki je na eni strani odkrival divjo zeleno notranjost, na drugi pa morje in otoke. Na sosednjem vrhu sva opazila tudi nekaj razigranih planincev. Še in še bi se raztegovala po topli skali, ampak treba je bilo poiskati še vrh ene od sosednjih smeri (Rigoletto), ki naj bi bila opremljena za spust po vrvi. Preiskala sva skoraj ves vrh, iztegovala vratove čez rob stene, iskala morebitne oznake, pa nič. Sama sem se že začela razgledovati za kakšno drugo možnostjo, saj je bilo videti, kot da je najin vrh z nekakšnim grebenom povezan s tistim, kjer sva videla planince. A še preden mi je uspelo kaj najti, sem zaslišala vesel Damjanov vzklik. Seveda, našel je sidrišče z obročkom – skrito za kupi skal in gostega grmičevja. Prvi razte-

Kaminska zajeda v smeri Margarita (Veliki Stogir)

žaj spusta je bil videti precej položen ter poln trave in grmičevja, kar nama nikakor ni bilo všeč, saj bi se vrvi kaj hitro lahko kam zataknila pri vlečenju. Pa se je vsem skrbem navkljub vse dobro izšlo, vrvi je po vsakem od treh spustov neovirano priletela za nama. Med spuščanjem sva si dobro ogledala smer, ki je bila sicer nekoliko lažja in krajša od najine, skoraj v celoti pa je potekala po nekaj ogromnih žlebovih. Če bova v prihodnjih dneh še plezala tu, bo ta naslednja, je bil sklep.

Sonce je bilo že precej nizko, ko sva pripešačila pod steno do nahrbtnikov, a do mraka sva imela še dovolj časa tudi za morebitna izgubljanja po gozdu. No, tokrat sva se jim uspešno izognila, saj sva si prej z vrha dobro ogledala smer in si določila nekaj orientacijskih točk, ki sva jih potem tudi brez težav našla. Pri avtu sva bila v pol ure, vključno s postanki za nabiranje zelišč, ki so kasneje krasno oplemenitila najino večerjo.

Ptiči imajo prednost

Naslednje jutro sva ujela Damirja pri sajenju drevesc po kampu. Malce nerodno nama je bilo, ampak hotela sva ga vprašati, kateri mesec je srpanj. Vem, vem, res bi lahko malo logično pomislila, pa ... nisva. Vsa stvar je bila namreč v tem, da stoji pod Božinim kukom tabla, na kateri je narisana plezalec, čezenj pa bel križ. V hrvaškem plezalskem vodničku je poleg tega navedeno, da je v Božinem kuku zaradi gnezdenja sivega sokola plezanje dovoljeno le od »30. srpnja do 1. listopada«. In midva sva prejšnji dan plezala tam čisto prepričana, da je srpanj april. Dokler nama ni postalo sumljivo dejstvo, da plezava popolnoma sama, kjub temu da so prvomajski prazniki in da sva v planinskem domu v Baških Oštarijah videla ogromno skupino hrvaških gorskih reševalcev, ki so imeli tečaj. Pa sva torej povprašala Damirja o srpnju, preden bi se spet zapodila v Božin kuk.

Smer Šumska vila (Strogir)

Seveda naju je hitro ohladil, ko nama je razkril veliko modrost, da je namreč srpanj julij ... Potem sva se malo posipala s pepelom, ker sva kršila prepoved, in upala, da nisva prestrašila nobenega ptiča. Videla jih nisva.

Z Božinim kukom sva tako opravila, zato sva preostale dni dopusta razdelila na Paklenico in Strogir. Prva je bila v Velikem kanjonu nabito polna in sva jo raje obšla s pohodom po Malem, kjer je plezanje prepovedano zaradi več zavarovanih rastlinskih in živalskih vrst. No, tudi tu je bilo precej več obiska kot običajno, da ne govorim o gradbenih delih pri vstopu v kanjon – vse kaže, da tudi Mala Paklenica kmalu ne bo več zastoj!

Čisto druga pesem je bil Strogir, kjer sva tako prvi kot drugi dan srečala natanko en avto oziroma dva plezalca. Strogir je nekaj manjših raztresenih kukov, ki so z jadranske magistrale videti kot kupi skalovja, enaki od Reke do

Maslenice. S to razliko, da se v teh bleščijo svedrovci. Do njih vodi ozka lokalna cestica, ki se odcepi z magistrale pri znaku za vas Štirovača – točno nasproti odcepa za Jablanac, kjer pristajajo trajekti z Raba. Prvi dan sva se odločila za smer z zvenječim imenom Šumska vila, 6a/A1, 160 m, v sektorju A (Točila). Dostopa je le petnajst minut, skala pa, lahko bi rekla, kar velebitskega tipa – plošče in žlebiči. Žal tu ni bilo kaj dosti gibalne lepote, ki naju je navduševala v Božinem kuku, za povrh pa v vodničku ni bilo oznake A1, kar nama je povzročilo nemalo preglavic. Po izdatnem preklinjanju in improviziranju nožnih zank sva se nekako le pretolkla čez težavnih nekaj metrov in se pridušala, da to nikakor ni 6a. Da res ni bila, sva ugotovila šele doma, po skoku na internet.

Za zadnji dan sva si rezervirala sektor D (Strogir), do katerega je 45 minut dostopa. Markirana pot se vzpenja najprej po pobočju, kjer so posejani majhni kuki, do roba, ki je viden z magistrale. Tam se pokrajina zravnava in planoto in odpre se pogled daleč v notranjost, obkroženo z večjimi kuki. Še zavoj v levo in pred očmi se znajdeteta Mali in Veliki Strogir. Najin izbranec je bil tokrat večji od obeh bratov, v njem pa smer Margarita, 6a, 60 m. Po dolžini sicer kratka smer, ampak tudi tu sva se pošteno nagarala. Za razliko od prevladujočih plošč in žlebičev vse naokoli je Margarita skoraj v celoti speljana po veliki zajedi in že kar malo spominja na naše Alpe. Vrh je spet ponudil krasen razgled v vse smeri, a naju je mrzel veter hitro pregnal z njega. Po spustu sva se med malico še nekaj časa odločala, ali bi splezala še kakšno smer ali ne, pa sva nazadnje prav lenobno sklenila, da imava dovolj, saj sva vendar na dopustu. Tako sva še malo posnemala martinčke in proti večeru končno le odražala domov. Jeseni, ko bodo »odprti« Rigoletto in njegove sosede, pa prideva spet. ●

Bojinac in Bojin kuk

Plezalsko-kolesarsko-pohodniški dopust v Južnem Velebitu

✍ in 📷 Roman Mihalič – Gric

Dva meseca lepega vremena, sedaj, ko grem na dopust, pa tako sranje. Dež po vsej Evropi ... Le kam sedaj? Ko si tako razbijam glavo, se spomnim na *Paklo*. Za vikend dobim za soplezalca še Faka, Diana pa komaj čaka malo morja.

Kako sem brihten, ugotovim šele po tunelu Sv. Rok, saj nas čez vso Liko pere, na drugi strani predora pa se nam smeji sonce. S Fakom v Pakli v dveh dneh opraviva nekaj lepih vzponov do VII. težavnostne stopnje, saj so razmere za ple-

zarijo zaradi hladnejšega vremena naravnost idealne. Nato Fako odpotuje domov in z Diano ostaneva sama. Sledi dan poležavanja na plaži, ki pa mi hitro presede – že mama mi je zmeraj govorila, da nikoli ne morem biti pri miru in imam zaradi tega »mevlje v riti« – kaj to pomeni, najbrž veste ... Dobro, da je z mano moj zvesti prijatelj Miško, ki potrpežljivo čaka pod oljko v kampu pri Peku, kjer smo ponavadi nastanjeni. Hitro se zmeniva za turo. *Gazda* Peko nama predlaga, naj si ogledava Veliko Rujno, ampak s

Pogled iz Velikega dolca proti Krilatemu kuku

kolesom to ni mogoče, ker še sam komaj pride gor z lado nivo. Seveda je to tako, kot bi psu pomolil kost pod nos.

Pasji Pasji klanec

V Starigradu si v informacijskem centru kupim najnovejši zemljevid in prikupno uslužbenko vprašam za pot. Zopet dobim enak odgovor, da z džipom že gre, z biciklom pa – c, c, c ... Zraste mi greben, kaj bo to, saj sem ja bil skoraj dva meseca nad 5000 metri in moje krvničke kar pokajo od kisika, pravzaprav sem za kolesarsko stroko že dopingiran. Zapodim se na Miška in hižo v klanec. Mimo smetišča me kar odnese, če ne drugega smrad, proti Dakozam mi elan že popušča, nato pa se cesta postavi pokonci, kot da bi deset kilometrov gonil v Kredu. Vmes srečam turista, ki komaj porivata kolesi ob sebi, kaj šele, da bi se peljala. Čeprav z jezikom že veselo opletam okoli sebe, se potrudim za najboljši vtis. Čez Grabove klance sem že čisto hin – le kje so tisti eritrociti, napolnjeni s kisikom?! Diham že na škrge, najhujše pa šele prihaja – Pasji klanec. Ja, prav ste prebrali – imenuje se prav tako in res je pasji. Z zadnjimi atomi moči se privlečem na vrh, kjer Miško pade na eno stran, jaz pa na drugo. Ležim sredi ceste, hropem kot star kovaški meh in čakam, da me zapusti duša. Mlečna kislina v curkih brizga iz mišic, tudi, če bi pripeljal džip, se ne bi mogel umakniti. Po lovljenju krvničk, zraka in še česa se tresočih nogic privlečem do obračališča nad Velikim Vagancem. Naprej gre samo peš, na mojo srečo, saj sem tako brihten, da bi še nadaljeval, če bi se dalo. Zato z Miškom obrneva in *šus* v dolino. Spust je čisto odbit, višinska razlika v desetih kilometrih je 600 metrov, midva pa divjava z 68 km/h. Kot bi rekel Hugo: to je noro! Za ublažitev adrenalinskega stresa in namesto raztezanja popoldne pomagava *gazdi* Peku pobirati krompir.

Stezosledsko na Bojin kuk

Naslednji dan napoči dan D za Bojinac in Bojin kuk. Po zajtrku naložim Miška na prtljažnik in po sedaj že znani cesti se odpeljemo na plato. Diančka me med potjo sprašuje, kje sem rinil Miška, in ko ji odgovorim, da sva vse prekolesarila, samo nejeverno zmajuje z glavo in

si modro misli svoje. Sonček je že kar visoko, ko začneva sestopati v prostrano kraško dolino Veliki Vaganac. Po petnajstih minutah prideva do križišča. Desna steza pelje proti Velikemu Rujnu, leva proti današnjemu cilju – Bojincu. Dolina, ki je bila nekoč skrbno obdelana, se sedaj zarašča. Čas in narava si hitro jemljeta nazaj tisto, kar je človek stoletja mukoma krčil. Čez Milovačke krčevine, ki bi jim danes lahko rekli zaraščevine, se dolina vzdiguje proti Jagin kuku, kjer prideva na sedlo, ki nama pričara nezemeljski pogled na Veliki dolac in Kotao. Stolpi in stolpiči fantastičnih oblik, razjedenih od vode, slanega zraka in vetra, vodoravne, navpične, poševne in ne vem še kakšne plošče, naravna okna, mostovi in ostale kamnite tvorbe, ki si jih lahko izmisli samo mati narava, ti dajejo občutek, da si na nekem drugem planetu. Skratka bajno. Do tu so markacije obnovljene, sedaj pa komaj opazen napis za Krilati kuk, zaraščena steza in tu pa tam komaj vidne obledele markacije. Še dobro, da sem v mladih letih prebral vse o Vinetuju, saj so mi stezosledske izkušnje še kako prav prišle. Na vrh markacije sicer ne peljejo, saj je vršna glava mroža, kot ga je Diančka poimenovala, zaradi svoje oblike dostopna le z lažjim plezanjem. Vseeno se povzpnem na vrh in uživam v razgledu na otok Pag. Nadaljujeva čez fantastično razdrapane Žlibine, snežno bele plošče sredi vročega velebitaškega sonca, prepredene s kot britvica ostrimi žlebiči, ki kar same vabijo k plezanju. Pod Bojinim kukom zavijeva levo, saj je pokrajina tako čudovita, da namensko hočeva »okoli riti v varžet«. Napis »Pazi ponor« je tako, kot bi pisalo »Gric, vtakni svoj nos v jamo«. Kaj hočem, tak pač sem. Pot se začne spuščati in kmalu prideva do v tem kraškem svetu tako redkega napisa »voda«. Nekaj metrov stran od steze zagledam steno, po kateri mezi voda, s katero pa si ne bi dosti pomagal. Nato mi zanimanje vzbudi luknja nad mokro platjo, in ko se dvignem na prste in vanjo pomolim svoj »poštrefni« nos, opazim bazenček čiste pitne vode, ki mu odtok zapira sigasta pregrada. Neverjetna igra narave.

Kdor jezika špara ...

Še malo spusta in že se nahajava v prelepi kraški vrtači Piskavac, obkroženi s stolpi in

Jagin kuk in Bojin kuk

Aleksandar Gospić

stolpiči. Sedaj se pot začne vzpenjati po zahodnem pobočju proti vrhu, kjer malo pod njim naletita na pravo jezerce, ki ga je za sabo pustilo nedavno deževje. Razgled z Bojin kuka (1110 m) je enkraten. Na severu greben Južnega Velebita z Brdom, Vaganskim vrhom in Svetim brdom, okoli naju nebeški stolpi in stolpiči Bojinca, pod nogami Starigrad, Pag in množica otočkov okoli njega, pod Velebitom pa Malo in Veliko Rujno. Sestopiva proti bivaku in naletita na zanimive kline čez plošče. Najbrž so varčevali pri kakšni betonaži, saj so v skalo zavrtili kar železo za plate. Ker že greva »okoli riti v varžet«, si ogledava še bivač - naravno votlino, v kateri je mogoče za silo prespati. Od bivaka nadaljujeva pot proti Veliki Gospi na Velikem Rujnu, vendar sredi planjave izgubiva stezo. Balvan in zadnja markacija, nato pa nič. Steza, ki so jo verjetno shodile kože in ovce - ampak samo do gozda, nato se vse razblini. Z Diančko iščeva in iščeva, toda ne najdeva. Na pomoč

mi priskoči zemljevid in po izohipsah vendarle najdeva nadaljevanje po zaraščeni in slabo označeni poti do Rujna, kjer si po dolgi turi obetava pivo, ki nama ga je obljubil Peko pri svojih znancih. Vidim, da prav pošteno garajo pri betonaži, in si kljub Diančkinim spodbudam ne upam zaprositi za tako zeleno tekočino. S suhima jezicoma se odpraviva čez zapuščeno vas Modri dolac do parkirišča. In nato?

Zajaham Miška in sledi nepozaben spust v Starigrad, ki sva ga naredila v velikem stilu z 72 km/h. Rekord, seveda najin. Miško je plesal po ovinkih kot kakšen *breakdancer*. V kampu pa sta mi Diančka in Peko prala možgane zaradi moje sramežljivosti. Nauk te zgodbe: »Kdor jezika špara, pira strada.« Ko boste imeli v *Pakli* vsega vrh glave, se odpravite na Bojinac. Ne bo vam žal. Ne bo vam treba plačati vstopnine, izognili se boste gneči, uživali v prekrasnem okolju, in če stegneta jezik, dobite še pivo. ●

Kamasutra

Prvomajska zgodba iz Paklenice

✍ in 📷 Milan Vošank

Kamasutra – staroindijski poučni spis o umetnosti ljubezni ...

»Zbudi me za prvi maj«, lepa rokovska balada udarnih kitar in petja v kvintetu skupine MI2 (Midva), mi popeva v mislih za dobro jutro, ko se s Sonjo prebujava v sončen dan, zazrta v pajka, ki nama je za srečo razpel dolgo srebrno nitko čez vso notranjost šotora. Od zunaj pa je slišati oddaljeno petje še iz noči nemirnih ptic, rahlo pošumevanje vetra v krošnjah borovcev sem od morja in glasno pogovarjanje plezalskih družčin med znanimi zvoki predevanja plezalne opreme. Sedaj kar naenkrat tudi midva začenjava hiteti: obraze pod hladno vodo, bela in črna kava, nahrbtniki in že sva na poti proti podobam silhuet Velike Paklenice. Spevno muziko prijetnih melodij v avtu navije va glasneje, kakor da se nočeva pogovarjati in razpredati misli, je v naju preveč pričakovanja plezanja, stene in gore, pa tiste prikrite tesnobe v veselju hkrati, da greva spet na pot v svoj svet plesa nad prepadi.

Na senčni strani gore

Po dveh dneh plezanja v daljših smereh Aniča kuka in Velikega Čuka zgornje četrte težavnostne stopnje se danes s prijateljico spet odločiva za vzpon v mogočnem masivu Aniča kuka, v visoko pod gornje robove odmaknjeni smeri Kamasutra na severni strani. Rada bi se povzpela še čez težjo steno in se približala »šestici«. V izbrani si obetava takšen vzpon, o katerem v plezalnem vodniku Paklenica vablivo piše: lepa in priporočljiva smer, pravi »posladek«, predvsem izstopna dolžina.

Na parkirišču ob vhodu v pakleniški kanjon je nadvse živahno, množice plezalskih navez odhajajo svojim idejam nasproti, nekateri najzgodnejši pa so že visoko v okoliških ostenjih; in tudi midva sva v hitenju naprej. Znana,

že tolikokrat prehojena pot nama mineva v zvedavih pogledih na plezalsko živahnost naokrog, dokler nisva na kamnitih stopnicah sredi pošumevanja slapovitega potoka pod stenami Čuka, Debelega kuka in Stolpa. Utesnjeni kanjon se sedaj že široko odpira v zeleno dolino, najini pogledi in razgovori pa so namenjeni drzno dvigajočim se stenam »najinega« Aniča kuka. Pri kažipotih prestopiva potok, zgoraj nekje dvakrat glasno počijo odpirajoča se padala med kriki veselja, da sta skoka padalcem (»base jumpers«) z robov sten Aniča kuka uspela. Slišati je glasove vzpenjajočih se navez v Klinu, kar pestro je že dogajanje naokrog, ampak sedaj mi ni do obotavljanja. Obzirno priganjam, in ko zavijeva pod severno steno, je nenadoma vse tiho. Skromno shojena stezica se strmo vzpenja in videti je, kakor da sem na senčno stran gore ne zahajajo plezalci, da sva sama v tem miru, prepuščena le svojim mislim in spet vse redkejšim besedam. Smer Kamasutra po besedah iz najinega plezalnega vodnika še ni povsem varno opremljena, tu še ni zavrtanih svedrovcev, ki so že skorajda povsod po ostalih stenah Paklenice, zato s Sonjo tvoriva s sabo ob kladivih še šop klinov, zatičev in metuljev; in tudi zato je v meni nemir pričakovanja, tisti prikriti strah alpinista pred začetkom plezanja, obenem v veri v zaupanju vase ter v soplezalko, da bova vzpon izpeljala varno in lepo. V minulih letih svojega gorništvja sem že velikokrat doživel takšna iskanja in spraševanja v sebi na poteh pod stene in moral sem si vzeti čas, teh nekaj minut zase, ter jih hkrati dopustiti soplezalcu, poiskati v svoji duši mir ob začetku vzpona.

Tudi tokrat pod severno steno Aniča kuka se, potem ko naju stezica pripelje prav pod vstop v Kamasutro in s tem prepriča, da tod vendarle kar plezajo, umaknem za bližnjo skalo, od koder je najina smer vsa pred mano kot na veliki sliki. V levo črno zajeden kot,

nekakšna poč, se strmo pne kvišku za dobro vrvno dolžino, nato pa se izteka v svetle plošče vse do vrhnjega sončnega roba. Zahtevno plezanje naju čaka. Pazljivo preučim vse prehode in se miren, pripravljen vrnem k prijateljici.

Osredotočen na estetiko početja

Nadevava si plezalno opremo, ko se neke med drevjem pod nama zasliši govorjenje po naše. Ena, dve, ne, že kar tri naveze se vzpenjajo. Prav razveseliva se jih, le ne bova sama v tej severni senci samotne stene. Ob vstopu v smer naju že dohitijo, midva pa zreva navzgor, in kot da ne verjameva: Kamasutra je opremljena s svedrovci, ki prav veselo sijejo iz črne skale. Oddanem si: plezanje bo razbremenjeno zamudnega delanja varovanja, iskanja razpok, zabijanja in izbijanja klinov ... V varovanih smereh morda res ni več prvinske alpinistične avanture, ali pač, ko se plezalec osredotoči zgolj in samo na plezanje, gibanje v vertikali, estetiko početja ... Z leti mi je takšen pristop k plezanju, priznam, vse bolj dobrodošel. Ampak s soplezalko tokrat naglas razmišljava nekaj drugega: to besedilo iz najinega plezalnega vodnika ...? Ki je že »v letih«, zastarel, saj je Kamasutra medtem z urejenim varovanjem postala drugačna, že kar »trendovska« smer s povišano oceno, tja do 5b+ že v prvem raztežaju, naju »pouči« Beno.

Sproščenost po plezanju v Kamasutri

Zaplezam. Črna, od vode razjedena skala je trdna, krepko pokonci postavljena z drobnimi oprimki in stopi ter nekaj opornega plezanja. Kar težavno, pa vendar prav slikovito. Razbremenjenemu jutranjih tesnob se v meni z vsakim preplezanim metrom bolj porajajo znani občutki previdnega iskanja po steni, božanja, preizkušanja in trdnega oprijemanja. Ko se giba telesa in misli prav počasi združujejo v eno – v veselje ob vzpenjanju.

Tako do prvega varovala in še kar naprej, kakšnih deset metrov, ko mi Sonja zakliče, da se najini »devetmilimetrovki« zanjo nerešljivo zapletata. Beno in Gašper rada priskočita na pomoč, sam pa se, privezan ob steno, rešim pretežkega nahrbtnika in prevroče jopice. Kar odvržem ju v travo pod steno, kjer čakajoča družba hudomušno ugotavlja, kaj neki vraga sem tovoril v tej veliki »omari«.

Vrvi sta razpleteni, nadaljujem. Smer iz črne poči zavije na veliko svetlo ploščo desno, na prvo stojišče.

Pazljivo povzemam vrvi, sledeč vsakemu gibu soplezalkke. Osredotočena na svojo igro vzpenjanja sem in tja malo zastane, se razgleda, poišče, najde ... saj sploh ne potrebujeva besed, le kaj za vzpodbudo, nasvet ...; povezana sva v skupno hotenje: doživeti steno, goro. Doživeti samega sebe in oba skupaj v tej plezalski pustolovščini; zaživeti svojo zgodbo čustev pričakovanja, strahu, veselja, zadoščenja ...

Medtem v steno vstopata Beno in Gašper s soplezalkama, midva pa se izmenjavama na zračnem stojišču in strma skalnata pot se nadaljuje v naslednje dejanje. Plošča mi ponudi res lepo plezanje, užitek v gibanju nad prepadom. Na sebi čutim soplezalkine poglede, spodaj slišim ostale plezalce: vsa dogajanja v Kamasutri so kakor v zaokroženem dramaturškem loku: igri vsakega, igri dvojic v navezah in vseh skupaj. Saj vprašanja, zakaj vse to počnemo, v takih trenutkih sploh niso potrebna. Bilo bi kar kakor odvečna filozofija.

Tudi Sonji je bilo plezanje v drugem raztežaju nadvse povšeči, njen nasmeh in nalezljivo dobra volja povesta vse. Naprej po steni pa naju za uvod čaka previsna stopnja. Preiščem s pogledom, potipam po ostrih robovih in počeh, poslušam nasvete varujoče, iščem in najdem; in se zavihtim nad globino. Divje lep, drzno oblikovan skalni odstavek. Nadaljujem po zajedah, nekaj lažjih skalah do pod izstopnega raztežaja, tistega »pravega posladka«, kot se bere v vodniku.

Skozi spomine k soncu na grebenu

Stojišče je udobno. Po vrveh čutim vsak Sonjin gib in premik, in ko ti hitreje stečeta, vem, da je zmogla previs. Zadovoljstvo me navdaja, da v plezanju lepo napredujeva, da zmoreva to zahtevnejšo smer. Vrv naju trdno povezuje po Kamasutri in naprej v življenje. Že sredi zime sva začela zahajati v plezališča Vipavske doline, se podala v Istro ter šla pozdravit Meda v Osp ..., vseskozi tudi z mislimi na stene gora. In zdaj sva tu, ko mojim pogledom ne morejo uiti razgledi po dolini zelene Paklenice do najvišjih grebenov in vrhov Velebita. Samotnih gora, kar nekam skrivnostnih v njihovi odmaknjeni lepoti. Zamišljeno se zazrem v daljave in kakor v filmu se zavrté skozme preštevilne slike družjen s prijatelji po teh gorah, planotah in dolinah med Veliko in Malo Paklenico. Predvsem pa so to nepozabne slike doživetij v stenah Manita peči, Čuka in Aniča kuka. Pogosto nadvse čustvene pripovedi, ki so se začele že tedaj, ko smo še, tako mladi in neobremenjeni s svetom izven naših želja, neobrzdani v plezanju, pitju in ljubeznih (pa vendar smo »preživelci«, saj še pomnite, prijatelji?!), svobodno taborili v tedaj še »divji« Paklenici, na zelenicah med drevjem ob potoku prav pod stenami. Do sedaj, ko je to »urejen« park in so tu množice plezalcev ter turistov in je pravzaprav duh teh tako lepih starih časov za alpiniste najti le še v odmaknjenih stenah in smereh. In prav zaradi tega, zadnjega, vedno znova tako rad prihajam v te gore; in prišla sva s Sonjo, katere pozdrav izza skal me spet povrne v sedanjost.

»Posladek« je v prvih metrih strma plošča, zajedena v kot pod previse z nadvse majhnimi, ostrimi oprimki. Prav počasi in pazljivo, s pre-

mišljenimi gibi preidem preko, dokler nisem na dnu širokih počí; in potem je le še pot k soncu na grebenu. »Ugnezdím« se v skalni vdolbini, odvržem vročo čelado in pretesne plezalnike ter počakam na nasmeh soplezalke pod rdečo čelado. Preplezala sva Kamasutro, to pesem o umetnosti ljubezni v severni steni Aniča kuka. Tokrat pač o ljubezni na drugačen način. Ko je plezalna oprema odložena, ko obsediva na toplih skalah, vem, da je v obeh le še tiha sreča. Igriva sproščenost na robu stene.

Nisva dolgo sama. Izpleza Beno z ženo Sonjo, ki že noseča pravi, da »ima pogon na vse štiri«, pa še Gašper s soplezalco in še tretja naveza iz sosednje smeri Figure Veneris. Kmalu smo v sproščenem pogovoru, pogosto je med alpinisti tako in najbrž so tudi takale nključna druženja v stenah in na grebenih del gorniške lepote, del vseh teh naših, pravzaprav osebnih zgodb, ki pa nas vendarle spoznavajo in povezujejo. Morda je razmišljanje nekaterih o egoizmu in samoljubju pri alpinistih res le delček neke resnice!

Z Aniča kuka s Sonjo odhajava zadnja. Sedaj se nama kar nikamor več ne mudi, ozirava se proti morju v zalivih (»kjer se gore dotikajo morja ...« nam je pred leti pela dalmatinska klapa v bližnjem Starigradu) in čez poraščene osamele planote pod vrhovi Velebita. Iščeva fotografske motive med razcvetenimi perunikami ..., dokler se steza ne obrne nazaj na senčno stran, pod steno. Spet se zazreva v Kamasutro. Le od kod prvopolezalca zamisel o tako zanimivem poimenovanju?

Sicer pa, ali ni povsod okrog nas ena sama ljubezen! ◉

Zakaj

Spet me sprašuješ zakaj,
čemu, kaj me žene
v hribe takoj in zdaj.

Kdo bi vedel zakaj,
jaz vem le to,
da se vedno vračam
srečen k tebi nazaj.

Lado Brišar

Velebit

📷 Aleksandar Gospić

Južni Velebit - Velika Paklenica, Anića kuk v zahajajočem soncu

Južni Velebit - najvišji vrhovi Velebita z Babinog vrha

Južni Velebit - pogled s Svetog brda na morje in otoke

Jugovzhodni Velebit - kanjon Zrnanje in slap Visoki Buk

Srednji Velebit - Bačić kuk iz Bačić dulibe

Dež ni pokvaril planinskega praznika

Dan planincev 2007 na Sviščakih

✍ Irena Mušič, Vladimir Habjan 📷 V. H.

V soboto, 2. junija 2007, so Planinska zveza Slovenije, Planinsko društvo Snežnik Ilirska Bistrica in Meddruštveni odbor primorsko-notranjskih planinskih društev na Sviščakih organizirali *Dan planincev*, posvečen 100-letnici ustanovitve Ilirskobistriške podružnice Slovenskega planinskega društva (SPD). Že v zgodnjih jutranjih urah so se začeli zbirati planinci iz vse Slovenije, pa tudi iz krajev onkraj meje. Vreme ni bilo najboljšo, bilo je precej oblačno in vlažno, pa vendar se jih je veliko

odpravilo proti prvaku območja Snežniku. Strokovne službe Planinske zveze so v velikem šotoru pripravile majhno prodajalno planinskih edicij, ki je bila nenehno oblegana. Organizatorji so se zelo potrudili, da bi jim prireditve uspela, precej preglavic pa jim je povzročil dež, ki je začel padati tik pred začetkom. Voditelj prireditve, novinar Danijel Cek, je odlično povezoval program. Govorov je bilo mnogo in govorniki so veliko povedali; to za tak dogodek seveda ni nič neobičajnega.

Malo po 11. uri je zapel svojo prvo pesem moški pevski zbor Dragotina Ketteja. Navzoče so najprej pozdravili predsednica PD Snežnik Ilirska Bistrica Darinka Dekleva, predsednik MDO primorsko-notranjskih društev Albin Žnidarčič in podžupan občine Ilirska Bistrica Vladimir Čeligoj. Sledil je pozdravni nagovor predsednika Francija Ekarja: *»Vseslovensko planinsko srečanje prvič prirejamo pred aktivno planinsko sezono, tudi z namenom, da bi opozorili obiskovalce gora, naj se dobro in odgovorno pripravijo nanjo. Danes imamo veliko čast, veselje in srečo, da nazdravimo, čestitamo stoletnemu delovno ustvarjalnemu Planinskemu društvu PD Snežnik Ilirska Bistrica, nasledniku Ilirskobistriške planinske podružnice Slovenskega planinskega društva. Pozdravi in zahvale veljajo tudi MDO primorsko-notranjskih društev za aktivno in učinkovito koordinacijo in pospeševanje razvoja planinstva v okviru Planinske zveze Slovenije, ki združuje več kot 52 tisoč registriranih članov. Pozdrave in hvala za pomoč tukajšnjim planincem in lokalni skupnosti Ilirska Bistrica, ki zna ceniti in dokazovati usesplošni pomen planinstva.*

To, da smo danes tukaj in da je bila skupščina PZS pred nedavnim v Ilirski Bistrici, je tudi poravnava dela dolga do tega planin-

skega okolja, tukajšnjega gorskega očaka Snežnika, ki deluje kot tempelj in branik slovenskega planinstva med Mediteranom in kontinentom in je ‚panoramski observatorij‘ najrazkošnejših razgledov na ves slovenski planinski in gorski svet. Snežnik nas osrečuje ob vsakem pogledu, je naš najpogostejši spremljevalec, ko se vzpenjamo na visoke gore. Če ga vidiš, je to dokaz lepega vremena, pa tudi varnosti in njene posledice, dobrega počutja.

V planinski organizaciji se trudimo oblikovati človeka v spoštljivo osebnost, odgovorno do narave, še posebno do planinsko-gorskega sveta, ter spoštovati, ohranjati in varovati planinske temelje in kulturno planinsko dediščino. Trudimo se, da ne bi spreminjali in potvarjali dejstev preteklosti in izrazoslovja. Kaj bi bilo, če bi začeli spreminjati Prešernovo in našo Zdravljico, ji odvzemati in pačiti njen besednjak? Ohranimo planinsko izrazoslovje ‚planinstva‘, ‚hribovstva‘, kot so ga zapisali in uporabljali nesmrtni in veliki planinci Jakob Aljaž, Simon Gregorčič, Henrik Tuma, Joža Čop, Oton Župančič ... Slovensko planinsko društvo, Planinska zveza Slovenije je slovenska planinska društvena organizacija, ki je dolžna varovati poti, dela in zapuščino oziroma nasledstvo SPD. Izrazoslovje je del tega. Vsakdo se ima pravico na novo svobodno organizirati, vendar ne v breme programov in vsebin, dediščine in tradicije planinske organizacije. Vsakdo je v društvu zaradi svojega prepričanja, želje in hotenja, zato se je treba tudi podrežati in čim več storiti za nadaljnjo pot in razvoj planinstva, združenega v Planinski zvezi Slovenije.

Varovanje in ohranjanje gorskega sveta je sveta dolžnost vsakega planinca. Notranjski planinski svet je še posebno aktualen in pomemben za varovanje. Snežnik, Vremščica in Volovja reber so območja, ki jih je treba skrbno ohranjati. Vedeti in oznanjati moramo, da take oblike varovanja niso omejevanje razvoja, ohranjanja življa, ampak je ta naravovarstvena skrb pomagalo za kulturnen, ozavešen in učinkovit nadzor. Skrb za planinski svet je vsak dan aktualnejša in pomembnejša in je sestavni del obvez društev in zveze ter članstva,

Minister za obrambo Karl Erjavec

ki v svojih programih dela in usposablja člane tudi za to tematiko.

Prostovoljstvo je izjemna vrednota za družbo in za državo. Ali država to zadosti in stimulatивно priznava in moralno nagraduje? Ugotavljamo, da sredstva, ki jih zagotavlja, vse bolj usihajo, čeprav je obseg dela v primerjavi s svetovnimi planinskimi tokovi vse večji.

Skrb za sočloveka in pomoč človeku na gori je ena najosnovnejših razpoznavnih značilnosti planinske narave. Apeliram na krvodajalce, da se odzovejo klicu na pomoč in dokažejo, da ima PZS upravičeno status in poslanstvo humanitarnosti.

Obiskovalec gora kakovostno dobi prave planinske vrednote le v planinskem društvu. Statistike ugotavljajo, da je med ponesrečenci v gorah najmanj članov planinskih društev. Naloga in vizija planinske organizacije je, da je kvaliteta pred kvantiteto. Če imamo usposobljeno članstvo, je hoja v gore varna, prijazna in tako telesno kot duhovno razvedrilna. Treba pa je tudi izkazovati pripadnost planinski organizaciji, delu markacistov, delavcem in upravljavcem planinskih koč, gorskim reševalcem in vsem drugim, ki se s svojim prostovoljstvom trudijo za varno počutje obiskovalcev gora. Danes je tudi priložnost, da se javno zahvalimo Slovenski vojski, ministru za obrambo, ministru, načelniku generalštaba in vsem preostalim, ki vse od leta 2001 pomagajo slovenskemu planinstvu pri obnovi in popravilih planinskih poti, odpravi poškodb na visokih

Otroci plešejo pred zbrano množico planincev.

gorskih objektih, tovornih žičnicah in drugje. To so dobra in tako obsežna dela, da jih PZS nikakor ne bi zmogla pokriti sama. Zato se danes, ko je med nami minister za obrambo gospod Erjavec, javno iskreno zahvaljujemo za njegovo razumevanje, izjemno dober odnos do planinstva, alpinizma, pa tudi do PZS, ki ga dokazuje z odobritvami, konkretno podporo in izvršenimi dejanji.

Danes smo odprli novo področje sodelovanja – pri graditvi planinskega muzeja v Mojstrani, pri kateri bi morala dobiti svoje mesto tudi Slovenska vojska. Pogovor z ministrom glede zaposlovanja kategoriziranih alpinistov je bil izjemno uspešen.

Planinska organizacija praznuje 6. junija 59. obletnico ustanovitve (kot naslednica SPD) in 95 let, odkar je SPD ustanovilo reševalno službo. To so spomini na delovnoustvarjalne poti, ki so vedno vodile k ciljem planinskih kreposti in skromnosti. Ta mesec je tudi 'zgodovinski', saj je bila vsebina zakona o planinskih poteh dokončno izoblikovana in tudi oddana v zakonsko presojo in sprejem v parlament. Prijetno praznovanje vam želim!»

Nato je na oder stopil slavnostni govornik, minister za obrambo Karl Erjavec. Po začetnem pozdravu je povedal, da mu je v čast, da je z nami, in nadaljeval: »Gorništvo in zahajanje v

gore nam je v krvi, Triglav je simbol slovenstva, tudi kočje in pota so del našega slovenstva. Planinstvo je nekaj več, ni samo zahajanje v gore, je kultura, tu se je utrjevala narodova zavest. Množičnost je v teh letih konstantna, gorništvo ima vedno nove razsežnosti: razvoj gorske reševalne dejavnosti, alpinizem in turno smučanje so v svetovnem merilu. Doživljanje narave ostaja človekova naravna potreba. Vztrajnost, tovarištvo, srčen odnos do sočloveka so pomembni tudi za otroke. Tudi sam sem planinec; to so ljudje s pozitivno energijo in pozitivnimi vrednotami. Gorništvo ima svoj položaj tudi v vojaški tradiciji. V prvi svetovni vojni so se mladi Slovenci bojevali v gorah, Slovenska vojska se ponaša z gorsko šolo v Bohinjski Beli, v kateri se usposabljaajo pripadniki tujih držav v okviru NATA in ki bo leta 2008 postala tudi Center odličnosti. Ponašamo se z znanjem in tradicijo v svetu. Živim pod Storžičem in Storžič je v vsakem času drugačen. Člani planinskih društev zgledno skrbijo za naravo. Podpiram zakon o planinskih poteh in zakon o TNP. Omenil bi tudi 100-letnico PD Ilirska Bistrica. Domoljubnost je tisto, brez česar ne bi imeli svoje lastne države, planinska društva pa so lahko vzor in primer, kaj se lahko doseže. Čestitam vam ob prazniku in vam želim veliko prijetnih pohodov v gore.«

Ob koncu prireditve je predsednik Komisije za pota Tone Tomše podelil Albinu Žnidarčiču Knafelčevo priznanje, predsednik PD Planika Maribor Franci Rajh pa je – v nasprotju z običajno prakso – podelil društvu priznanje Planinski zvezi Slovenije. Konec slovesnosti je bil spet kulturn, prav pristrčno so zaplesali člani otroške folklorne skupine Antona Žnidaršiča, na diatonično harmoniko pa je zaigrala dvakratna državna prvakinja Tea Ljubič. Sledilo je brezplačno kosilo za vse udeležence v organizaciji Slovenske vojske. Ob poskočni glasbi ansambla Malibu so udeleženci še dolgo v popoldan izmenjevali planinske izkušnje in plesali na razmočeni travi.

Povedali so:

Mija Stegu, vodja pisarne PZS: Z organizacijo prireditve, s programom, vabljenimi in našo stojnico je bilo kar veliko priprav. Danes ponujamo planinske edicije iz naše Planinske založbe, vodnike in zemljevide – med njimi je

nov vodnik po planinskih kočah, – ponujamo pa tudi majice PZS vseslovenske akcije »Slovenija planinari«. Zanimanja je kar veliko. Letos sem drugič na dnevu planincev. Ljudi je kljub deževnemu vremenu veliko. Rada sem med prijaznimi ljudmi, to pa planinci zagotovo so.

Milan Grlica, PD Bazovica z Reke: Prišli smo, da bi počastili 100-letnico društva, katerega člani smo tudi mi. Nekateri so odšli na izlet na Snežnik, drugi pa se bomo družili v prijetni naravi s prijatelji iz našega in drugih planinskih društev.

Slavko Krušnik, PD Integral in PD Ljubljana Matica: Sem sem prišel, ker sem pri društvu prevzel odgovornost za to srečanje. Žal nas je samo za en kombi, dve tretjini ljudi je odšlo na Snežnik. Kaže, da dobrega vremena

ne znamo delati. Ozračje je pristrčno, govori predolgi kot po navadi. Otroci so lepo poplesavali, najbolj pa me je navdušila Tea Ljubič. Vsem želim vesele izlete v letošnjem poletju, varen korak in lepše vreme, kot je danes.

Darinka Dekleva, PD Snežnik Ilirska Bistrica: Z današnjim dnevem sem zadovoljna. Priprave so potekale že od februarja letos ob pomoči mnogih, ki so imeli za sabo podobne prireditve. Govorniki so bili iskreni

in pristrčni, zadovoljna sem tudi s Slovensko vojsko – to je prvo večje sodelovanje našega društva z njo. Dobro je, da je prireditev na začetku sezone. Poudarek je namreč na preventivi. Tu se ljudje srečajo in se povabijo na skupne ture, septembra pa gre sezona že proti koncu. Zahvaljujem se vsem, ki so nam pomagali. Dan planincev je kljub vsem organizacijskim zapletom lepo uspel.

Franci Rajh, PD Planika Maribor: Smo mlado društvo, zdaj teče 12. leto našega delovanja in imamo približno 150 članov. Vsak teden priredimo avtobusni izlet po Sloveniji, pa tudi v tujino. Ob 10-letnici smo

podelili priznanja svojim članom, kočam in Planinski zvezi Slovenije. Organiziramo tudi dva pohoda, s Pohorja na Okrešelj in pohod v spomin Andreju Rajhu. V ta namen izdajamo tudi značke in plakete. Tukaj nas je približno petdeset. Želeli smo se zahvaliti svoji planinski organizaciji, zato smo ji danes podelili priznanje. ◉

Planinske poti so urejene z zakonom

Konec junija je bil sprejet Zakon o planinskih poteh

✍ Tone Tomše

Človek se je vse od svojega nastanka gibal po terenu. To mu je zapovedovala življenska nuja, saj si je moral poiskati hrano za preživetje. Podajal se je iz kraja v kraj, iz ene doline v drugo. Način človeškega življenja je torej že v davni preteklosti zahteval povezavo med posameznimi področji – se pravi poti.

Vse nekdanje poti niso segale visoko in gorski svet je bil praktično neposeljen. Vendar najdbe prazgodovinskega orodja na različnih krajih pričajo, da so bili ljudje v gorah prisotni že takrat. S preseljevanjem ljudstev v prvem stoletju našega štetja so se prebivalci stalno izmenjavali in obenem poseljevali vedno nove predele. Ko se je sčasoma preseljevanje umirilo, so se posamezna ljudstva na določenih predelih tudi stalno naselila. Zaradi vedno večje poseljenosti, predvsem v ravninskih predelih, so za živino pričeli iskati dodatno pašo v gorah. Zaradi tega lahko trdimo, da so najstarejše planinske poti uhodili prav pastirji.

Prve poti so uhodili pastirji, rudarji, oglarji in divji lovci

Nadalje so svoje poti v gorskem svetu utrli rudarji in oglarji, kajti rudarstvo, fužinarstvo in z njima povezano oglarstvo so bile v naših Alpah pomembne pridobitne panoge. S tovorjenjem rude in kovaških izdelkov so nastale tovarne poti, ki poleg pastirskih sodijo med najstarejše pri nas. Tudi divji lovci so uhodili svoje steze, ko so lazili za gamsi v najbolj odročne predele gora. Po večini teh nekdanjih skrivnih poti so v dobi razsvetljenstva domači gorski vodniki vodili prvopristopnike na do tedaj še neobiskane vrhove.

Omrežje nekdanjih pastirskih, lovskih, rudarskih in tovarnih poti je bilo torej pred stoletji domala isto kot danes. Nadelane in označene planinske poti pa se pri nas pričenjajo šele konec 19. stoletja. Prvopristopniki na vrh Triglava so leta 1778 s kamnitimi možici zaznamovali

svojo smer, da je drugič ne bi zgrešili, kar lahko štejemo za prvo znano označitev poti v naših gorah.

O prvi zamisli nadelane turistične poti je Valentinu Vodniku že leta 1808 pisal bohinjski kaplan Jakob Dežman po svojem vzponu na Triglav. Prva nadelana pot na Slovenskem je bila vsekakor pot po severnem pobočju Donačke gore, ki jo je leta 1853 dal na svoje stroške zgraditi E. H. Frölich. V Julijskih Alpah je na pobudo bohinjskega kaplana Ivana Žana vodnik Jože Škantar, p. d. Šest, iz Srednje vasi v Bohinju leta 1869 nadelal pot z Ledin čez Stopce na Triglav, tako da je na težjih mestih »popravlil naravo«. S sinom sta nato leta 1871 nadelala dobro turistično pot na Triglav.

Lovrenc Škantar – Šest in Richard Issler sta leta 1879 uredila in markirala pot iz Bohinja čez Komarčo na Triglav, kar lahko štejemo za rojstno letnico prve markirane poti v naših Alpah. Dejstvo je, da so večino današnjih planinskih poti pri nas nadelali in označili gorski vodniki domačini, ki so tudi najbolj poznali posamezne predele.

Največji razmah označevanja planinskih poti se je pričel z ustanovitvijo Slovenskega planinskega društva 27. februarja 1893 v Ljubljani. Njegova naloga je bila poleg narodnobuditeljske vloge še gradnja koč in poti. Na ustanovnem zboru so poleg glavnega odbora ustanovili markacijski odbor, ki je štel sedem članov. Že v prvem letu delovanja je Slovenska planinska organizacija označila 97 poti. Poglavitni namen je bil predvsem preprečiti Nemcem, da bi po naših gorah še naprej delali nemške napise in kažipote.

Za prvotno označevanje poti so uporabljali ravne črte v rdeči (minij), zeleni, rumeni in modri barvi, ki so bile široke od 8 centimetrov in dolge do 20 centimetrov. Ponekod so uporabljali tudi črno barvo (npr. pot na Skuto). Na predelih, kjer je bil izredno lep razgled ali kaka druga zanimivost, so napravili križe, na peči-

Robert Klančar

nah, ki so bile vidne od daleč, pa večje kvadrate in kroge ter tako določali potek poti. Tak način markiranja se je ohranil vse do konca prve svetovne vojne. Zaradi čim enotnejšega označevanja v okviru SPD so bila izdana »Določila o zaznamovanju potov Slovenskega planinskega društva«, ki so bila objavljena v 4. številki Planinskega vestnika leta 1895.

Pomembna vloga Alojza Knafelca

Da bi podružnica zavarovala svoje poti pred tujim poseganjem, jih je pravno zaščitila. Leta 1903 je od vseh večjih posestnikov iz Luč in Solčave pridobila izjavo, da ima samo ona pravico markirati poti po njihovih zemljiščih. Knezoškofijsko oskrbništvo v Gornjem Gradu in meščanska korporacija v Kamniku sta priznala to pravico samo SPD oziroma njegovi Savinjski podružnici. Te izjave si je SPD pridobilo tudi od drugih večjih posestnikov izven Savinjske podružnice.

Po prvi svetovni vojni so v SPD pričeli razmišljati o drugačnem, enotnem načinu označevanja planinskih poti, zato je bil konec leta 1921

organiziran tečaj za markiranje. Vodil ga je Alojz Knafelc, ki je bil 4. marca 1922 na občnem zboru SPD izvoljen v osrednji odbor, in sicer kot načelnik markacijskega odbora.

Alojz Knafelc je na podlagi mnogih poskusov in predlogov oblikoval enotni oznaki za označevanje planinskih poti. Poleg markacije je njegov izum tudi smerna tabla v rdeči barvi z belim napisom. Na sestanku v zadnji sobi nekdanje Narodne kavarne v bivši Gosposki ulici je bilo sporazumno s skalaši in Knafelcem sklenjeno, da bosta bodoča enotna oznaka na planinskih poteh rdeč kolobar z belo piko in smerna tabla, kakršno je predlagal Knafelc. Knafelc je pripravil tudi enotna navodila za markiranje poti, ki jih je objavil v julijski številki Planinskega vestnika 1922. Leta 1924 pa je objavil še samostojno publikacijo.

Že spomladi leta 1922, pred sokolskim zletom v Ljubljani, je začela potekati akcija za označitev vseh planinskih poti z novo markacijo in smernimi tablam. Pod Knafelčevim vodstvom so skalaši s pomočjo številnih članov SPD prevzeli nalogo markiranja z novimi znaki. V dobrih dveh mesecih so bile vse glavne poti opremljene z novo markacijo in smernimi tablam.

Delo pri markiranju z novimi oznakami se je dobro uveljavilo. Ker pa so se pojavljala tudi razna poškodovanja oznak, je bila na osnovi 66. in 67. člena Zakona o notranji upravi izdana »Naredba bana Dravske banovine o zaznamovanju poti, stez in smuških smeri (o markacijah) v Dravski banovini«, ki je bila objavljena v službenem listu Kraljevske banske uprave Dravske banovine 18. novembra 1933. Tako so bile te oznake tudi prvič zakonsko zaščitene.

Po drugi svetovni vojni je Planinska zveza Slovenije glede na takratne trende odpirala nove poti in gradila kočice. Nadaljevala je tudi z enotnim označevanjem. »Pravila in navodila za markiranje«, ki jih je pripravil in uredil dr. Arnošt Brilej, so bila sprejeta na redni letni skupščini PZS 15. januarja 1948 v Ljubljani in nato še na skupščini Planinarskega saveza Jugoslavije na Žabljaku pod Durmitorjem. S tem je bila Knafelčeva markacija razširjena na celotno področje nekdanje Jugoslavije. Zaradi poškodovanja oznak je PZS večkrat poskušala zakonsko zaščititi Knafelčevo markacijo in oznake, a za to ni bilo prave klime in politične volje.

Dolga pot do zakona

S prihajajočo novo dobo dobivajo markirane planinske poti vse večji pomen tako pri nas kot v ostalih alpskih državah. Na to vpliva več de-

javnikov. Prva in najpomembnejša je privatna lastnina. S tega vidika je hoja kjer koli vse manj dopustna, kljub zakonski osnovi o prostem gibanju na terenu. Drugi pomembni vidik je, da prosti čas, ki nam je na voljo, preživljamo vse aktivneje. Tu sta poleg drugih aktivnosti hoja in pohodništvo v naravnem okolju vse pomembnejša. Vse večja ekološka osveščenost sili ljudi, da uporabljajo urejene in označene poti, saj s tem ohranjajo znaten del narave. Tudi varnostni vidik ima precejšen pomen, ker je vse več ljudi, ki jim urejena in označena pot nudi garancijo, da bodo na terenu, ki ga ne poznajo, dosegli cilj, ki so si ga zastavili doma.

Z uvedbo zasebne lastnine so se pojavile tudi težave glede nemotene hoje po obstoječih poteh. Knafelčevo markacijo kot najrazpoznavnejši znak za označevanje so pričeli uporabljati tudi drugi. Zato je vse bolj zorela ideja, da bi Knafelčevo markacijo, smerno tablo in same poti ustrezno zaščitili. PZS ima v svojem statutu sicer zapisano, da so planinske poti, ki so posebej označene s planinsko markacijo in zavarovane, javne kot podaljšek javnih cest in komunikacij. Vendar omenjena statutarna določba ne vezuje lastnikov zemljišč, preko katerih so speljane planinske poti. Ustava Republike Slovenije namreč v svojem 33. členu zagotavlja pravico do zasebne lastnine. Omejitve pravic, ki izvirajo iz zasebne lastnine, pa so dopustne le z ustreznim zakonom. Tudi za zaščito Knafelčeve markacije ni bilo drugih pravnih možnosti kot priprava ustreznega zakona.

Tako je bila prva pobuda za pripravo Zakona o planinskih poteh vložena v Državni zbor in njegovo zakonodajno službo že konec leta 2000. Ker je bil odziv pozitiven, se je 20. aprila 2001 v mali sejni sobi PZS sestala delovna skupina, ki je pripravila delovni osnutek bodočega zakona. Tega je na svoji redni seji obravnaval tudi upravni odbor PZS in 15. maja 2002, ob mednarodnem letu gora, je bil poslan na ustrezne organe v Državni zbor. Ker je bilo v tem delovnem osnutku še precej dvoumnih in nedorečenih vprašanj, so se pričela usklajevanja in dopolnjevanja. Razne okoliščine so še dodatno upočasnile pripravo zakonskega besedila, tako da je bilo šele junija 2004 v Državni zbor poslano novo, dodelano besedilo Zakona o planinskih poteh hkrati s primerjalno analizo ureditve podobne zakonodaje v drugih evropskih državah.

Besedilo zakona se je še naprej dopolnjevalo in usklajevalo na najrazličnejših nivojih. Na svoji seji februarja 2006 je vlada RS zakon sicer podprla, a hkrati določila tudi besedilo amandmaja k temu zakonskemu predlogu, ki pa so

bili v marsičem sporni in nesprejemljivi za predlagatelje zakona. Na marčevski seji Odbora za kulturo, šolstvo in šport je bil zato sprejet sklep, da se obravnava predloga zakona preloži, predlagatelji zakona – skupina poslancev s prvopodpisanim Rudolfom Mogetom – pa naj skupaj s predstavniki vlade pripravi popravljen in usklajeno besedilo amandmaja, katerih vsebina naj bo takšna, da bo možno Zakon o planinskih poteh izvajati brez nepotrebnih zapletov.

Ustanovila se je posebna delovna skupina, sestavljena iz predstavnikov pristojnih ministrstev in predlagateljev zakona, ki je usklajevala najrazličnejše interese. Največ težav je povzročala legalizacija planinskih poti glede na to, da je bilo treba upoštevati pravice lastnikov in obenem uporabnikom poti zagotoviti nemoten prehod. Poleg pravic lastnikov je bilo treba uskladiti tudi interese ostalih uporabnikov prostora, kot so gozdarji, lovci, pašne skupnosti itd. Doreči je bilo treba status evidence planinskih poti, odpravljanje posledic na poteh zaradi vplivov hoje in podobno. Kljub velikemu številu odprtih vprašanj je Zakon o planinskih poteh dobival dokončno obliko.

Upajmo, da bo s sprejetjem zakona razrešen marsikateri problem, ki je bil do sedaj prav zaradi nedorečene zakonske podlage težko rešljiv. Posredno bo z zakonom zaščiten tudi Knafelčeva markacija, kar je bila in še vedno želja je vseh planincev. Ta oznaka je skozi desetletja postala ne samo oznaka za označevanje planinskih poti, pač pa neke vrste simbol slovenskega alpskega prostora.

Povzetek Zakona o planinskih poteh

Z Zakonom o planinskih poteh so urejena naslednja področja:

- zaščita Knafelčeve markacije in ostalih oznak na planinskih poteh,
- zagotovitev nemotene prehode po obstoječih planinskih poteh,
- zagotovitev pravic lastnikov, po katerih zemljiščih poteka planinska pot,
- ureditev skrbništva planinskih poti in njegovo izvajanje,
- ureditev financiranja za vzdrževanje in skrbništvo planinskih poti.

Zakon o planinskih poteh določa pogoje za gradnjo, vzdrževanje in označevanje planinskih poti za njihovo nemoteno in varno uporabo. Opredeljuje, da so planinske poti javne. Uporabniki uporabljajo planinske poti na lastno odgovornost.

Skrbniki poti (planinska društva) imajo pravico in dolžnost, da planinske poti vzdržujejo in označujejo z risanjem markacij, postavljanjem usmerjevalnih tabel, skrinjic in varovalnih naprav. Lastnik zemljišča, preko katerega poteka planinska pot, mora uporabnikom dopustiti, da jo uporabljajo za hojo, tek ali plezanje, skrbniku pa, da jo vzdržuje in označuje. Uporabniki so dolžni planinske poti uporabljati tako, da se zaradi njegove hoje, teka ali plezanja po njih na zemljišču ob poteh ne dela škoda. Isto velja za floro, favno in nepremičnine ob poti, obenem pa ne smejo ogroziti drugih uporabnikov.

Skrbnik mora planinsko pot vzdrževati tako, da se ne spreminjajo površinske in krajinske značilnosti območja, na katerem poteka pot, in da se ne poslabšujejo vodne, gozdne, habitane in kmetijske razmere zemljišča.

Planinske poti so glede na tehnično zahtevnost kategorizirane v tri skupine: lahke, zahtevne in zelo zahtevne. V informacijskem gradivu o planinskih poteh, vodnikih ter na turističnih informacijskih tablah in zemljevidih, kjer so označene planinske poti, mora biti označena tudi njihova kategorija.

Planinska pot, ki ni odmerjena v samostojno parcelo, je sestavni del zemljiške parcele, preko katere poteka. Prostorski prikaz planinskih poti posreduje pristojna planinska zveza v potrditev ministrstvu, pristojnemu za prostor. O skladnosti prostorskega prikaza planinskih poti in njihovi kategorizaciji po zakonu in predpisih, izdanih na njegovi podlagi, izda posebno potrdilo ministrstvo, pristojno za prostor, v soglasju z ministrstvom, pristojnim za šport. Poti, ki jih opredeljuje prostorski prikaz planinskih poti, pridobijo status planinskih poti po izdaji potrdila.

Pot na Rodico

Oton Naglost

V prostorskem prikazu planinskih poti in njihovi kategorizaciji se določijo tudi planinske poti, ki se jih šteje za obhodnice.

Izbor skrbnikov opravi pristojna planinska zveza na podlagi seznama planinskih društev, včlanjenih vanjo. Za skrbnika je usposobljeno tisto planinsko društvo, ki ima najmanj 30 polnoletnih članov oziroma članic, od tega pa sta vsaj dva, ki izpolnjujeta predpisane pogoje za markacista. Pristojna zveza pripravi spisek izbranih planinskih društev in ga skupaj s spiskom planinskih poti, na katerih naj bi posamezno planinsko društvo opravljalo skrbništvo, posreduje ministrstvu, pristojnemu za prostor, da jih vpiše v evidenco o planinskih poteh.

Pogoje za markacista izpolnjuje tista fizična oseba, ki je uspešno opravila preizkus usposobljenosti s področja vzdrževanja planinskih poti in njihovega označevanja z risanjem markacij, postavljanjem usmerjevalnih tabel, skri-

Pot na Bovški Gamsovec

📷 Miha Krajnc

njic in varovalne opreme. Program in način opravljanja podrobneje določi minister, pristojen za šport.

Po izdaji potrdila ministrstva sklenejo izbrana planinska društva in pristojna planinska zveza skrbniške pogodbe, in sicer za nedoločen čas. Skrbniška pogodba preneha, če se planinske poti, ki so predmet skrbništva, ukinejo v skladu z določbami zakona ali če se ugotovi, da določeno planinsko društvo več kot tri mesece ne izvaja s skrbniško pogodbo določenih nalog ali da ne izpolnjuje več predpisanih pogojev za skrbnika, in sicer z razdrtjem skrbniške pogodbe ali s sporazumom obeh strank. Razlogi in pogoji za razdrtje skrbniške pogodbe ter medsebojne pravice in obveznosti ob razdrtju se določijo v skrbniški pogodbi.

Če iz seznama planinskih društev ni mogoče predlagati skrbnika planinske poti ali če planinsko društvo odkloni sklenitev skrbniške pogodbe ali če se odpove pravici nastopati kot skrbnik oz. če oskrbniška pogodba preneha z razdrtjem ali s sporazumom obeh strank, lahko pristojna planinska zveza sklene skrbniško pogodbo za takšno planinsko pot s katero koli pravno ali fizično osebo, vendar samo, če ima zagotovljeno sodelovanje najmanj dveh fizičnih oseb, ki izpolnjujeta pogoje za markacista, in sicer za določen čas do največ sedem let.

Če se v skladu z Zakonom o društvih ustanovi nova ali več novih zvez planinskih društev, ki tudi lahko nastopajo kot nacionalna planinska zveza in imajo interes, da planinska društva, včlanjena vanje, nastopajo kot skrbnik določenih planinskih poti, pripravijo spisek izbranih planinskih društev in ga skupaj s seznamom planinskih poti, na katerih naj bi posamezno planinsko društvo opravljalo skrbništvo, posredujejo ministrstvu, pristojnemu za prostor, da jih vpiše v evidenco o planinskih poteh.

Skrbnik je dolžan vzdrževati planinsko pot na način, ki najmanj obremenjuje zemljišče ob planinski poti, in pri tem v največji možni meri skrbeti za interese lastnikov zemljišč, preko katerih poteka planinska pot. Obenem je dolžan skrbeti za ohranjanje narave. Skrbnik je pri vzdrževanju planinske poti dolžan sodelovati tudi z upravljavcem območja, po katerem poteka planinska pot.

Zaradi varovanja kmetijskih zemljišč, gozdov in gorskega sveta ni dovoljeno graditi novih planinskih poti. Izjema je dovoljena le, če je zaradi varnosti uporabnikov nujno treba prestaviti ali na novo urediti krajše dele že obstoječih poti.

Za gradnjo novih planinskih poti se uporabljajo predpisi, ki urejajo graditev objektov, pri čemer se šteje, da so njihove trase v skladu s prostorskimi akti, s katerimi se ureja območje, na katerem naj bi se takšne planinske poti gradile. Pred začetkom del je treba z lastniki zemljišč, preko katerih naj bi potekala pot, ter organi, pristojnimi za varstvo okolja, ohranjanje narave, urejanje gozdov in varstvo kulturne dediščine, uskladiti njeno ničelnico, kot je to določeno s predpisi, ki urejajo gozdne prometnice. Pred začetkom gradnje se mora v skladu z Zakonom o ohranjanju narave pridobiti dovoljenje za poseg v naravo, v primeru gradnje v gozdu pa tudi soglasje Zavoda za gozdove Slovenije.

Pred začetkom uporabe nove planinske poti mora pristojna planinska zveza izdelati ustrezne spremembe oziroma dopolnitve prostorskega prikaza planinskih poti in njihove kategorizacije, določiti njenega skrbnika in poskrbeti za vpis v evidenco o planinskih poteh.

Prepovedano je omejevati dostop na planinske poti in poškodovati, odstranjevati ali uničevati markacije, usmerjevalne table, skrinjice in varovalno opremo ter druge oznake.

Na planinskih poteh ni dovoljeno postavljati ovir ali zapor. Izjema je postavitev ograd in drugih zapor, ki so potrebne zaradi paše domačih živali. Takšne ograde oziroma zapore morajo biti vidno označene, preko njih pa mora biti omogočen varen prehod. V primeru električ-

ne ograde oziroma električnega pastirja mora takšna označitev vsebovati tudi opozorilo z navedbo o nevarnosti dotika zaradi možnega električnega udara.

Skrbnik mora za določen čas delno ali v celoti zapreti planinsko pot, če postane nevarna za uporabnike zaradi sprememb v naravi ali poškodovanj varovalnih naprav. Isto velja, če je na njej treba opraviti večja vzdrževalna dela in v času, ko se moti življenjske cikle živali. Takšna zapora lahko traja največ eno leto. V tem času pa mora skrbnik poskrbeti za ustrezno obnovo poti in varovalnih naprav oziroma izvesti potrebna vzdrževalna dela.

Če skrbnik ugotovi, da določene planinske poti ni mogoče obnoviti oziroma na njej izvesti potrebnih vzdrževalnih del, mora predlagati pristojni planinski zvezi, da jo za stalno zapre. Pristojna planinska zveza pa mora poskrbeti, da se ji odvzame status planinske poti in se izbriše iz evidence. Po izbrisu je skrbnik dolžan poskrbeti, da so uporabniki planinskih poti na ustrezen način seznanjeni s takšnim izbrisom.

Če skrbnik sam ali na podlagi prijave ugotovi, da se na zemljiščih, po katerih poteka planinska pot, zaradi prekomerne ali nepravilne uporabe dela škoda, mora takšna zemljišča ustrezno sanirati, lahko pa takšno pot za določen čas tudi delno ali v celoti zapre. Takšna zapora lahko traja največ eno leto, v času zapore pa mora skrbnik poskrbeti za ustrezno sanacijo zemljišč ter favne in flore ob njej. Pristojna planinska zveza lahko predlaga, da se sproži postopek za ustrezne spremembe njenega prostorskega prikaza oziroma da se ji odvzame status planinske poti.

Obstoječe bližnjice med posameznimi odseki planinske poti so skrbniki dolžni sanirati. Uporabnike planinskih poti morajo obveščati o škodljivosti uporabe bližnjic za naravo.

Skrbniki morajo najmanj enkrat letno obveščati pristojno planinsko zvezo o stanju planinskih poti, varovalne opreme in oznak na njih, o stroških del na posameznih poteh in drugih za vzdrževanje in označevanje planinskih poti pomembnih podatkov.

Po planinskih poteh, ki ne potekajo po poljskih poteh ali gozdnih prometnicah, ni dovoljena vožnja z gorskimi kolesi, motornimi kolesi, kolesi s pomožnim motorjem in drugimi vozili, razen v primeru, če je takšno vozilo namenjeno za oskrbo planinske kočice ali za reševanje ponesrečenega uporabnika ali če lastnik zemljišča, preko katerega poteka planinska pot, opravlja vožnje za lastne potrebe. Isto velja tudi za jahanje in vodenje jezdnih živali.

Državni zbor Republike Slovenije je v petek 22. junija 2007 na svoji 29. redni seji sprejel Zakon o planinskih poteh. Zakon, za katerega je v imenu skupine poslancev predlog vložil v decembru leta 2005 poslanec LDS Rudolf Moge, je bil po slabih dveh letih usklajevanja izglasovan soglasno s podporo vseh parlamentarnih strank. Planinska zveza Slovenije se tudi na tem mestu zahvaljuje vsem, ki so sodelovali pri pripravi tega za planince tako pomembnega zakona.

Če ležijo zemljišča, preko katerih poteka planinska pot, v območju, ki je varovano na podlagi predpisov, ki urejajo ohranjanje narave, gozdarstvo ali lovstvo, se lahko vožnje za oskrbo planinske kočice in vožnje lastnika zemljišč opravljajo samo na podlagi predhodno pridobljenega dovoljenja za poseg v naravo.

Skrbniki so za vzdrževanje in označevanje planinskih poti upravičeni do nadomestila za materialne stroške. Nadomestilo zagotavlja pristojna planinska zveza, in sicer:

- iz proračunskih in drugih javnih sredstev, ki jih pridobi za namen svojega delovanja;
- iz plačil za storitve, ki jih opravlja;
- iz donacij, volil in daril gospodarskih in drugih subjektov oziroma sponzorjev;
- iz drugih virov, pridobljenih v skladu z zakonom.

Finančna sredstva za vzdrževanje in označevanje planinskih poti se lahko pridobijo tudi iz državnega in občinskih proračunov na podlagi finančno ovrednotenega letnega programa dela pristojne planinske zveze skladno s predpisi, ki urejajo sofinanciranje društev.

Izvajanje določb zakona in podzakonskih aktov, izdanih na njegovi podlagi, nadzorujejo inšpektorji oziroma inšpektorice, pristojni za ohranjanje narave, na gozdnih in kmetijskih površinah pa inšpektorji, pristojni za gozdarstvo in kmetijstvo, vsak v skladu s svojimi pristojnostmi.

Oblika in barva obstoječih markacij, usmerjevalne table in ostale oznake, ki so namenjene informiranju uporabnikov o planinski poti in njeni zahtevnosti, skrinjice z vpisnimi knjigami in žigi se morajo uskladiti z določbami zakona najpozneje v petih letih. Isto velja tudi za obstoječe turistične informacijske table. ●

Bodičnik in sinja penuša

Balkansko-apeninski rastlini v Kamniških Alpah

✍ in 📷 Tone Wraber

Za prestani strah mi je Bog novo veselje naklonil. Tukaj namreč zagledam na melinah za me prav novo cvetlico, katere do tega dneva na vseh svojih potih še nikjer nisem našel. Imé ji je D r y p i s s p i n o s a, ki tu v obširnih grmičkih prav obilno raste.

Simon Robič, Novice 1877

Pravkar sem na knjižno polico odložil Kugyjevo prvo knjigo, ki ji je dobri Julius uvodne besede napisal leta 1924 v Trstu. A to ni bil niti nemški izvirnik niti eden od obeh slovenskih prevodov, temveč četrta izdaja v italijanščini. Prijatelju v Trstu sem želel v njegovem jeziku povedati, kako je Kugy doživljal cvetenje ključavnic na Golici. Nisem si mogel kaj, da ne bi še polistal po že tolikokrat v slovenščini ali

nemščini prebranih straneh in poradovedil, kako je iskalec trentarskega grintavca doživljal srečanja z rastlinami in gorami v italijanščini. Mojstrski izvirnik in nič drugačen prevod! Kako naj zdaj, ob tako nedosegljivem zgledu, še sam vsaj za silo privlačno pišem o dveh rastlinah, ki sta me speljali k rastlinoslovnemu raziskovanju v Ljubljani najbližjem alpskem svetu?

Goste rušnate blazine bodičnika (Drypis spinosa) z dišečimi rožnatimi cvetovi so v času cvetenja resničen okras Dovškega plazu

Obe rastlini sta po svoji zemljepisni razširjenosti balkansko-apeninski, kjer mnogokrat rasteta tudi na večji nadmorski višini, alpski pa le v toliko, kolikor se v celotnem loku Alp pojavljata tudi v Kamniških Alpah. Prva od njiju, bodičnik, je tod znana že od leta 1759, druga, sinja penuša, pa šele od leta 1994. Zgodba njenega odkrivanja je zanimiva, v njej se prepletajo delovanje mnogih rodov botaničnih raziskovalcev in njihove objave, od katerih so nekatere že zelo redke ali tudi skoraj povsem pozabljene, bereš pa jih v latinščini, nemščini in slovenščini. Zanimiv izsek iz slovenske kulturne zgodovine!

Bodičnik

Prva od obeh, zaenkrat jo imenujmo samo bodičnik, ima pri nas že zelo dolgo, četrto tisočletja staro zgodovino. Nihče drug kot Janez Anton Scopoli (1723-1788), ki je leta 1754 postal prvi rudniški zdravnik v Idriji, se je leta 1759 povzpel na Grintovec. O njegovih botaničnih poteh ni podrobnejših zapisov, temveč le suh latinski navedek v predgovoru k drugi izdaji njegove Kranjske flore (1772), da je prehodil »med tisoč nevarnostmi za življenje nadvse težavno goro Grintovec, s sosednjima Kočno in Grebenom«. O tem botaničnem potovanju je v knjigi *Stene in grebeni* (1959) kar precej razmišljal Boris Režek. Med drugim je zapisal, da Scopoli ni pomislil, kako je bil prvi nedomačin, v zdaj ne več povsem sodobnem načinu izražanja »prvi turist« na Grintovcu (pripomba T. W.), saj je bil zanj pomembnejši »nabirek rastja, med katerim se je nemara skrivala kakšna nova species«. Na strani 226 prvega zvezka Kranjske flore je Scopoli zapisal, da bodičnik »biva na vznožju gore Grintovec/*Habitat ad radicem M. Grindovitz*«. Za njim ga je na Grintovcu videl Franc Ksaver Wulfen (1728-1805), na koncu 18. stoletja ob Scopoliju in Hacquetu (in delno tudi Karlu Zoisu) eden od pomembnih botanikov klasičnega obdobja botaničnih raz-

Sinja penuša (*Cardamine glauca*) s cvetovi in plodovi na Šraj pesku

iskav na Kranjskem. Poučeval je na jezuitskih šolah, v letih 1755 in 1761 v Gorici, 1762 in 1763 pa v Ljubljani. Leta 1797 nahajališče bodičnika na Grintovcu še navaja N. Th. Host, pozneje pa je bilo domala povsem pozabljeno. Tako je nanoslo, da je Vinko Strgar (1928-1992), tedaj vodja Botaničnega vrta v Ljubljani, nahajališče pod Grintovcem leta 1973 opisal kot novo in ob tem imensko navedel Dovški plaz.

Vendar pa Grintovec ni edino nahajališče bodičnika v Kamniških Alpah. Zdaj jih poznamo še nekaj. Leta 1833 je ljubljanski lekarnar, doktor kemije Žiga Graf (1801-1838) bodičnik našel ob Bistrici, pri čemer iz poznejših flornih zapisov izhaja, da gre za Kamniško Bistrico oz. še danes najbolj znano in zelo lahko dostopno nahajališče na melišču vznožja Grohata pri Stranjah.

Naslednje nahajališče je odkril Simon Robič (1824-1897), dolga leta župni upravitelj na Šenturški gori in pred tem v Viševku (Olševku). Še danes ga cenijo jamarji, ki so po njem imenovali Društvo za raziskovanje jam »Simon Robič« v Domžalah in mu ob stopetdesetletnici rojstva na Gorjušah odkrili spomenik (Bole 1975: 378), nič manj pa še mikologi, botaniki, zoologi in geologi, saj je marljivo nabiral mikološko (glive, lišaji), botanično (alge, mahovi, semenke), zoološko (hrošči, polži, školjke) in paleontološko gradivo. Leta 1873 sta se s spremljevalcem, domačinom iz Štefanje gore, odpravila iz Viševka

čez Krvavec na tedaj živo planino Dolge njive, se povzpela na Greben, vrnila na planino in po Roblekovem kotu spustila v dolino Kokre. V njem je Robič našel bodičnik, še danes zelo berljiv članek o tem planinsko-biološkem izletu pa na začetku leta 1877 objavil v Novicah.

»Naš« bodičnik

Leta 1911 je bilo v enem od člankov malo znanega slovenskega botaničnega pisca L. Derганca o razširjenosti planike na Balkanskem polotoku v opombi pod črto zelo neopazno objavljeno, da je Janez Šafer (1838-1903), za botaniko vneti župnik v Zgornjih Dupljah pri Trziču, leta 1896 našel bodičnik pri Trziču. Leta 1994 sem se odpravil na iskanje tega nahajališča, pregledal okolico Trziča na desnem in levem bregu Bistrice, Šentansko dolino vse do samega (starega) prelaza, pa tudi veliki podor pod Zajmenovimi pečmi, ki me je spomnil na Rogije pod Dobračem. Morda je nastal ob istem potresu. Bodičnika nisem našel, domnevam pa, da je lahko uspeval na velikem melišču nad Brezjami pri Trziču, ki ga zaradi izkoriščanja veliko manjka.

Naslednje nahajališče bodičnika v Kamniških Alpah je šele leta 1954 objavil profesor za botaniko na ljubljanski univerzi E. Mayer, ki ga je našel v dolini Kamniške Bele, Vinko Strgar pa ga je leta 1968 odkril še precej više, na melišču Šraj pesek pod Petkovimi njivami oziroma Korošico.

Pojavljanje bodičnika v kraškem svetu (Nanos, Čaven, Kokoš, onkraj meje v dolini Glinščice) me je spodbudilo, da sem primerjal rastlinsko združbo, v kateri uspeva bodičnik tam in pa v Kamniških Alpah. Ta je seveda v alpskem svetu drugačna od tiste na Krasu. Na tem mestu o tem ne bom govoril, vsekakor pa naj se vrnem vsaj še pod Grintovec in na Šraj pesek.

Še prej pa nekaj besed o določanju in poimenovanju bodičnika. Zanj je vedel že Linné, ga leta 1753 opisal in imenoval *Drypis spinosa*. Mnogo pozneje, leta 1892, sta Šved S. Murbeck in Avstrijec R. Wettstein opisala dve podvrsti, *D. spinosa* subsp. *linneana* in *D. spinosa* subsp. *jacquiniana*. Sistematska vrednost teh podvrst še vedno ni zanesljivo ugotovljena, saj so bili primerki z več nahajališč enkrat določeni za eno, drugič pa za drugo podvrsto. To velja tudi

za primerke s slovenskega ozemlja. V zadnjem času velja, da naj bi bile rastline iz Slovenije Jacquinov bodičnik, vendar negotovost še vedno ostaja, zaradi česar v tem članku govorim le o bodičniku, z znanstvenim vrstnim imenom *Drypis spinosa*.

Nahajališča bodičnika

Zdaj pa h klasičnemu slovenskemu nahajališču pod Grintovcem. Že Režek piše, da se je Scopoli na Grintovec povzpел od Suhadolnika. Scopoli smeri svojega vzpona sicer ne omenja, prav lahko bi namreč nanj šel tudi iz Kamniške Bistrice. Najdba bodičnika pa je dokaz za pravilnost Režkovega mnenja. Dovški plaz je obsežno melišče, ki se na južni strani izpod ostenij Kočne in Grintovca spušča (1420-1215 m) proti Suhemu dolu. Z avtom se lahko iz doline Kokre pripelješ do Suhadolnikove kmetije žalostnega spomina in še malo naprej, nakar jo peš mahneš po Dolu in se na primernem mestu skozi gozd prebiješ do melišča. Na njem je bodičnik izredno pogost, tako da ponekod kot preproga pokriva velike strnjene površine, ki v času cvetenja nudijo za slovenske Alpe in Alpe nasploh zelo nenavaden, pravzaprav kar enkraten videz. Bodičnik na tem nahajališču uspeva v združbi mlahave bilnice (*Festucetum laxae*), imenovane po v slovenskih Alpah endemični mlahavi bilnici (*Festuca laxa*).

Drugo nahajališče, ki me je po branju Strgarjevega članka posebej zanimalo, je Šraj pesek. Iz doline Kamniške Bele sem se do tega melišča, zaradi velikosti vidnega tudi iz Ljubljanske kotline, povzpел precej na divje, na nekem mestu po prepadni hudourniški grapi, ki so jo, morda lovci, zavarovali z nekaj ne več ravno dobro uporabnimi klini. Ko sem šel po njej drugič, je bil prehod zaradi mokrega skalovja prav neroden. Više te neugledna steza, na višini okrog 1300 metrov in spet v gozdu, pripelje do Velba, naravnega, z drevjem (bukvijo, smreko, macesnom, jerebiko, alpskim negnom, mokovcem) poraslega mogočnega skalnega oboka, ki se mi je od zahodne strani zazdel kot vrh geološke gube. Potem kmalu dosežeš melišče in lahko opazuješ še eno, od tistega na Grintovcu po številu primerkov sicer skromnejše pojavljanje bodičnika v Alpah.

Sinja penuša

Ob drugih za melišča v zgornjem gorskem (montanskem) pasu značilnih rastlinah naših apnenčastih Alp mi je oko, bilo je to 16. 8. 1994, obstalo na rastlinici, ki ni več cvetela, a sem jo že zaradi plodov (luskov) in značilnih sinjezelenih deljenih listov takoj prepoznal kot sinjo penušo (*Cardamine glauca*). Spomnil sem se na številna srečanja z njo v balkanskih gorah, od Olimpa v Grčiji do Kučkega koma v Črni gori. Ker sem jo želel videti in fotografirati tudi cvetočo, sem 7. 7. 1995 spet prišel in jo našel v polnem cvetenju. Šlo je za edino nahajališče te balkansko-južnoapeninske rastline v vseh Alpah. Po popisovanju sem odšel do zelo gladke zahodne stene Vežice in po vzhodnem robu melišča na lepi polici naletel na lovsko stezo, ki me je v neštetihih kljukah varno pripeljala na pot s Presedljaja in mimo spodnjih melišč z bodičnikom, katerih floristično sestavo sem popisal že precej prej (1969), k avtomobilu

Vežica nad Šraj peskom

ob izhodu iz Bele. Če bi tedaj v Bistrici srečal kakšnega lovca, bi ga od navdušenja nad udobnim spustom takoj povabil na pivo. Žal ga nisem ugledal, vrček s pivom pa sem tam, v Domu v Kamniški Bistrici, vseeno izpraznil. Saj sem moral »na varnem« še o čem razmisliti, na primer o pojavljanju nekaterih balkanskih rastlin na skrajni severni meji njihove razširjenosti.

Res je zanimivo, da nekaj balkansko razširjenih rastlin v slovenskem alpskem svetu raste samo v Kamniških Alpah. Takšna sta v tem članku prikazana bodičnik in sinja penuša, a tudi Grisebachova krčnica (*Hypericum richeri* subsp. *grisebachii*) med planinama Dol in Konjščica, kjer jo je vsekakor še pred letom 1907 našel R. Justin, pa še, kot je leta 1954 sporočil E. Mayer, na južnem pobočju Rzenika, na kranjski in štajerski strani Presedljaja in še naprej proti Korošici ter na Storžiču, vedno v ruševju. Ker so te rastline razširjene predvsem na Balkanskem polotoku, njihova

▣ Vladimir Habjan

današnja nahajališča v Kamniških Alpah pa so bila med ledeno dobo pokrita z ledom, so se lahko sem priselile šele v toplejšem obdobju po koncu ledene dobe. Ena sama lastovka še ne prinese pomladi in tako bi lahko tudi Scopolijevo nahajališče bodičnika pod Grintovcem rastlinskim geografom, vsaj tistim, ki ga niso videli na lastne oči, sprva vzbujalo nejezero. Pozneje odkrita nahajališča bodičnika, prva in nadaljnje najdbe krčnice ter seveda odkritje sinje penuše pa že razločno dokazujejo rastlinske selitve z Balkana v Kamniške Alpe. Grisebachova krčnica je pogosta v ruševju in na nekaterih traviških na Snežniku, območju, ki si ga lahko predstavljamo kot vmesno postajo teh selitev. Na Snežniku ni omembe vrednih melišč, zaradi česar tam ni bodičnika in penuše, je pa bila v istem letu kot penuša na Šraj pesku na njem odkrita dinarska smiljka (*Cerastium dinaricum*), dotlej znana iz Dinaridov od Albanije do južnega Velebita. Prav na Snežniku je bilo konec minulega stoletja odkritih nekaj poprej tam neznanih balkanskih in tudi alpskih rastlin, kar potrjuje sicer že dolgo znani rastlinskozemljepisni prehodni položaj te gore. Kaj pa balkanske vrste v Julijskih Alpah? Tudi takšnih je nekaj, npr. kranjska trinija (*Trinia glauca* subsp. *carniolica*) na Komni, julijski glavinec (*Centaurea haynaldii* subsp. *julica*) v južnih skupinah Julijcev in bratinski košutnik (*Gentiana lutea* subsp. *symp-hyandra*). Prva in tretja vrsta sta pogosti tudi na Snežniku.

Edina nahajališča v Alpah

Zgodbe o balkanskih rastlinah v Kamniških Alpah pa še ni konec. Mlajši kolega, zdaj profesor za botaniko na mariborski univerzi dr. Mitja Kaligarič mi je povedal, da je za sinjezeleno penušo določil primerke, ki jih je na hudourniškem grušču pod slapom Rinke na študentski ekskurziji leta 2005 nabrala diplomirana biologinja Rezka Ciringer. Najdba je res prijetno presenečenje, saj »utrjuje« vednost o tej penuši v Kamniških Alpah, obenem pa potrjuje spoznanje, da so na večjem območju ob sicer prisotnih enakih rastiščih edina nahajališča vendarle zelo redka. Podoben primer poznamo iz Julijskih Alp, kjer je od prve najdbe leta 1836 veljalo, da plazeča sretena,

letos upodobljena na znamki z Mangartom, v slovenskih Alpah raste samo na tej gori, dokler ni bilo leta 1999 odkrito še nahajališče na Kanjavcu.

Število nahajališč pa se z naraščajočo vednostjo ne le večja, ampak tudi manjša. Kako je s tem pri omenjenih balkanskih rastlinah v Kamniških Alpah? Krčnica raste v ruševju in ni ogrožena, isto velja tudi za obe prebivalki melišč, z eno samo izjemo lahko dostopnega nahajališča pri Stranjah, kjer je pridobivanje kalcita že močno zmanjšalo melišče, na katerem uspeva bodičnik. Melišče, ki je glede na nekdanji obseg površinsko že močno prizadeto, je zaradi znanstvene, učne in okoljevarstvene dragocenosti bodičnika vsekakor treba obvarovati. Ne kaže tudi pozabiti na dejstvo, da so nahajališča vseh treh rastlin v Kamniških Alpah edina v vseh Alpah!

Literatura:

- Bole, J., 1975: Ob odkritju spomenika Simonu Robiču na Gorjuši pri Domžalah. *Proteus* 37 (1974-1975): 378.
- Graf, S., 1833: Nähere Bezeichnung der Fundorte mehrerer seltener Gewächse aus der Flora von Krain. *Flora* 16(1): 289-293.
- Host, N. Th., 1797: Synopsis Plantarum in Austria provincisque adiacentibus sponte crescentium. *Vindobonae, sumptibus Christ. Frieder. Wappler.*
- Režek, B., 1959: Stene in grebeni. *Planinska založba Slovenije, Ljubljana.*
- Robič, S., 1877: Spomini na planine. *Novice, gospodarske, obrtniške in narodne* 35: 24. 1. (str. 28-29), 31. 1. (35-36), 7. 2. (43), 14. 2. (51-52).
- Scopoli, I. A., 1772: *Flora Carniolica* I, ed. secunda.
- Strgar, V., 1973: Bodičnik v Kamniških Alpah. *Proteus* 35 (1972-1973): 393-396.

Opomba

Prav bi bilo, če bi tega in še druge izbrane članke iz zgodnjega obdobja slovenskega gorniškega pisanja ponatisnili v cvetniku tega pisanja. Podatke o njem je v času prisilnega gorniškega mirovanja v članku *Planinski paberki iz Bleiweisovih novic* (*Planinski vestnik* 43: 115-121, 1943) zbral naš razgledani planinski pisec Josip Wester. ◉

Asja v gorah

*Ne supra crepidam sutor iudicaret!*¹

✍ Miha Humar

V gore zahajam, odkar pomnim. V njih sem preživel, in upam, da bom še, dobršen del svojega prostega časa. Imel sem srečo, da so gore osvojile tudi mojo ženo, tako da sva pred rojstvom najine Asje veliko skupnega časa zares prehodila. Že pred Asjinim rojstvom sva sklenila, da bova tudi svoje dete vodila s seboj, kolikor se bo le dalo. Med nosečnostjo sva se o tej temi posvetovala s številnimi strokovnjaki, zdravniki, fizioterapevti, alpinisti ... in preštudirala dostopno literaturo. Mnenja so bila zelo različna: najstrožja odsvetujejo kakršno koli nošnjo otroka, druga pravijo, da je popolnoma naravno, da nosimo otroke s seboj, saj to

še vedno vidimo pri mamicah v Afriki in Aziji. Midva sva se odločila za srednjo pot, saj nisva želela pretiravati. Še posebno zabavna se nama je zdela knjiga iz 50. let prejšnjega stoletja, ki je odsvetovala celo vožnjo otrok z avtomobili, vlaki, avtobusi, češ da jim tresenje lahko razrahlja sklepe.

Asja se nama je rodila sredi poletja, sredi vrhunca gorniške sezone. Zelo sva bila vesela, ko sva kmalu po rojstvu najine punčke v trgovini zasledila, po najinem mnenju, najbolj praktični pripomoček za prenašanje otrok, kenguru »BabyBorn«. Najin dojenček se je v njem odlično počutil. Takoj ko sva presodila, da je mala dovolj stara, sva jo odnesla na nama bližnjo Gobavico. Kot je iz malega raslo veliko, tako so naraščali tudi naši izleti. Iz Gobavice

¹ Prevod v prenesenem pomenu: Le čevlje sodi naj kopitar!

Še sem na pravi poti

Rado Lapuh

so zrasle Šmarna gora, Velika planina, Kranjska reber ... Vedno bolj se je potrjevalo, da je kenguru res prava stvar. V deželo je počasi prišla jesen in ugotovila sva, da malo Asjo v kenguruju lahko dobro zavarujeva tudi pred vetrom in mrazom, saj sva jo lahko skoraj v celoti zaprla v očetov ali mamin jopič iz goreteksa ali flisa.

Naša Asja je lepo rasla in kmalu je bila tako velika, da sva jo lahko prestavila v pravo otroško nosilko. Bil je že skrajni čas, saj je bila pri devetih mesecih že kar težka in križ je že precej trpel. Poleg tega se je pri tej teži pokazala ena izmed slabosti kenguruja – visoko, naprej postavljeno težišče je včasih oviralo hojo in omejevalo pogled pod noge. Pri otroški nosilki teh težav ni bilo. Začela se je pomlad in na nas so čakali novi izleti.

Z malo hčerko nisva želela tvegati, zato sva vsaj na začetku izbirala cilje, ki sva jih poznala v lepem in grdem. Pozimi sva se izogibala osamljenim potem in goram, na katerih je bila velika nevarnost zdrsa. Najraje sva izbirala poti, na katerih nas je na koncu čakala topla kočica (Velika planina, Lipanca, Kriška gora, Lubnik, Slavnik, Nanos), tako da smo se vsi skupaj lahko pogreli in najedli. Če je bil na poti led ali zglajen sneg, nisem kot nekoč brezglavo rinil naprej, ampak sem si takoj nadel štirizobe dereze ter tako skušal zmanjšati možnost

padca. Seveda me je včasih kljub vsemu vrglo na zadnjo plat. Takrat je hčerka od veselja vriskala na ves glas. Ker sva se zavedala možnosti poslabšanja vremena, sva s seboj vedno nosila dovolj oblačil, hrane in pijače za otroka in najnujnejšo prvo pomoč. Tako se je včasih zgodilo, da sva tudi na Šmarno goro rinila s 40-litrskim nahrbtnikom.

Prišlo je poletje in naša Asja je kar vriskala od zadovoljstva, takoj ko je videla, da pripravljava nahrbtnike. Premišljevala sva, kam na počitnice. Iskala sva kraj, v katerem bi lahko malo plavali, hodili, spoznavali nove kraje ... In smo šli ob Gardsko jezero. Bilo je krasno, veliko dobro označenih poti, toplo jezero, prijazni domačini, pravi počitniški raj. Naš apartma je bil ravno

prav odmaknjen od turističnega vrveža, da smo si lahko dobro odpočili. Tam je najina hčerka »osvojila« tudi svoj prvi dvatisočak (Monte Baldo); pri tem nam je malo pomagala žičnica.

Zaradi Asje se nama je odprl del naše dežele, ki sva jo dotlej pogosto zanemarjala. »Grički«, nižji od 2000 metrov, se nama pogosto niso zdeli vredni obiska. Odkrila sva Vošco, Mavrinc, Kozji vrh, Virnikov Grintavec, Kriško planino, Strelovec, Planino Korošico, Pršivec ... Primorska in Kranj (Vremščica, Slavnik, Tinjan, Socerb) prej za naju skoraj nista obstajala. Poleti sva iskala skale, pozimi sneg. Vsega tega ne bi poznala, če bi bila z Asjo doma.

Na poti smo srečali kup zanimivih ljudi. Neverjetno, kako so planinci navdušeni, ko v gorah zagledajo malčka. Večina jih lepo pozdravi in ti nameni kako spodbudno besedo, ko se potiš pod vedno težjim bremenom. Na poti na Krnska jezera smo se počutili kot zvezde, tako so nas oslepile številne bliskavice madžarskih planincev. Bolj pa me motijo tisti, ki rinejo v otroka. Ne vem, kako bi se počutili oni, če bi se jim naenkrat sklonil pred obraz in jih s prstom potrkal: buci buci buc. To me še posebno zdraži, kadar otrok skoraj zaspi.

Še bolj pa so zabavni planinci, ki ti spotoma nasujejo koš koristnih nasvetov. Na Šmarni

gori me je neki gospod hotel popolnoma resno prepričati, naj ne hitim preveč, saj mala lahko dobi višinsko bolezen. On da je zdravstveni delavec in že ve, kaj govori. Na vsak način me je hotel upočasniti, dokler ga nisem vprašal, ali bi šel lahko z otrokom na slovensko obalo. Seveda mi je pritrnil. Usta sem mu zaprl, ko sem mu pojasnil, da se iz Vrhniko do Loma dvigneš bolj kot na Šmarno goro v veliko krajšem času. Še boljši je bil stric na Kamniškem vrhu. Ob sestopu z vrha se je hčerka zaradi lakote prebudila in začela jokati. Meni se pot ob Kamniški roži ne zdi najprimernejši kraj za hranjenje, saj je tam precejšnja nevarnost padajočega kamenja, pa še kar strmo je. Zato sem se kljub vedno hujšemu joku odpravil do pet minut oddaljene podrte kočice. Pa me dohiti izkušen dedek, kot se je predstavil, in me, mladega očka, začne poučevati, da je mogoče moj otrok dobil morsk bolezen zaradi nenehnega zibanja. Razložil sem mu, da verjetno ne, ker smo do takrat že kar nekaj prehodili, in da je po mojem punčka lačna. Pa dedek kar ni odnehal. Morda se ji pa vrti, da

nima vrtoglavice, je nadaljeval. Ata, brez skrbi, samo lačna je.

Ne vem, kako lahko včasih ljudje iščejo vse mogoče vzroke, spregledajo pa najbolj očitne. Včasih je otrok res samo lačen ali pa siten in zaradi tega joče. Na podlagi petih minut ne moremo kar na hitro sklepati, kaj mu je. Zavedati se moramo, da je tudi staršem neprijetno, če njihov otrok joče, in da takrat nihče ne potrebuje nasvetov, tudi dobrohotnih ne. Če v hribih vidimo jokati otroka, mu naklonimo prijazen nasmeh in pojdimo naprej, nasvete in pripombe pa zadržimo zase. Tudi če se odrasli spotaknemo in pademo, ne potrebujemo nekoga, da nam potem pojasni, da je skala spolzka. Zgodbic o kapici in naši mali pa bi bilo še za cel Planinski vestnik.

Mislím, da je otroku v gorah ali kjer koli drugje v naravi veliko bolje kot v kakšnem nakupovalnem centru, v katerem si bo v sterilnem, klimatiziranem okolju lahko ogledal plastične rože, se nasmeljal plišastim živalim, pojedel sladoled in si zvečer po televiziji ogledal dokumentarec o naravi. ●

Asja na vrhu

✉ Miha Humar

Megla

Skoraj izgubljena na
Mišeljskem grebenu

✍ Borut Mencinger

Macesna v megli

Teja Logar

Vreme je bilo tiste dni tako, kot se za konec avgusta spodobi: eden za drugim jasni dnevi, brez oblaka, čez dan je vroče, v jutranji in večerni senci je še prijetno hladno, ni pa še mrzlo kot pozno jeseni ali pozimi. Neviht ni več. Zato v gorah ni treba pogosto pogledovati, ali se bo iz dopoldanskega nedolžnega oblaka razvil bobneči in treskajoči monstrum. Morebitnim spremljevalcem ni več treba kazati brezskrbnega obraza, če pod neprijazno črnim oblakom za začetek le zlovešče zagrmí, potem pa potegne hladen piš, da te kar privzdigne in z nenavadno lahкими nogami – kljub večurni hoji – pospešiš proti najbližji koči, če je sploh katera v bližini.

Zgodnji zajtrk za Debelim vrhom

Med svojim počitnikovanjem na planini V Lazu z Anko ugotoviva, da sva tam okrog oblezla že vse vrhove po večkrat, raziskala že vse stare, bolj ali manj opuščene lovske in pastirske steze. Le tisti, na videz pripravi greben od Mišeljskega konca do Mišelj vrha se nama je že večkrat ponujal, pa sva vedno našla izgovor

za kaj drugega: ali so ga iz doline prinesli prijatelji ali pa je zrasel na najinem zelniku.

Na primer, na obisk v Laz so prišli prijatelji s prošnjo, če jih peljeva na Debeli vrh ali na Ograde. Za kaj podjetnejšega pa niso bili. Priznati moram, da imava le eno »zmogljivejšo« prijateljico, ki je veselo »odgostolela« z nama iz Laza čez dolino Triglavskih jezer na Veliko Špičje in nazaj čez Prehodavce na Hribarice ter po dolini Za Kopicu v Laz.

Ker takih »motenj« to pot ni bilo na vidiku, sva končno sklenila, da greva na tisti greben naslednjega dne v upanju, da naju kdo še v poznem večeru ne povabi na Dedno polje, kjer se je takrat še dobilo kislo mleko.

Že več dni ni bilo nikjer nobene megle: ne po vrhovih, ne po prevalih in škrbinah, ne po nižinah, kamor se iz Laza sicer ne vidi, a sva poslušala radio.

Zjutraj sva se zgodaj kot svizci podala na predvideno pot. Usmerila sva se po dobro znani poti na Lazovski preval in od tam po dolini Za Debelim vrhom na Hribarice oziroma brez odvečnih ovinkov na Mišeljski konec. Prve pol ure hoje proti Lazovškemu prevalu so

naju živahno pozdravljali svizci in gamsi - vsak s svoje vrste piskanjem oziroma žvižganjem. Ko so se prepričali, da se ne tihotapiva po lovsko, ampak s pohodnimi palicami rožljava po kamnih, so se pomirili in utihnili. Do vrha prevala naju je izdatno hladil nočnik, ki je drsel navzdol v Lazovo kotlino. Ko sva se prekobalila čez preval na sončno stran, so naju pogreli topli žarki in popolno brezvetrje. Čas za zajtrk sem »odredil« že po eni uri hoje.

Ne zgražajte se: v skladu s prijetnim priporočilom zdravnikov ter skrbnih mam in babic to zelo rad počnem, pa četudi ob šestih zjutraj za Debelim vrhom; da bi to opravila že ob petih zjutraj v koči, bi bilo pa le prehudo. Počasi sva z gurmanskim užitkom nakladala kalorije za celodnevni pohod. Občudovala sva umito jasno jutro s širnimi razgledi skoraj brez meja. Le globoko spodaj v nižinah je negibno ležala običajna jutranja megla.

Svet, ki se zna braniti pred svetom

Brez posebnih težav sva pridobivala višino, s tem pa vse širše poglede po vedno bolj golem in kamnitem svetu. Poskusil sem si odgovoriti na vprašanje, zakaj človeka tu prevzema tako izrazit občutek samote. Kljub razsežnim zakraselim prostranstvom med Debelim vrhom in Mišeljskim koncem na zgornji strani neba ter Debelim vrhom in Vršaki bolj proti jugozahodu se zdijo ti vrhovi presenetljivo blizu. Občutek imaš, da boš vse - enega za drugim - prehodil kar mimogrede. Toda občutek je v čistem jutranjem zraku zelo varljiv. Predvsem pa je nenavadna samota: širjave na zgornjem koncu navdajo prišleka z nelagodnim občutkom, da nekoga moti. Tišina je tako popolna, da šumi v ušesih. Tu ne boste srečali vriskačev in jodlarjev, ki jim dviguje zanosno razpoloženje varen občutek zmagovalcev vrhov na preveč pohojenem Triglavu in okrog njega. Najbolj čudno pa je to, da kolone glasnih in veselih množic hodijo čez Hribarice, le nekaj minut stran, takoj za Mišeljskim koncem, Vrhom Hribaric in Vršaki - skoraj nihče pa se z gosto markirane in shojene poti ne drzne obrniti v brezpotje. Na srečo in hvala bogu se ta brezpotni svet s svojo resno in negibno podobo očitno zna sam braniti. Najbrž je v tem razlog, da zanj še vedno veljajo poetično do-

živete misli Juliusa Kugya v njegovi knjigi Iz mojega življenja v gorah:

»Ne verujem, da bi kdo prepevaje romal po teh potih. Veselja tam gori ne najdeš, pač pa najglobljo ubranost, razpoloženje in gorsko pobožnost ... Najmogočnejši vrh tega dela je Debeli vrh. Podoben je ogromni lopati, široko pečnato čelo ima presekanano s sneženim žlebom. Ko vladar se dviga nad Lazarško planino. Zahodno in severno od njega se nizajo do mejnih sten Zajezere, Hribaric in Mišelj vrha povezane krnice, nad katerimi se dvigajo blede, do 2400 m visoki, vijugasto potekajoči grebeni. To je osrčje svetišča triglavskih »skalnatih morij«. Malokdo je do danes prodril do njih. Na zemljevidu je ta svet podoben ogromni gobi. Krnice in dnjače so luknje v njej, vrhovi vršaci, kepe, grebeni in korede, ki jih vežejo, so rebra in staničevina. Na zemljevidu je videti veliko vrhov, ki pa niso imenovani. Kaj bom še uspel, da najdem njihova imena?«

Triglavski supermarket

Vrnimo se v današnji čas in pojdimo naprej. Še vedno polna moči sva se spotoma pognala na Vrh Hribaric in tako mimogrede odkljukala še en vrh v svoji zbirki slovenskih dvatisočakov. (Doma sva ugotovila, da je pod zaporedno številko 157.) Obšla sva še nekaj skalnatih gričev in kont, ko iznenada zaslišiva človeški glas, ne enega, na desetine, skratka, pravcati glas množic. Pred nama je znamenito razpotje vrh sedla z imenom Čez Hribarice, tam pa nepretrgana kolona planincev, ki se glasno pogovarjajo in prijazno pozdravljajo, tu in tam kdo zajodla, zavriska, nekdo nosi celo glasno navit žepni radio, neki otroški glas nekaj zvedavo sprašuje, drugi se cmeri, ker ne vidi nobene kočice - skratka, tako je videti naš planinski supermarket - na srečo le nekaj deset dni na leto. Pogledam na uro - seveda, danes je 19. avgust, torej višek triglavske sezone.

Prav nad nami stoji kar precej pokonci, a znatno nižje od sosednjega Kanjavca Mišeljski konec, čeprav je razlika na zemljevidu manj kot 96 metrov. Ker je videti od tu s Hribaric kolikor toliko dostopen le strm žleb, ostalo pa so prave pokončne stene, izvlečem Miheličev vodnik, ki me pouči, da ne gre brez plezanja, če hočete na Mišeljski konec. Na stara leta me prav

nič več ne mikajo plezalske skušnjave, zato ta smer odpade. Mitji Koširju bom sicer do konca svojih dni hvaležen za nepozabno doživetje v Steni, ko sva se takoj po odsluženi vojaščini v Tolminu pognala v Nemško smer (ponosno sem dojel, da je Mitja tako ocenil moj plezalski domet). Takrat sva bila tako razposajena, ker je bilo končno za nama tisto izgubljeno leto, da sva glasno smejoč se obnavljala vojaške šale in neumnosti. Utihnila sva šele pri vrhu smeri, ko je Mitja skozi Zimmer-Jahnov izstop tako vlekel vrv, da sem komaj izdaval, naj malo »odjena«.

Ankine »plezalske reference« so znatno boljše od mojih, saj se je v znameniti Šraufovi šoli za mladinske vodnike naučila veliko stvari, vse do uporabe Prusikove pomožne vrvice. Zaradi brezmejnega spoštovanja do pokojnega vzornika je njen nahrbtnik še »prazen« težji od mojega: dosledno se namreč drži njegovih navodil glede obvezne opreme in vedno nosi s seboj poleg vrvi še baterijsko svetilko, vžigalice, svečo, kos armafleksa za sedalo, rezervno perilo, pelerino, rokavice, volneno kapo in vetrovko s kapuco, da ne omenjam še njene znamenite »pol centa« težke kozmetične torbice. Vse to tovari s seboj tudi poleti v najhujši vročini – povrhu pa še kaj namesto mene, ker ve, kako sem površen pri teh rečeh.

Odločiva se torej za pametnejšo smer in se vključiva v kolono, navzdol proti Doliču, kot na tekoče stopnice. Že po nekaj minutah spusta se slabo vidna stezica ali stečina usmeri v strmo pobočje nad zgornjo Velsko dolino, na mehko travnato sedlo med Mišeljskim koncem in Mišeljsko glavo, ki je pravzaprav že del Mišeljskega grebena.

Triglavsko razpoloženje je zdaj sredi dopoldneva na višku, saj se z one strani z vrha Triglava dobro sliši prava ljudska harmonika frajtonarica. Od Doliča sem se še vedno vije strnjena kolona planincev, ki jo dopolnjuje tista s Hribaric.

Meglina mrcina se spremeni v »etnotno moko«

»Čakaj malo!« presenečeno zamrmram sam pri sebi, »od kod pa ta senca za hrbtom?« Megla! Megla, ki je od ranega jutra negibno lebdela nekje spodaj, je kot cunami pljusnila navzgor po Velski dolini in začela kot voda teči proti

Doliču, kjer jo je zračni tok sesal v Trento. Ves Mišeljski greben se je še kopal v soncu, toda videlo se je, da mrcina počasi, a vztrajno dviga hrbet. Toda zdelo se mi je popolnoma nemogoče, da bi kaj resneje ponagajala: morda se bo le dvignila čez nas in se razkrojila, saj smo vendar na povprečni višini okrog 2400 metrov, sem sam pri sebi spet ponovil odrešilno misel.

Do vrha Mišeljskega konca je bilo le še deset minut, zato sva se za »vsak slučaj« pognala tja gor, da bi »spravila podse« vsaj en vrh, za primer, če bi megla kljub vsemu – ali če hočete proti vsem pravilom – postala nesramna. Za razliko od prejšnje ležernosti se je kljub temu, da nisem verjel v najslabše, vame naselil nekakšen nemir. Povzročila so mi ga svarila Tineta Miheliča iz njegovega planinskega vodnika po Julijskih Alpah, kjer piše:

»Tura je zelo zahtevna, vendar bolj orientacijsko kot tehnično. Lotiti se je smemo le v zanesljivem vremenu, v megli so brezpotna kraška prostranstva Fužinskih planin nevarna past.«

Po kratkem posvetu skleneva, da se vseeno lotiva grebena: 1. ker je zelo lahek, 2. ker je megla še vedno nekaj deset metrov pod nama, 3. ker še vedno verjameva, da se bo pod toplim soncem razkrojila, in zadnji sklep: če bo postalo nevarno, se takoj obrneva. Priznam, da sva ob tem zadnjem sklepu v resnici držala fige v žepih. Današnje turo sva si namreč zamislila krožno. To se pravi, na koncu grebena sva se z Mišelj vrha nameravala spustiti po dobro uhojeni stezi v Mišeljsko dolino in naprej po markirani poti, ki povezuje Velo polje oz. Vodnikov dom s planino V Lazu.

Gremo torej pogumno naprej, saj Tinetova svarila veljajo za druge planince. Sprva je vse skupaj zelo zanimivo: kaj hitro naju zajame redka megla, skozi katero se kot pri zadimljenem steklu za opazovanje mrka lepo vidi sončna krogla, z vrha Triglava še vedno občasno zajadrajajo do sem dol prešerni zvoki harmonike in kar mimogrede vpiševa v svojo zbirko slovenskih dvatisočakov še tri vrhove: Mišeljski konec, Mišeljsko glavo in Na nizkem.

Čez čas opaziva, da se razmere začenja jo obračati na slabše: sončne krogle, ki nama je vlivala toliko optimizma, ni več videti. To pomeni, da se je plast megle odebelila in zgočila; prav kmalu sem dobil občutek, kot da sem padel v velikansko vrečo moke tiste vrste, ki so

ji včasih rekli »enotna moka«. Skratka, vse okrog naju je postalo enotne barve, še trava ni bila več zelena. Vse najino prizadevanje in hitenje proti nekakšnemu cilju sta postala nesmiselna, oz. če bi upoštevala 4. sklep posvetovanja izpred ene ure, bi morala nemudoma obrniti, saj je postalo nevarno, še posebej, če sem pomislil, kje daleč doli je planina V Lazu in skozi koliko kubičnih kilometrov megle se bo treba prebiti do tja. A nekakšen hudič naju je gnal naprej: podatek v vodniku, da je greben dolg za dve uri hoda, naju je odvrnil od edine pametne odločitve – takoj obrniti! Prepričevala sva se, da morava biti vsak hip na Mišelj vrhu, saj je postala pot navkreber nekoliko strmejša, pa tudi trave ni bilo več. In res sva kmalu začutila, da gor ne gre več: na levi sva čutila srhljivo globino, ki je kar vlekla k sebi; naravnost se mi je zdelo, da stojijo na robu silne strmine ogromni skalnati stolpi, le v desno je nekoliko položnejši drobni nakazoval nekaj stezi podobnega. Domneval sem, da je to tista steza, ki pride na vrh kot običajni pristop iz Mišeljske doline. Vse je torej kazalo, da sva na Mišelj vrhu. Premišljujoč, kaj storiti, sva za hip obmirovala in utihnila: v tem premoru sva zaslišala popolnoma gluho tišino okrog in okrog ter šumenje krvnega obtoka v ušesih. Harmonike s Triglava že davno ni bilo več; vse čute sva imela tako napete in osredotočene v orientacijo, da sploh nisva dojela, kje in kdaj je utihnila lahkonarazposajena muzika.

Iz območja »gluhega tuljenja« na varno pot

Kako se izmotati iz te godlje? Sprva se nikakor nisva hotela odreči najkrajši varianti: navzdol po edini stezi v Mišeljsko dolino. Ob tem sva se zavedala, da bo treba ravnati skrajno premišljeno in ne podreti »zadnjega mostu« za sabo. Morala sva obdržati povezavo z zadnjo točko, kjer sva še vedela, kje sva. Če sem pošten, sploh nisva vedela, ampak sva le slutila ... Poskusiti je vsekakor treba!

Začel sem se spuščati po domnevni stezi, s tem da sva zvezo vzdrževala z izmeničnim vpitjem samoglasnikov: jaz – aaaaa, ona – uuuu, jaz – oooo, ona – eeee. Potem pa se ni več oglasila.

»Kaj za vraga pa se gre zdaj, stvar je preresna, da bi se neodgovorno šla slepe miši,« sem

Robert Klančar

se razjezil in živčno zatulil v »enotno moko«. Pognal sem se nazaj gor, od koder sem prišel, da ji povem, kar ji gre: naj si vendar prizna, da sva v resnih težavah. Tisti hip sva se skoraj zaletela, Anka pa me je prehitela z očitajočim vprašanjem: »Zakaj se ne oglašaj, kot sva se zmenila? Ali bi rad prečepel noč ...?« Zatulil sem kot jelen v ruku in jo vprašal: »A to boš trdila, da se ne sliši na deset korakov?«

Malo je manjkalo, da se nisva sprla, kdo bolj tuli in kdo v ključnem trenutku ni zatulil, in tisti, ki ni zatulil, bi bil odgovoren, če bi se izgubila in tu prečepela noč itn. itn.

Smeh je prinesel sprostitev in zdrava pamet se je vrnila na svoje mesto. Z največjo težavo sva našla stezico, po kateri sva prišla do sem pred nekaj minutami. Tipaje sva se vračala po travnatem južnem robu grebena, nazaj tja, kjer bi morala odnehati po Miheličevem nasvetu že pred tremi urami. Sicer pa, ali sva sploh bila na Mišelj vrhu? Tam sva bila tako nervozna, da

Slika na str. 42 – 43: Mišeljski greben v soncu

Robert Klančar

na vpisno knjigo še pomislila nisva, in tako še danes ne vem, ali sploh je tam gori. Živce nama je začela parati še nova nevarnost: vidljivost je bila tako na ničli, da sva morala hoditi čisto ob robu prepada nad Velsko dolino, če sva hotela držati smer. Skoraj vsak korak z desno nogo sva morala pazljivo postaviti, da naju izguba ravnotežja ne bi potegnila v globino.

Da je v resnici možna tako gosta megla, do takrat nisem vedel. Spomnil pa sem se na pokojno dobro gospo Brusovo iz Ljubljane, pri kateri sem imel v študentskih letih prav prijetno sobico. Gospa je namreč trdila, da je bila pred 2. svetovno vojno v Ljubljani na splošno gostejša megla kot danes, ker Barje še ni bilo toliko osušeno, kar je navsezadnje res. Tako je rada povedala grozen doživljaj, ko se je neke zimske noči vračala iz gledališča domov na Gornji trg čez Tromostovje. Šumenje Ljubljane v povsem nepredirni megli jo je kljub cestni razsvetljavi tako prestrašilo, da si sama ni upala čez Tromostovje. Raje je počakala, da je prišel mimo olikan Ljubljančan stare šole in jo spremil prav do doma. Žal bi dandanes verjetno prej dočakala bednega cestnega roparja.

Vode in mostov tu zgoraj nad Velsko dolino seveda ni, da pa je bila tistega avgustovskega dne tako gosta megla, mi pa tudi vsak ne bo verjel. In kako sva se z Anko takrat pretipala iz vreče »enotne moke«? Tisto sedelce med Mišelj-skim koncem in Mišeljsko glavo sva spoznala po mehki zeleni travi. Potem sva sklonjena kot dva zagrizena gobarja po desnem robu iskala začetek stezice, ki naju je pripeljala na glavno markirano pot z Doliča na Hribarice. Ker sva se za današnji dan že enkrat srečala z zdravo pametjo, sva sklenila, da se je drživa še naprej – pameti namreč. Ponižno in potrpežljivo sva zakoračila s Hribaric po dolini Za Kopicco ter čez Dedno polje do pozne večerne ure naredila velikanski ovinek v Laz. Megla je ostala zgoraj, nekje na 2000 metrih.

Nekoč, pred doživetjem te meglene gostote sva sicer raziskovala najkrajši prehod s Hribaric v Laz skozi Globoko konto in tudi zdaj sva pomislila na to možnost. Toda tam okrog šele strašijo zapleteni labirinti, pred katerimi je svaril Tine Mihelič. In tam zgoraj so skrivnostne »krnice in dnjače, vršaki, kepe, grebeni in korede«, ki jih je povzdignil v svetišče dr. Julius Kugy. ●

Roka usode

Naguban obraz molči
pod roko usode.
Sklanjaš se k zemlji,
da s srpom odrezal bi suhe bilke.
Da v vetru trpljenja
našel bi sunek miru.
In nemo, brez koraka
hodiš v brezčasje.

Po čelu spoznanj
drsi k srcu boleča kaplja.
Veličina mogočnih sten
in skalnih razpok se razgalja
v soju nesmrtnih zvezd.
Utrip misli je nem ...

Visoko, globoko si padal
kot kondor v kanjon,
ko išče rešitve plen.
Med snežinkami pogube si dihal smrt,
v žarku sonca objemal življenje.
Z roko obšel prepad tišine
za rast ljubezni srca.
Hodil za sanjami, za svetlobo.
Ljubil cvetove v puščavi,
ko v pesek z besedami
kazal rešitve si pot.

Naguban obraz molči
pod roko usode.
Solza nemoči
se zatakne na veki utrujenosti.

Magda Šalamon

Kam

Ko se tišina zgosti,
ko molk težak postane,
ko te prime otožnost,
takrat pojdi v gore.

V duši boš začutil pomlad,
dojel skrivnost vere
in radost spoznanja:
samo ena pot je,
pot k lepemu.

Lado Brišar

Pomladni utrinki z grebenov nad Kolpo

Pajtlerica in Kozice

✍ in 📷 Stane Poljak

Nenadejano poslabšanje vremena in obilne snežne padavine v letošnji s snegom precej skromni zimi so mi vse načrte za nameravano turo konec tedna postavili na glavo. Nič kaj mi ni dišalo tlačiti sveži sneg kje visoko v gorah in predvsem tvegati, da me kje pobere kakšen »prijazen« plaz. »Kaj zdaj; nekje si moram pretegniti noge ...« Iz dileme me je rešila moja ženka: »Kaj pa, če bi šel z nama na sprehod ob Kolpi? Prijateljica me je ravnokar klicala in vprašala, ali greva zraven.«

Razgled s Kozic na dolino Kolpe

»Zakaj pa ne,« sem pomislil sam pri sebi. »Ni daleč, pa tudi spodobilo bi se, da si ogledam skalne grebene nad dolino Kolpe, tako rekoč pred svojim domačim pragom. Zdaj je prava priložnost,« mi je kar zaigralo srce. Stlačil sem nekaj plezalne opreme v majhen nahrbtnik, skočila sva še po ženino prijateljico in že smo v zgodnjem popoldnevu odbrzeli proti Staremu trgu.

Rahlo oblačno in kar soparno vreme ni obetalo kdo ve kakšnih razgledov; samo da ne

📷 Marjan Bradeško

bo deževalo, pa bo že kako. Kolpo v kanjonu globoko pod nami so prekinjali beli trakovi penečih se slapov. Posamezni sončni žarki, ki so se tu in tam pretolkli skozi oblačni svod, so se igrivo iskrili na nemirni vodni gladini.

Na Pajtlerico

Zapeljali smo se v vasico Laze pod gozdnimi grebeni Pajtlerice in Kozic. Dekleti sta se odločili za sprehod ob Kolpi proti Bilpi, sam pa sem si oprtal nahrbtnik in se odpravil na »raziskovanje«. »Pa pazi, da ne boš počel kakšnih neumnosti,« mi je žena skrbno požugala s prstom. »Veš, da ne bom, kdaj pa jaz naredim kakšno bedarijo?!« sem se delal nevednega. Na tihem pa mi je godilo, da jo skrbi zame.

„Žejni“ in nič kaj plašljiv lepotec

Po sprehodu skozi vasico z lepo obnovljenimi hišami, spremenjenimi v počitniške hišice (dobro, da je vsaj kdo zavrl propadanje hiš v prej nenaseljeni vasi), sem pri informacijski tabli zavil na levo po precej dobro vzdrževani cesti. Takoj po drugi vojni je bilo to strogo varovano območje in po tej cesti se je prišlo v Kočevsko Reko. Strogi režim varovanja in pomanjkanje možnosti zaposlitve sta bila tudi najbolj kriva, da so se mladi iz teh obkolpskih vasi odselili v mesta za zaslužkom; ostali so le stari in onemogli. Vasi so nezadržno

propadale, življenje je zamrlo. V novejših časih ožive le počitniške hišice ob koncih tedna. V veliki meri se vračajo potomci nekdanjih staroselcev, hiše pa kupujejo in obnavljajo tudi ljubljanski meščani in tisti, ki imajo mestnega vrveža včasih čez glavo. Kajti tu, v teh od vseh pozabljenih dolinah, še vedno vladata spokojen mir in blagodejna tišina.

Nad opuščenimi vinogradi, sredi katerih so še zmeraj stali vegasti »hisi« (majhne lesene stavbe, namenjene predvsem za spravilo orodja, v manjši meri tudi za hranjenje vina), sem spešil po ovinkasti cesti navzgor. V daljavi vrh grebena so se belili ostri stolpiči Pajtlerice, cilj mojega raziskovanja. Popoldanska soparica je vztrajno pritiskala k tлом, dolina s šumečo Kolpo pod mano pa se je ovijala v čadaste meglice. Zavil sem na desno, na gozdno potko na strmem pobočju, in se začel vzpenjati po redkem gozdu na izpostavljen plečat hrbet. Drevje je ravno začinjalo brsteti; krivenčaste

krošnje vrbe so polagoma odmetavale rumene mačice in se začele odevati v mlado zelenje kakor neveste. Zelenina njihovih krošenj je bila kakor balzam za oči v nasprotju z pusto rjavo okolico. Odeveteli cvetovi teloha so se zibali v lahni sapici, tu in tam so mi zableščali nasproti drobni cvetovi zlatice. Pomlad se je z negotovimi in nekoliko sramežljivimi koraki kradla v obkolpsko deželo.

Sledeč jasno izraženi stečini divjadi sem se dvigal vse više. Redka drevesa je polagoma zamenjalo krmežljivo grmičevje, greben pa je postal vse strmejši, vse bolj skalnat in izpostavljen. Travnata pobočja so bila križem kražem prepredena s stečinami divjadi. Menda so lovci v preteklosti tam že zasledili tudi gamse, sam pa nisem videl nobenega; še redki martinčki so kaj hitro prekinili svoje »martinčkanje« in pobegnili pred človeškim vsiljivcem.

Cvetna nedelja

»Seveda, danes je cvetna nedelja,« sem pomislil sam pri sebi, ko sem opazoval to pomladno prebujanje. Tam iz smeri Kočevja je nekajkrat zagrmelo. »Pa ne danes in na tem izpostavljenem grebenu. Kam se bom pa umaknil, če privrši huda ura?« Pa je k sreči ostalo le pri grmečem svarilu.

Pozornost mi je pritegnil čudovit živobarven metulj, ki se je leno grel na soncu (kolikor ga je pač bilo) in skušal posrkati kaj nektarja iz prvih rumenih cvetk. Ubogljivo in brez strahu mi je poziral, celo na moj prepoteni prst je splezal. Po fotografiranju sem ga nežno položil nazaj na rumene cvetove »srčne moči« in mu na tihem zaželel čim daljše življenje v tem surovem svetu.

Greben se je končno »postavil pokonci« in se spremenil v žagasto skalno kuliso. Seveda bi se na vrh lahko povzpел po poraščenem žlebu, vendar je korak kar sam krenil na desno pod skale. Skozi strme zaplate cvetoče rese sem »privrtnaril« do skal, ki od blizu sploh niso bile tako krušljive, kot je kazalo od daleč. Le vzporedni izrastek grebena z velikanskim odlomljenim stolpom je kazal bolj odbijajoč videz; njegove rumeno-rjave plati so obetale krušljivost in na misel mi je prišel znani rek: »V to krušljivo lepoto pa ne bi obesil niti svoje slike ...«

Nadel sem si najnujnejšo opremo in zaplezal v zračen raz; občutek lahkosti in širnih razgledov je bil nepopisen. Čudovitega plezanja po strmih in z oprimki bogatem razu je bilo vse prehitro konec. Še zafrkljiv spust z zadnjega stolpiča naježenega »zmajevega hrbta« in spet sem zabrodil v cvetoče resje. Med redkim krivenčastim bukovjem sem prisopel na vrh grebena. Pogled mi je zaobjel širne kočevske gozdove in se prek strmih in ponekod prepadnih goličav spustil do Kolpe globoko spodaj.

»Včasih lahko občutek visokogorja doživiš kar za domačim pragom,« sem pomislil. »Koliko je še lepota v tej naši mali deželici, ki jih bo treba poiskati in doživeti.«

Tudi vreme se je nekam zvedrilo; grozeči nevihtni oblaki so se raztepli neznano kam in poznopopoldansko sonce je prijazno grelo. Napotil sem se po grebenu proti vrhu Kozic; hotel sem si ogledati še en skrit biserček, znan le domačinom. Na pripravnem mestu sem se stopil na desno navzdol po strmih travnatih pobočju in se mimo skalnega roba prikradel na razgleden pomol. Pred menoj je zazijala temna odprtina, kakor da bi starodaven zmaj odprl žrelo: jama pod Pajtlerico. Na nobenem zemljevidu ni označena in domačini ji preprosto rečejo Paltler'ca, po vrhu nad njo. Geologi in arheologi so pred leti raziskali njene rove; najbrž so iskali sledove naših prednikov. Ali so

kaj našli, ne vem, o njihovem obisku pričata le zrvnan plato pred vhodom in kamnit možic.

Nekaj bežnih trenutkov prvobitne lepote s Kozic

Nadel sem si čelno svetilko in se splazil v notranjost. Vedno znova me očarajo čudovite zasigane tvorbe po stenah te miniaturne kraške lepote. Prave kamnite zavese iz raznobarvnega apnenca padajo po temačnih stenah, prenekateri kapnik je že zrasel v ljubek stebriček. Sledov vandalizma v jami za zdaj ni; najbrž se imamo zahvaliti le temu, da je ta kraški čudež znan le malokomu. Vodno gladino v plitvih skledicah so občasno zmotili le jamski pajki. Nekaj osamljenih netopirjev me je nejevoljno opazovalo, ko je slepeči snop moje svetilke zmotil njihov dremež.

»Saj ne bom dolgo, le posnetek ali dva še naredim,« sem se skoraj opravičil tem plašnim živalcam. Moje razgreto telo je začelo čutiti skoraj neprijetni hlad, ki je vel s temnih globočin, pa sem jo kaj hitro pobrisal nazaj na svetlo. Vendar je jama vredna ogleda; upam, da bo ohranila svojo samoto in izredne naravne lepote.

Čudovite kapniške tvorbe v Pajtlerski jami

Nažagan skalni greben Pajtlerice

Nadaljevanje poti po gozdnatem grebenu je bilo bolj obveznost kakor užitek. Prepodil sem čredo jelenjadi (ali trop gamsov); nisem mogel ugotoviti, ali sem se jaz bolj ustrašil njih ali oni mene, v temino gozda je izginila le množica belih dlakavih zadnjic. »Krasno, če so srne v bližini, potem tu gotovo ni medveda,« sem modroval sam pri sebi, ko sem urno hitel po potki proti vrhu Kozic. Markacije v obliki medvedje šape pa so me venomer opominjale, da se gibljem v njegovem kraljestvu.

Razgled z vrha Kozic je poplašal ves prelit znoj popoldneva. Dolina Kolpe je ležala pod menoj kot na dlani; strme krušljive stene so se pogrezale v globino in s svojo sivino in grobstvo delovale kot izrazit kontrast mehko zelenim otenkom travnikov ob slepeče modrem traku Kolpe, ki je zasanjano šumela svojo pot. Nepozaben pogled, ko so zadnji žarki zahajajočega

sonca pozlatili mehke valove. Težko je to opisati, to je treba doživeti!

Sestop po strmih pobočju je bil tudi poglavje zase. Moral sem pohiteti, da me sredi teh strmali ne ujame noč. Pot je bila sicer deloma suha, vendar na strmih mestih pokrita z listjem in kot taka prava drsalnica. Brez pohodnih palic bi mi trda predla in ne vem, ali bi mi uspelo priti do doline s čisto (in nepoškodovano!) zadnjo platjo. Mogoče je pametneje začeti turo na Kozicah in nato sestopiti čez Pajtlerico –

seveda ne po skalnatem »zmajevem hrbtu«, ki bi bil pri sestopu kaj trd oreh, temveč po označeni poti naokoli; toda po bitki so lahko vsi generali. Zato sem le stisnil zobe in »oddrsalsal« navzdol.

Ravno sem zakoračil v zelene travnike nad Lazi, ko se je oglašil mobilnik. »Ja kje pa hodiš?« je bila zaskrbljena žena. »Še nekaj minutk, pa bom pri avtu,« sem jo potolažil. Prišli sta mi naproti in skupaj smo sestopili v vas.

Kolpa v dolini je tiho šumela melodijo davnih dni. S pogledom sem zaobjel vso širjavo divjih gozdnih hrbtov in skalnih sten; iz njihovega kraljestva sem ukradel nekaj bežnih trenutkov prvobitne lepote.

»Naslednjič, ko bo vse v cvetju, gremo pa vsi skupaj na vrh, ali ne?« sem vprašujoče pogledal svoji spremljevalki. Sicer sta obljubili, da bosta šli, ali pa se bo to res zgodilo, je že druga zgodba. ◉

Dragi planinci in planinke,
Radio Ognjišče vas po novem razveseljuje 2x tedensko:

- ◉ ob četrkih ob 9.30 z rubriko Vabilo na pot
- ◉ ob petkih ob 17.00 prisluhnite oddaji Doživetja narave

Vabljeni k poslušanju!

RADIO OGNJIŠČE

Oddaja "Čez hribe in doline"
vsak tretji četrtek v mesecu ob 17. uri

RADIO UNIVOX

107.5 MHz

e-mail: info@univox.si

Obleka naredi gornika

Poletni modni trendi in novosti pri gorniških oblačilih in opremi

✍ in 📷 Arnold Lešnik

Ko bomo poleti pohajkovali po gorskih poteh, bomo – če bomo želeli v korak s časom – to najverjetneje počeli v oblačilih in barvah, ki so jih izdelovalci pohodniške opreme natančno določili že pred enim letom.

Naša prihodnost se leto za letom kroji in dveh največjih evropskih sejmih gorništvu, pohodništva in gibanja v naravi. Poleti dere vsa Evropa, če že ne kar svet, ki da kaj nase, v nemški Friedrichshafen, pozimi v bližnji München, ki »pokriva« zimsko sezono. Ta pogled v prihodnost prinaša najbolj vroče modne trende in najrazvpitejše inovacije.

Nenehna tekma s časom in potrošništvom, ki se vrti v nedogled, ni namenjena navadnim smrtnikom, temveč le izdelovalcem in trgovcem tovrstne opreme. Najbolj zveneča imena se kažejo v najbolj bleščeči luči in lovijo nove stranke. Medtem trgovci kot pijani tekajo od ponudnika do ponudnika in se umirijo šele, ko je zadnje oblačilo pregledano, zadnja kolekcija izbrana in zadnji dogovor sklenjen. Naslednje leto so oblačila, obutev in oprema na prodajnih policah in od sposobnih trgovskih vizionarjev je odvisno, ali bodo še naprej jedli kruh iz dobička prodaje. Na sejmih se torej začne zgodba o oblačilih in opremi, ki krojijo pomladno, poletno, jesensko ali zimsko sezono v domala vseh gorah tega sveta. Nikoli končana zgodba, ki se odvija leto za letom, nam daje vedeti, da so trgovci vedno korak pred nami, kupci.

Samo lani se je v Friedrichshafnu ob Bodenskem jezeru zbralo 15.500 razstavljalcev iz 65 držav s petih kontinentov. Od prve sejemske predstavitve leta

1994 so se številke podvojile. Na naslednjem sejmu, ki bo od 19. do 22. julija 2007, bo število udeležencev po trenutnih podatkih še naraslo.

Vedeti moramo, da je prodaja tovrstne športne opreme že nekaj časa v vzponu, saj je gibanje v naravi popularno kot že dolgo ne. Proizvajalci funkcionalnih vetrovk, pohodniške obutve, šotorov in nahrbtnikov si delijo velikanske dobičke. V Evropi 5 milijard evrov na leto: samo v Nemčiji, deželi sejma, 1,5 milijarde. Sledijo britansko (1,036 milijarde evrov), francosko (924 milijonov) in skandinavsko tržišče. Največ dobička prinaša seveda prodaja oblačil, takoj za njimi sledi gorniška obutev. Relativno neodkrito je žensko tržišče, čeprav je 68 % kupcev v Evropi žensk, v ZDA pa celo 85 %.

Ženska simfonija

Že lani so izdelovalci pohodniške opreme in njihova desna roka – trgovci – odkrili žensko kot bodočo veliko potrošnico. Posebej inovativni proizvajalci športne opreme množično ponujajo posebne nahrbtnike, ki so prilagojeni ženski anatomiji. To seveda ni novost. Eden

najkvalitetnejših proizvajalcev nahrbtnikov na svetu, Lowe Alpine, je že v devetdesetih letih začel z žensko kolekcijo. Številni drugi niso želeli zaostajati in so sledili s krajšimi hrbtnimi deli in posebej oblikovanimi naramnicami. Podobna revolucija se je zgodila pri spalnih vrečah, ko so proizvajalci že pred časom začeli podajati temperature udobja za moške in ženske posebej, zdaj pa so na voljo še posebne spalne vreče za nežnejši spol, ki bodo grele notorično hladne ženske noge, poleg tega so vreče v predelu bokov celo širše krojene. Za doseg iste temperature je treba potem prilagoditi polnitev spalne vreče. Celo ležalne podloge imajo posebne zahteve. Testi v laboratoriju so na lutkah s senzorji pokazali, da je treba podloge dodatno izolirati na mestu nog in zgornjega dela telesa.

Ženske so zahtevni kupci, so kritične in se velikokrat zgledujejo po zadnji modi. Zato velja njihovim oblačilom posebna pozornost. Zahteve so seveda enake kot pri moških oblačilih: ne omejujejo gibanja, hitro se sušijo, imajo integrirane zračnike in zaščito pred UV-žarki, zaščitene šive, varnostne žepe, anatomsko oblikovane rokave, prirejene kapuce, večinoma integrirane v ovratnik. Kroji so oprijeti. Tradicionalne ženske planinske bluze zamenjujejo topi in majice s kratkimi rokavi.

Hlače so poglavje zase. Še vedno so problematične dolžine pri različnih številkah. Pas je spušččen, tudi pri zelo funkcionalnih hlačah. Kapri hlače so v zatonu, spet prihaja bermuda, našitih žepov ni več. Hlače z odstranljivimi hlačnicami so prav tako preteklost.

Urbani gorniki

Meje med oblačili za visoke ture in urbano uporabo so že nekaj časa zabrisane. Zaščita pred vremenom in sončnimi žarki, dihanje, majhna teža in dobra svoboda gibanja so zahteve, ki jih znajo kupci ceniti tudi v vsakdanjem življenju. Izredno funkcionalni drobni dodatki pa ne služijo zgolj kot modni dodatek.

Nove barvne kombinacije prehajajo od tradicionalno modrih, rdečih, zelenih, sivih in črnih k roza, oranžni in pistacija zeleni. Zelo pomembno je preprosto vzdrževanje. Čeprav se taka oblačila celo pogosteje uporabljajo v mestih kot v naravi, so zahteve po funkcional-

nosti izredno visoke. Moda izžareva dinamiko, športnost in fleksibilnost.

Plezanje je prav tako šport, kjer proizvajalci sledijo modnim zapovedim. Kljub temu da je funkcija izrednega pomena, se v trgovini kupci vendarle najprej odločajo po videzu in šele nato merijo funkcionalnost. Številni proizvajalci gorniških oblačil tako širijo svoje kolekcije v duhu časa – postajajo bolj urbani in ženstveni. Barve plezalnih hlač so spet naravne: bež, blatno rjava, čokoladna, olivna, modro siva, bordo rdeča – pa vse do zelene. Zgornji deli so večinoma v živih poletnih tonih: roza, zeleni, rumeni, svetlo modri, tudi oranžni in rdeči. Kroji poudarjajo postavo, čeprav so nekoliko bolj sproščeni in ohlapni. Žepi so zaokroženi, oblačila opremljena z okrasnimi šivi, majice kratke, da odkrivajo del trebuha, naramnice ozke. Seveda pa v velikih stenah ne bo prevladovala zgolj moda, temveč tudi funkcionalnost. Vedno popularnejši so minimalistični anoraki iz mikrovlaken, ki zadržujejo veter in tehtajo vsega 85 gramov. Prav tako v trendu so koži prijazne tkanine, ki so delno antibakterijsko obdelane ter nudijo zaščito pred piki žuželk. Z gostejšim tkanjem je dosežena UV-zaščita, ki postaja vedno pomembnejši argument pri prodaji. Prevladujejo tehnologije 3X Dry in Nano-sphere, ki ponujajo dobro dihanje in odvajajo znoj na zunanjo stran ter s porazdelitvijo na veliko površino nudijo tudi rahel efekt hlajenja. Poleg tega sta vzdrževanje in čiščenje zaradi posebne strukture močno olajšana. V ospredju so tehnologija brez šivov in nevpadljivi dizajni.

Vabe za kupce

Na kaj stavijo izdelovalci? Najprej na težo. Kdor se giba v naravi, je že tako ali tako obtežen, zato potrebuje lahko opremo. Že leta proizvajalci propagirajo najlažji nahrbtnik, najlažji šotor, ekstremno lahko vetrovko. Kje so zdaj meje? Šotor za dve osebi, ki ima ob tem seveda garancijo za nepremočljivost in ne zgolj podatka o vodnem stolpcu, danes tehta že pod dva kilograma, nepremočljiv anorak z zračniki pod pazduhami ne več kot 200 gramov in soliden nahrbtnik za dva dni in več, torej okrog 50 litrov, 850 gramov. Celotne kolekcije so koncipirane z eno samo mislijo – čim lažje! Razvoj gre v smeri sezonskih vetrovk, se pravi poletne

ločene od zimskih. Včasih se je ena vetrovka uporabljala skozi vse leto. Ti časi so zdaj minili. Seveda obstaja tudi temna plat. Majhna teža ima svojo ceno in ta je še enkrat višja od tiste, ki jo plačamo v trgovini, saj robustne stvari drže veliko dlje. Kdor se tega zaveda in ve, kaj kupuje in zakaj, seveda ne bo razočaran.

Kako je z nepremočljivostjo? Navadna cenena oblačila izpolnjujejo pomembno funkcijo - nepremočljivost, vendar ne dihajo. Sodobni materiali so namenjeni gibanju v naravi in morajo dihati. Če se pogovarjamo o nepremočljivosti, govorimo o vodnem stolpcu 1300 mm, čeprav strokovnjaki zagotavljajo nepremočljivost šele pri 8000 mm. Oblačila morajo biti predvsem lahka in tudi so, še posebej v zadnjem času, ko so vedno bolj na pohodu *softshelli*. Njihova uporabnost naj bi pokrivala kar 90 % vsega gibanja v naravi. Od takšnih, ki zdržijo manjši dež (sneg ni problem), se zadeve pomikajo k vedno večji nepremočljivosti. Seveda pa je v nahrbtniku priporočljiva izredno lahka nepremočljiva vetrovka, ki dopolnjuje omenjeno oblačilo.

Perilo

Funkcionalno perilo znaša kar 10 % vsega dobička pri prodaji športnih oblačil in dobiček še vedno raste. V ospredju je perilo, ki hitro odvaja znoj in pri tem hladi kožo. Važno je kroženje zraka, ki mora telo kar najhitreje spet ohladiti na normalno temperaturo, pri tem pa ga ne sme preveč shladiti. Nove konstrukcije s hibridnim sistemom podpirajo posamezne dele telesa in poskrbijo za potrebno udobje. Raziskave trga kažejo, da še vedno več moških kot žensk kupuje funkcionalno perilo, kar je ravno nasprotno splošnemu trendu pri nakupu gorniške opreme, čeprav iščejo ženske ekskluzivnejše modele, zato mora biti perilo tudi paša za oči. Tukaj gre trend k svežim barvam za ženske modele. Najbolj vroča tema so športni modrci, ki morajo poleg dobrega odvajanja znoja nuditi še izdatno oporo. Znanstvena študija dokazuje, da ženske prsi med tekom na enem kilometru prepotujejo razdaljo 80 metrov. Znano je,

da kupci, ki najdejo primerno perilo, ostajajo zvesti eni blagovni znamki. Kljub vsemu gre trend v smeri kompletne ponudbe, se pravi od prve do tretje plasti oblačila, kar pomeni, da so vse plasti idealno uglasene med seboj - tako proizvajalci. Če posvečajo kupci pozimi veliko pozornost perilu, poletne zahteve vključujejo zgolj majice s kratkimi rokavi, ki predstavljajo prvo plast na koži. Najzanimivejše pa je še vedno perilo, ki je uporabno vse leto.

Četudi s Kekčevim klobukom

Omenjenim trendom seveda sledijo tudi naši trgovci pohodniške opreme in opreme za gibanje v naravi - vsaj tisti prodornejši. Pri tem imajo nekoliko lažje delo kot njihovi kolegi streljaj proti severu ali zahodu, saj zavest o najnovejši hribovski modi še ni tako zelo prodrla v naša srca. Še dobro, boste pomislili. Veliko pomembnejše kot razkazovanje zadnje mode na gorskih poteh je oblačilo, ki služi svojemu namenu. Drži. Zato ne boste zgrešili, če boste oblekli klasične pohodniške hlače, ki ste jih kupili pred letom ali dvema. Če prisegate na blagovne znamke, boste imeli več težav z odločitvijo. Na naših prodajnih policah jih je že veliko in kakovost tako ali tako ni več vprašljiva. Od vas bo torej odvisno, v katero pravljico boste najbolj verjeli. Ali vas bo prepričal prijatelj, trgovec ali reklama, prav veliko ne morete zgrešiti. Obleka tudi v hribih naredi človeka, že res, a tudi v starih, ponošenih oblačilih se lahko počutite prijetno, če le nosite srce na pravi strani. ●

Pomlad po vzoru jeseni in zime

Vreme in razmere v gorah v meteorološki pomladi 2007

✍ Miha Pavšek in Gregor Vertačnik

Tudi pomladanski meteorološki »trojček« (marec-maj) se je v gorah nadaljeval tako kot njegova predhodnika - zimski in jesenski: zelo toplo, razvajeno od sonca in sorazmerno suho. Slednje še posebej velja za gorski svet severozahodne Slovenije, saj je bila v drugih hribovitih in goratih pokrajinah moča nekoliko bolj, a še vedno podpovprečno radodarna. V splošnem pa so bili spomladansko vreme in posledično razmere v gorah naklonjeni vsem vrstam planincev. Oblačnih, meglenih in padavinskih dni je bilo manj, kot smo jih vajeni, v večjem delu gora pa je sneg sorazmerno hitro skopnel. Padavinsko povsem izneveril in dobesedno podkuril nam jo je april, ki nas je letošnjo pomlad kar vlekel med skale in vršace, kjer smo bili deležni nepozabnih panoram iz zelenega v belo oziroma obratno, kdor je odprl oči šele na ovršjih. Mesec ljubezni nas je morda razočaral z razgledi, nikakor pa ne s toploto. In tako so, lahko bi rekli nič novega, spet padli številni toplotni rekordi ...

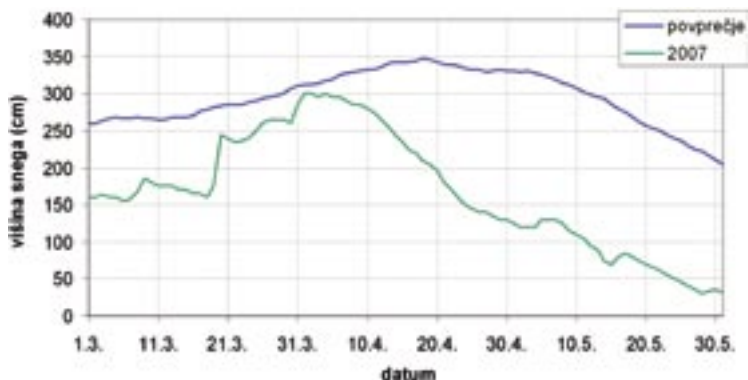
V začetku poletja nam pokrajina še nekako skriva, da gremo suši naproti, nasprotno pa nam o tem pričajo pogledi v ponekod skorajda prazne struge gorskih vodotokov. Teden ali dva vročega vremena - mimogrede, prve vroče dni po nižinah z najvišjimi dnevnimi temperaturami prek 30 °C smo imeli letos že maja - in suša bo precej pokazala zobe, če se ne bo nadaljevalo spremenljivo junijsko vreme tudi v preostalih dveh poletnih mesecih. Za vzdrževanje normalne suše je takšno vreme skorajda nujno, seveda

Poletni dan sredi aprila v Zgornji Radovni ✎ Miha Pavšek

pa ga nismo nič kaj veseli planinci. Opoldanske in zgodnje popoldanske plohe in nevihte so namreč ena največjih nevarnosti, ki prežijo na poletne obiskovalce gora.

Po klavni meteorološki zimi se je tudi marec začel s toplim in večinoma suhim ter sončnim vremenom, do 18. marca so bile

Potek skupne višine snežne odeje na Kredarici spomladi 2007 v primerjavi s povprečjem obdobja 1973-2000.

Povprečna temperatura (°C) in količina padavin (mm) v meteorološki pomladi 2007 ter primerjava z dolgoletnim povprečjem v obdobju 1971–2000. Vir podatkov: ARSO

Postaja (nadmorska višina)	Povprečna T (°C)	Odklon T (°C)	Padavine (mm)	Indeks padavin glede na povprečje 1971–2000
Rateče (864 m)	8,7	3,0	265	78
Planina pod Golico (970 m)	8,3	2,7	272	65
Vojsko (1067 m)	8,5	3,0	332	61
Vogel (1535 m)	5,3	2,5	425	69
Krvavec (1740 m)	4,3	3,0	215	69
Kredarica (2514 m)	-1,0	2,6	304	67

omembe vredne le padavine 7. in 8. marca, sicer je prevladovalo dokaj sončno in toplo vreme. Šele 19. marca je zima spet pokazala svojo moč. V severnem Sredozemlju je nastal ciklon in zaradi vlažnega jugozahodnika ter prehoda hladne fronte je v gorah močno snežilo, meja sneženja se je hitro spustila do dolin. Padlo je okoli 100 mm padavin, v vzpetem svetu je bilo to od pol metra do meter novega snega. To poslabšanje, eno redkih večdnevni v minuli pomladi, na katerega smo bili opozorjeni, je po opravljenem plezalnem vzponu na vrhu Mangarta ujelo alpinista, ki sta žal za vedno ostala na gori. Ob koncu meseca je bilo dokaj nestanovitno in postopoma toplejše vreme.

Otoplitev se je nadaljevala v prvi tretjini aprila, ko se je vreme počasi ustalilo. Osrednja in zadnja tretjina meseca sta bili nenavadno topli in sončni ter skoraj povsem suhi. Snežna odeja je zaradi sončnega vremena in visokih temperatur hitro kopnela in ob koncu meseca je bilo sredogorje večinoma že kopno. Tudi v visokogorju je bilo za ta letni čas snega malo, višek je bil že v začetku aprila (graf na strani 52).

Maj je tokrat prevzel vlogo muhastega aprila, skozi ves mesec je bilo nestanovitno z manjšimi do zmernimi padavinami, a dolgoletno povprečje večinoma vseeno ni bilo doseženo. Sredi meseca se je prehodno ohladilo in nato spet ogrelo, tik pred koncem pa je spet prišla ohladitev. V visoko-

gorju je snežilo večkrat po malem, ob koncu meseca pa je snežna odeja prekrivala le še najvišje dele visokogorij.

Po izjemno topli jeseni in zimi je po temperaturah močno izstopala tudi pomlad (preglednica zgoraj). Povsod je bila to najtoplejša pomlad v zadnjega pol stoletja. Prejšnji rekord, večinoma iz leta 2000, je bil presežen za pol do eno stopinjo Celzija. Temperature so bile glede na dolgoletno povprečje za okrog 3 °C previsoke, za kar gre zasluga daleč najtoplejšemu aprilu od začetka meritev z odklonom med 4 in 5 °C. Tako kot pozimi tudi spomladi ni bilo daljših hladnih obdobj, marca in aprila smo imeli celo več kot pol meseca trajajoče izrazito pretoplo obdobje.

Pomanjkanje snega sredi maja v osojah pod Studorskim prevalom

Gregor Vertačnik

Tudi padavinsko je bila ta pomlad marsikje daleč od običajnih vrednosti, saj se je nabralo le od 50 do 80 % količine padavin, ki smo je vajeni. Nadpovprečno mokremu marcu je sledil zelo suh april, pomlad pa je zaključil povprečno namočen maj. V aprilu so na večini opazovalnih postaj namerili najmanjšo količino padavin v zadnjih desetletjih, saj marsikje niso dosegli niti desetine dolgoletnega povprečja.

Je bila pa pomlad zato med najbolj sončnimi v zadnjih desetletjih, pri čemer je spet najbolj odstopal rekordni april. Sonce je sijalo od 50 do 80 % dlje kot v povprečju, na meteorološki postaji Na Stanu severno od Vojskega so zabeležili 283 sončnih ur, kar je celo več od dolgoletnega povprečja vseh poletnih mesecev.

Med posebne dogodke lahko v tej pomladi šteje močno sneženje 19. marca in izjemno visoke temperature ob koncu aprila. Na Kredarici so 20. marca zjutraj izmerili 70, na Voglu in na postaji Strojna nad Dravogradom pa celo 75 cm novega snega. V Ratečah pa so 29. aprila izmerili 24,0 °C, kar je druga najvišja aprilaska maksimalna dnevna temperatura od začetka meritev leta 1949. Istega dne je bil z 18,4 °C dosežen tudi nov aprilski temperaturni rekord na sedanji lokaciji postaje Krvavec.

Nadpovprečna spomladanska toplota in s tem kratkotrajno obdobje stalno zamrznjenih tal ter podpovprečna višina snežne odeje so vzrok, da so v letošnjem letu kamnine razrah-

ljane še bolj, kot smo vajeni. To potrjujejo številni skalni podori in odlomi, med katerimi je bil najbolj na očeh večji tovrstni pojav nad kočo v Krnici, ki se je sprožil 17. aprila 2007 okrog 19.30. Drugi, precej manjši na Mangartu, pa je ogrozil Slovensko pot, ki je od začetka junija uradno zaprta. Ob intenzivnejših krajevnih padavinah lahko na višku poletne planinske sezone pričakujemo številne druge podobne procese. Poenostavljeno in v geološki luči povedano se gore in z njimi ostenja ter vse tamkajšnje skalne oblike zaradi različnih erozijskih procesov stalno osipajo in oblijo bolj in vse hitreje. Kot vse v naravi, tudi ti procesi težijo k popolni, to je okrogli obliki in ničelnemu naklonu oziroma ravnini. Kot pri ljudeh pa tudi pri oblikah površja ni vse tako enostavno.

Prav izjemni vremenski dogodki in podnebne spremembe, ki jih vse bolj občutimo tudi na lastni koži, so med dejavniki tveganja, ki jih moramo poleti v gorah še posebej upoštevati. Pred njimi si ne moremo (več) zatiskati oči in čakati, da nas udari po glavi. Na žalost pa je prav zadnji mehanizem za marsikoga pravilo in ne izjema, zato se je tudi letos že pred začetkom glavne planinske sezone vse preveč obiskov gora končalo tragično. Tudi za poleti naj velja – spremljajte vreme povsod, z vsemi čutili in ob vsakem času, da bodo pozneje doživljaja gora vredna obujanja spominov! ●

Prisojna pobočja Triglava so bila že sredi maja večinoma kopna.

Gregor Verčačnik

na turo

Dvodnevno pohajkovanje

Zanimiva pot kljub dežju

✍ Aleš Tacer

Jutro nad Logarsko dolino

📷 Matevž Vučer

Začelo se je že tako, da se slabše ne bi moglo.

Vstal sem ob pol štirih, do Šoštanja, kjer sva bila zmenjena s Klausom, me je čakalo dobrih sedemdeset kilometrov vožnje. Od tam pa proti Mozirju, Ljubnemu, skozi Logarsko dolino do slapa Rinke ... Ne bom dejal, da taka pot hitro mine in da je najin današnji cilj tako blizu. Dan pa je tudi treba iskati zgodaj, pravi že star pregovor.

Lepo sem torej zbasal vso svojo kramo na zadnje sedeže avta in v mislih še enkrat preveril, ali nisem česa pozabil. V nahrbtniku je vse, sem že prejšnji večer vse skrbno zložil vanj, gozdarji so v vrečki, ja, palice imam ... ja. Nič – pa gremo.

Ko sem vžgal avto, so se moji otopeli živčki v trenutku zbudili. Levi žaromet ni svetil, oddajal je le medlo pozicijsko svetlobo. Ti hudir, pa ravno danes zjutraj, mater mu ...! Odprl sem pokrov motorja in se lotil zamenjave. Saj imam

rezervo, kajneda, tako žarnico bom že zamenjal, ne, kaj se to pravi.

Pomislim sem in si hotel priklicati v spomin, kako se že menja žarnica pri tem oploveh avtu. Hja, seveda, menjal sem jo šele enkrat, pa še takrat na desni strani in to podnevi. In kar težko je bilo, ja, ja, se spomnim, za tako delo imam predebele in preokorne roke.

No, tole bom odstranil, da bo več prostora. Pa saj gre, glej, odstranil sem zaščitni pokrovček, vzmetna varovalka gre takole dol, ja, samo elektriko še odklopim.

Hura, žarnica je zunaj! Pogledam jo proti medli svetlobi fluorescentne svetilke na garažnem stropu. Seveda, sumljivo temne barve je ob ustju, čisto zažgana, pa žarilna nitka visi. Vzajem rezervno žarnico in jo poskusim namestiti v utore. Pa kaj presneto, ne gre, ne usede se, a je takole prav, zakaj vzmetna varovalka ne zagrabi ... Dvignjeni pokrov motorja mi zakriva še tisto malo svetlobe, ki brli s stropa.

Na čelo mi kljub hladnemu in zgodnjemu jutru stopijo potne kaplje. Vzmetna zaponka

Turska gora

Irena Mušič

se je nekako snela in padla v temno globino ob notranjem blatniku. Z veliko muke in veliko sreče jo otipam in privlečem na plan. Da bi mi jo v teh okoliščinah uspelo vtakniti na mesto, kjer je bila, ne morem niti pomisliti.

»Pa nič,« se ujemim, ko pogledam na uro. Pol petih! Kar na slepo vtaknem žarnico v odprti- no žarometa. Do Šoštanjja nekako že pridem, naprej pa naj vozi Klaus.

Podil sem se tako po Dravski dolini navzgor

in po Mislinjski proti Velenju, ena žarnica je svetila na cesto, druga nekam v zrak in proti nebu. Na srečo promet ni bil gost, pa tudi tisti, ki so mi pripeljali nasproti, so vozili kar z nezasečenimi lučmi. Ali pa so me vsi poznali in so me pozdravljali. Vsaj meni se je tako zdelo. Policaji pa so v tej zgodnji uri tudi še dremali v toplem avtu kje za kakšnim vogalom.

»Tebi se pa res vedno nekaj zgodi,« je dejal Klaus, ko sva se vozila po vijugasti cesti proti Solčavi. »Prav neverjetno. Le kaj se nama bo še dogodilo?«

Pa sva le srečno privijugala do zadnje postaje v Logarski dolini. Ko sva si oprtala nahrbtnika in vzela pot pod noge, je prav prijetno pršelo izpod neba. Kar stisnilo me je pri srcu.

»Že po Dravski dolini je ponekod malo deževalo. Sem mislil, da bo tukajle boljše vreme.«

»Saj bo. Megla se bo razkadila, veter bo razgnal oblake, sonce pa naju bo še pošteno *namatralo*,« je rekel Klaus, bolj zaradi tega, da bi opogumil sebe, kot zato, da bi mu jaz verjel. Toliko me je menda že poznal.

Pri Frishaufovem domu sva bila nekaj pred osmo zjutraj. Po lepi stari slovenski navadi sva zlila vase krepak čaj in se nemudoma odpravila naprej. Nobenega obiranja. Pot, ki sva si jo načrtala, sem namreč poznal, pred leti sva jo prehodila z ženo; če hočeva osvojiti Skuto in se čez Tursko goro in Kotličice povzpeti na Brano in do Kamniškega sedla ... to pač ne bo hec.

Sam pristop v serpentinah do Turskega žleba pobere človeku kar precej moči. In ko se ustaviš pred vratolomno steno, v kateri izginjajo železne stopničke nekam v nebesa in potem za njihov ovinek, ti za trenutek srce kar pade v hlače. Sploh, če prej že dobršen čas nisi plezal po klinih in jeklenicah.

No, pa kaj sem hotel? Junaško sem vrnil svoje srce na pravo mesto in vanj naselil dobršno količino takšnih in drugačnih ohrabljujočih misli. Potem sem zategnil trak na čeladi in pod trebuhom ter obzirno spustil Klause naprej.

»Da te bom imel na očeh,« sem dejal. »Da se ti kaj ne zgodi.«

Razlogi za tako dejanje so bili sicer precej drugačni, a ne bi zdaj o tem.

Moja kondicija nekako ni bila dorasla moji muskulaturni postavi in prijatelj mi je uhajal vedno bolj naprej. Od zgoraj sem kdaj pa kdaj zaslišal njegov »ahoj«. Od časa do časa sem postal, le toliko seveda, da sem se lahko jezil nanj. Da ne bi kdo od bralcev pomislil, da sem bil zadihan. Kje pa.

»Kar sam bi šel na to turo,« sem se drl navzgor kot kakšen razvajen topoglav mulc. »Kaj vsako leto mene hecaš, da načrtujem, potem pa itak sam hodim.«

Turski žleb je v svojem bistvu še kar neroden. Spodaj se je treba obešati po klinih in jekleni-

cah, ponekod te hoče spodnesti in kar zabingljati v zraku, zgoraj naletiš na zoprno, skoraj pokončno melišče, ki ga je treba prečkati.

»Sprememba načrta,« sem zatulil v višave, »Skuto danes opustiva.«

»Dobro, se vidiva na Turski,« mi je veter vrnil odmev.

Ravno sem prečkal tisto zoprno melišče in se zagnal v zadnjih nekaj skal pred izhodom iz žleba, ko se je zgodilo.

»Reeeessskkk,« je naredilo

in naenkrat me je zazeblu v zadnjo plat in *tam okoli*. Stopil sem bil namreč v nekoliko preširok razkorak in posledice so bile tu. Leva hlačnica je bila po šivu na notranji strani razparana od kolena pa gor do kraja. Veter se je ujel vanjo in ledeno ovil moje potno stegno in vse okoli njega. Imel sem občutek, da sem ves otrdel.

Kaj pa zdaj? Nič, naprej! Z vso močjo sem se trudil, da bi čim prej prišel na vrh Turske

gore. Tam bomo sanirali zadevo, načrt se je že porodil v moji glavi.

Kot zanalašč pa se je gora ravno v teh minutah spremenila v zelo obljudeno promenadno tržnico. Z vrha se je spuščala procesija Čehov, med njimi je bilo kar nekaj čednih in krasnih mladih planink. »Ahoj, ahoj,« so klicale in me prijazno pozdravljale.

»Ahoj,« sem odgovarjal in se ob vsakem srečanju obračal za sto osemdeset stopinj v levo ali desno. Tako sem poskušal zakriti goloto, ki je prav nesramno zevala (in silila) iz razklane hlačnice. Koliko mi je to uspevalo, še danes ne vem; vem pa, da so se deklice potem, ko so šle mimo mene, še bolj nagajivo in skrivnostno hihitale.

»Ja, kaj pa je s tabo?« Tudi Klaus ni mogel skriti smeha, ko me je zagledal. Najbrž nisem bil smešen le pod pasom, ampak je tudi moj obraz izražal prav posebno duhovno stanje.

Tega dne sem se ponovno naučil, kako prav je, da imaš vedno s sabo osnovna rezervna oblačila. V nahrbtniku sem med drugim tovoril

rezervne hlače in tako je bil problem kaj hitro rešen.

Umaknila sva se malo pod vrh in si našla udobno zavetišče pred vetrom. Bilo je okrog polndeva in sonce je tisto urico res prijetno grelo Tursko goro. Podprla sva se z jedačo, popila vsak svoje pivo (Klaus mi je sicer kot »dober prijatelj« ponujal svojega, a sem ga spregledal; računam je, da bo imel potem za pol kile lažji nahrbtnik, poznamo mi take!) in se potem še pol ure prepustila lenarjenju na soncu. Nato sva brez naglice pospravila napol posušene majice in se začela spuščati proti globeli, ki ji pravijo Kotličiči.

»Nikamor se nama ne mudi,« sem dejal. »Ker nisva šla na Skuto, sva si prihranila vsaj tri ure.«

»Toliko?« se je čudil Klaus in se ustavil. S pogledom je še enkrat poromal preko vseh treh Rink, Štajerske, Kranjske in Koroške, ki so se pele v nebo. Ustavil se je na visokem, dominantnem vrhu Skute.

»Res je markantna lepota,« je dejal, »žal mi je, da je danes ne bova osvojila.«

»Jo bova pa drugič. Počakala naju bo, nikamor ne bo šla.«

Spomnil sem se, kako je bilo pred kakimi osmimi leti. Takrat sem bil še toliko in toliko mlajši, pa tudi nekaj manj kil je bilo obešenih name. Sonja je od razpotja ob izhodu iz Turskega žleba šla z mano čez Male pode do vhoda v ostenje Skute. Tam se je obrnila in se počasi vračala proti vrhu Turske gore. Sam sem opravil vzpon in sestop morda v dveh urah in pol in se ji pridružil. A zvečer na Kamniškem sedlu sva ugotavljala, da je bilo vsega za en dan le malo preveč.

Spust globoko v dolino Kotličičev je zanimiv,

prevzema te občutek, da nikoli ne boš na dnu. In potem je seveda na vrsti vzpon na drugi strani, preko nedrij lepotice Brane. Nepozabno lepi so razgledi nazaj na prehojeno pot. Kar ne moreš verjeti, da si lezel tamkaj skozi – lepo vidni – Turski žleb, da si potem prečil Tursko goro, ki je iz smeri Brane videti kot ogromen ošiljeni svinčnik.

Nekaj posnetkov z digitalcem, pa vzpon na vrh Brane. Zakaj pa ne, saj je dan še dolg, Kamniško sedlo pa kot varna koklja čepi tam doli. Kot piščeta h koklji sva se v poznih popoldan-

skih urah zatekla v toplo zavetje koč. In ko sva ob toplem čaju pogledala skozi okno, so nanj že škrebljale dežne kaplje. Iz doline Kamniške Bistrice se je dvigala vse gostejša megla.

»Bova nesla nahrbtnike v sobo?« sem vprašal Klauza zvečer, ko sva pojedla ričet z rebrci in žulila vsak svojo (pregrešno drago!) stekleničko, na kateri je bil narisana gams. Ampak ne, čakaj, ni bil gams, menda je bil kozorog. Metala sva karte in vmes škilila na TV-ekran, kjer je potekalo evropsko prvenstvo v nogometu. Ali pa je bilo svetovno? No, ne vem več natančno, vem samo, da so se v Rusiji bodli okrog Žirinovskega in da je neko letalo spet padlo dol. Hvala bogu, midva sva še cela.

»Kaj boš nosil gor v sobo,« je rekel Klaus, »itak sva baje sama tu nocej. Kdo ti bo pa kaj ukradel?«

To je bilo po eni strani res. Oskrbnica je povedala, da je imela prejšnjo noč okrog sto nočitev, danes pa da so vsi tisti Čehi šli naprej proti zahodnim Grintovcem. Aha, to je bila torej tista gosja procesija, ki sva jo midva (pravzaprav sem bil takrat sam!) srečala pri vzponu na Tursko goro.

»Ahoj,« sem torej dejal, »pa pojdiva spat. Jutri bo zgodaj dan.«

Napaka za napako!

»Oh, kako bom spal,« sem dejal, ko sem se zavalil na spodnji pograd pri vratih in potegnil nase dve odeji. »Ravno prav sem utrujen.« Okrog koč se je zaganjal veter in pel svojo skrivnostno pesem. Klaus ga že ni več slišal in mene tudi ne ...

... pač pa sem jaz slišal njega ...

In to kako! Kot bi nekdo z motorno žago žagal drva pred mojim ušesom. Premetaval sem se sem in tja, malo me je zeblo, potem mi je bilo vroče v noge. Obrnil sem se na levi bok in štel ovčje drekce, ki sem jih ob večernem obhodu koč videl v izobilju, obrnil sem se na desni bok in poslušal divjanje vetra, ki je nosil dežno zaveso in z njo udarjal v aluminijast obok. Škripale so polknice, škripali žlebovi, vse skupaj pa je gromko prekašalo Klausovo žaganje. Obrnil sem se, zrinil blazino na mesto, kjer sem imel

*Turska gora, Brana,
Planjava (v oblaku) in Ojstrica*

☞ Andreja Senegačnik

še malo prej noge, da ne bi videl skozi okence sivobledega neba. Poskušal sem zaspati, a ves moj trud je bil zaman. Ko sem po večurnem tiščanju oči le malo odškrnil, so se široko zagledale v temni strop ...

Da bi bil pekel še hujši, je v meni nenadoma vstala močna žeja. Ustnice so postale suhe, jezik se je lepil na nebo. Vstal sem, tvegalo ploho psovka in prižgal luč. Pol dveh zjutraj. Jaz pa še niti minutke nisem zatisnil oči.

Nič, pojdem v točilnico, v nahrbtniku imam pijačo. Ko se bom odžejal, bom lažje zaspal.

Nisem našel stikala na hodniku, zato sem se kar v temi pretipal po zavutih stopnicah v pritičje. Pritisnil sem na kljuko. Pa ja! Zaklenjeno. Kdo bi pa pustil vso noč odprto točilnico? Pri takih dveh lumpih? Bi morali drugo jutro kar tovarno žičnico pogoniti.

Prav, grem pa v sanitarije. Voda menda ja teče.

Teče, ja, čeprav bolj varčno. Ampak, groza, ob umivalniku je velik napis: »Voda ni pitna!«

Vrnil sem se v sobo in grobo pocukal Klauza, da je v trenutku nehal smrčati. To sem storil še nekajkrat v naslednje pol ure. Ko mi je končno le *kapnilo* ...

Pograbil sem prte in odeje ter jo podurhal po hodniku dve sobi naprej. Tam sem si ponovno postlal, bilo je kot v raji. Nobenega žaganja, še vetra ni bilo slišati ne škripanja žlebov in polknic. Zaspal sem okoli četrte ure zjutraj. Utonil sem v tak sen pravičnega kot najbrž še nikoli v svojem srednje dolgem življenju.

Če je nekdo za nekaj odgovoren ...

... pač ne more mirno spati. Dovolj zgodaj, a kljub temu z občutkom slabe vesti sem bil pokonci in spet v najini nesojeni *zakonski* spalnici.

»Hej, Klaus, vstani. Ura je pol sedmih,« sem budil prijatelja.

Gmota, zavita v tri koce, se je premaknila.

»Kakšno je vreme?« se je zaslišalo izpod odeje.

»Megleno, malo vetrovno in še dežuje.«

Obrnil se je, duša pregrešna, in v trenutku spet zaspal. Kaj sem hotel, šel sem ovohat zrak pred kočo, zaželel dobro jutro oskrbnici, ki je že brisala veliko točilnico (začuda zdaj nisem bil več žejen!), in se vrnil v svojo sobo. Tudi sam sem še za dobro uro odplaval med oblake.

Kasneje sva zajtrkovala, pila čaj, igrala šah in čakala, da se megla dvigne. Iz doline Kamniške Bistrice je prihajala v valovih, vmes so se trgali veliki kosi in na trenutke je stene Planjave obsijalo celo sonce. Ob desetih sva videla, da ni druge variante, kot da se vrneva na Friscahaufa in do avta ali pa kreneva čez Planjavo na Korošico in preko Ojstrice čez Škarje in Klemenče jame v dolino. Izbrala sva slednjo pot, ki sva jo tudi vseskozi načrtovala. Ves čas naju je spremljalo nestanovitno vreme. Malo dežja, malo megle, pa malo sonca. Veliko previdnejši je treba biti, saj lahko mimogrede pride do nesreče na mokrih in spolzkih skalah.

»Samo da ne bo kake nevihte, dokler ne prideva čez Škarje,« sem dejal, ko sva na Korošici okrog dveh popoldne zaužila še tisto, kar nama je ostalo v shujšanih nahrbtnikih.

»Nič kaj obetavno ni videti. Ampak pustiva se presenetiti,« je odvrnil Klaus in z neprikritim zanimanjem pogledoval proti čedni mladenki tam ob zunanjih mizah, ki se je ravno preoblačila. Nič ga ni motilo, da je ob njej stal tudi nekdo, ki bi mu lahko mirne duše rekli njen fant. Nisem prav zatrdno vedel, kaj pomeni tisti njegov »pustiva se presenetiti«.

Ko sva se prevalila čez vrh Škarij, se je pokazalo čisto drugačno vreme. Oblaki so nekam izginili, sonca je bilo naenkrat v izobilju. Prijetno je delo kostem, ki so se ves dan premikale v megleni sivini. Kaj hitro sva se spustila do Klemenče jame, kjer sva ob pivu hotela še malo očarati mlado oskrbnico. Pa kaj, malo heca mora biti, beseda je beseda, in če ni izrečena preveč robato ali zlonamerno, lahko včasih prav popestri kakšne posebne trenutke.

»Zdaj pa prst v zrak in po avto. Lahko pa greš tudi peš,« sem se nesramno režal, ko sva se mimo Doma planincev spustila na glavno cesto.

In je šel. Pa ne peš, ker je bil prej kot v pol ure nazaj. Spet je imel srečo – baje ga je pobrala prav posebna lepota, tam pri tridesetih. Nisem mu preveč verjel. Kakor koli že, tudi meni je tiste pol ure delala družbo brhka točajka. Ko sem jo gledal, kako se suče med mizami, sem pozabil na dogodke zadnjih dveh dni, na neprespano noč, na peklenko žejo, na Klausovo žaganje in na vse ostalo.

Hja, tako je to ... Kam pa drugo leto? ◉

Turska gora (2253 m) z Okrešlja

✍ Irena Mušič

Z zahodne strani je Turska gora, 2253 m, precej neizrazita gora, vidna z Malih Podov kot greben, medtem ko na severno (severovzhodno) stran prepada s strmimi pobočji, skala pa je precej krušljiva. Na vzhodu jo od Brane ločuje Kotliški graben z dvojno škrbino Kotličev, na severozahodu pa Turski žleb; po tem je pozimi lep dostop na Tursko goro. Pod njenim jugozahodnim pobočjem ležijo Žmavcarji, po katerih poteka star lovski prehod na Male Pode. Gora ima izrazite grebene; po teh so speljane tudi plezalne smeri: z juga Južni raz ter s severa Peščeni raz in Szalay-Gerinov greben, po vzhodnem grebenu pa vodi označena pot. Turska gora pa se lahko pohvali tudi s pred-

uhom, imenovanim Sod brez dna, v vzhodnem grebenu in 30-metrskim skalnim zobom Menihom (ali Babjim zobom) na melišču pod severno steno; oba slovita kot naravni znamenitosti. Z vrha se vidi v Ljubljansko kotlino na jugu, Grintovec, Mrzlo goro, Ojstrico, tja do Raduhe. Na Tursko goro vodijo označene poti z Malih Podov, s Skute oziroma z Rink in z Okrešlja (skozi Turski žleb, skozi Kotličev). Okrešelj je primerno izhodišče za prečenje gore, ker pa sta poti zelo zahtevni, je uporaba samovarovanja in čelade priporočljiva.

Koča: Frischaufov dom, 1396 m, leži na spodnjem robu ledeniške krnice Okrešelj. Prvo kočo, ko jo je leta 1876 postavilo Nemško-avstrijsko planinsko društvo, je že čez enajst let podrl plaz, ki je pridrvel s pobočja Mrzle gore. Iste leta pa je Savinjska podružnica SPD začela graditi kočo na drugem kraju (tam stoji še danes), jo leta 1908 odprla in poimenovala po dr. Johannesu Frischaufu. Nad njo se dvigajo severne stene Brane, Turske gore, Rink in Mrzle gore, pred kočo pa imamo razgled na Logarsko dolino ter na oba grebena, ki se od Planjave na eni strani in od Mrzle gore na drugi strani nižata proti severu. Kočo upravlja PD Celje Matica, odprta pa je od 1. maja do konca oktobra ter pozimi ob koncih tedna, če je lepo vreme.

Dostop do Frischaufove koče: V Logarski dolini se z avtom po asfaltni cesti odpeljemo do konca. Naprej nas široka pot od spodnje postaje žičnice pripelje do slapa Rinka z razgledno točko, imenovano Orlovo gnezdo. Pod slapom zavijemo na levo in se v ključih dvigujemo po strmem pobočju stene, čez katero pada 90-metrski slap. Nad slapom zavijemo na desno, prečimo grapo (nevarnost zdrsa na mokrih stopnicah) in se po njej vzpnemo do gozda. V njem nas čaka še krajši vzpon in že smo na ravnici, ki pripelje do koče. Nezahtevna označena pot, 1 h.

Turska gora skozi Turski žleb. Pot nas od Frischaufove koče vodi proti zahodu po krnici, pri tem prečimo

hudourniško strugo in se na Zaspanem hribu (razpote) obrnemo na levo. Vzpenjamo se po melišču proti žlebu med Tursko goro na levi in Malo Rinko, 2289 m, na desni. V žlebu je lahko zgodaj poleti še trd sneg, zato previdno. V njem se vzpenjamo po skobah in ob jeklenici na desni, sprva kar navpično, nad žlebom pa prečno. Žleb se nato razširi, nas pa čaka še naporen vzpon po skrotju in na rob žleba. Tam se nam z desne priključi pot s Skute (Slovenska planinska pot). Zavijemo na levo, pot pa nas zdaj vodi po razglednem severozahodnem grebenu, ponekod tudi malo pod njim, do vrha Turske gore. Zelo zahtevna označena pot, 2 h 30.

Turska gora čez Kotličev. Od koče gremo proti Kamniškemu sedlu, 1864 m, južno, najprej skozi gozd, nato pa med ruševjem po pobočju Turske gore. Prečimo grapo izpod Kotličev in zavijemo na levo, v severno steno Brane, 2253 m. V spodnjem delu stene je pot strma in zavarovana s klini in jeklenicami. Višje, na položnem delu, zavijemo na desno (z leve pride pot s Kamniškega sedla) ter se rahlo vzpenjamo po melišču vbočenega severnega pobočja Brane nad Lijakom do drugega razpotja (na levo vodi pot na vrh Brane) in naprej do Rdeče griče. Z nje se ob pomoči jeklenic spustimo v grapo Boštjanco. Pot naprej čez Kotličev je tu in tam zavarovana in razgibana, saj se spustimo kar v dve škrbini. Vzhodno, 1949 m, in Zahodno, 1974 m. Zahtevnih mest pa še ni konec, tudi Sod brez dna je opremljen z jeklenico. Do vrha nas čaka še ena škrbina in naše dolge, a zanimive poti je konec. Zelo zahtevna označena pot, 3 h.

Vodnik: Vladimir Habjan, Jože Drab, Andraž Poljanec in Andrej Stritar: Kamniško-Savinjske Alpe (Planinska založba).

Zemljevida: Grintovci, 1 : 25.000 (Planinska založba), Kamniško-Savinjske Alpe, 1 : 50.000 (Planinska založba).

Hochkönig v snegu in skali

Dva obiska Visokega kralja

✍ Breda Pirc

Hochkönig je z 2941 m najvišja gora Berchtesgadenskih Alp. Pogled na njegovo mogočno južno obzidje je osupljiv, še posebno če ga gledaš iz drvečega avtomobila med potovanjem proti Salzburgu. Na goro se je mogoče povzpeli z različnih stani, po klasičnih poteh ali po različno težavnih feratah; vsi pristopi so dolgi, prava romanja. Hochkönig je tudi privlačen, a precej zahteven turnosmučarski cilj. Konec aprila, ko se je v naših gorah sneg že počasi poslavljal, smo se odločili. V nedeljo popoldne smo se odpeljali skozi karavanški predor svojemu cilju naproti. Čeprav je na avtocesti še rahlo rosilo, so se megle že dvigale in odkrivale gore, tudi Hochkönig je sramežljivo razkrival svoje kraljestvo. Zapeljali smo se skozi Bischofshofen do vasice Mülbach in nad njo poiskali penzion, v katerem smo imeli rezervirano prenočišče. Bili smo edini gostje tistega večera in hkrati zadnji gostje zimske sezone. Smučišča v okolici so bila že zaprta, gola rebra pašnikov so se počasi začela ogrinjati v pomladne barve. Zapeljali smo se v Mülbach in se po večerji sprehodili po vasi. Ob vaški cerkvi smo odkrili zanimivo spominsko ploščo skalca na smučeh, domačina Seppa Bradla, ki je leta 1936 v Planici kot prvi človek poletel dlje kot 100 m. Prijazna gospodinja v penzionu nam je že zvečer pripravila vse za zajtrk, tako da smo si zjutraj kar sami postregli in potihoma odšli v zvezdno noč.

V spremstvu divjih kokoši

Kar pretoplo je bilo, sneg je bil že navsezgodaj mehak in moker. S svetilkami na čelih smo tipali po tekaških smučinah in iskali začetek poti, nekako tako, kot da bi hoteli vdeti nit v šivankino uho. Samo ena je bila prava ... Preučevanje zemljevida nas je celo malo zavedlo. Malo v breg, pa spet dol; ko smo se že dodobra ogreli, smo vendarle našli pravo pot do planine Mitter-

feldalm. Medtem so zvezde počasi ugašale, le tanek lunin krajec je še plaval na nebu. Iz hipa v hip se je nebo dramatično spreminjalo, temnina je zaživela v lestvici čudovitih barv. Nekaj trenutkov zatem smo spet doživeli neponovljiv pozdrav prvih sončnih žarkov. Kot da bi se to jutro rodilo le za nas tri, samotne popotnike na smučeh, in nam namenilo košek daril. Tišino, ki so jo motili le zvoki drsenja smučič, so nenadoma pretrgali neznani glasovi. Čisto blizu, na drevesu ob poti, je čepela velika ptica in na drugem še ena – divji kokoški. Kljub naši obzirnosti sta bili vznemirjeni, vso pot do planine sta nas v varni razdalji spremljali in spuščali glasove, kot da bi opozarjali na vsiljivce.

Prispeli smo na planino, čaroben košček raja v kraljestvu Hochköniga. Ljubki leseni stanovi, obdani z redkimi macesni, so čepeli v globokem snegu. Vseposod debela, iskreča se snežna odeja, ob kateri ljubitelju smučanja poskoči srce. Očarana od lepote planine sem za hip pozabila na naši divji spremljevalki. Pa sta se še vedno oglašali, med njuna glasova pa se je zdaj pomešal nov, šepetajoč. Na oddaljenem macesnu smo zagledali divjega petelina. Za hip me je zamikalo, da bi se mu približala s fotoaparatom, a sem se premislila. Naredila sem le posnetek od daleč, da ne bi še bolj motila prekrasnih živali v njihovem svetu.

Sprejem na beli preprogi

Za kočami smo nadaljevali pot po lepo vidni smučini, ki je vodila po vzhodnem boku gore, čez dolga, splazena pobočja. Ponekod smo se morali celo oprijeti jeklenic. Po kaki uri smo počivali na začetku krnice, ki poteka proti zahodu, naša smučina pa se je med macesni in s snegom pokritimi balvani vzpela proti mogočnemu stolpu, ki je lepo viden z avtoceste. Vroče sonce je na osojnih pobočjih že opravilo svoje delo, zato smo za vzpon izbirali manj

Proti vrhu Hochköniga

Uroš Prelovšek

južna pobočja, da bi prihranili nekaj energije in tekočine.

Nekako na pol poti nas je prehitel prvi in poleg nas tudi edini smučar v tem dnevu. Vztrajno smo potili svoj križev pot naprej, kos za kosom, pobočje za pobočjem, čez redke ravnice in prečenja. V trenutkih krize smo zadovoljno pogledovali nazaj na prehojeno pot in rahlo vznemirjeno naprej – kdaj se bo končno prikazal vrh s kočo? Uhhh, končno. Ljubka hišica je čepela na vrhu, blizu prepadne stene, ki se spušča na južni strani gore. A preden smo stopili na vrh, smo morali prehoditi še zajeten kos poti in premagati zadnjo strmino, ki se je zdela najtežja.

Zmetali smo s sebe težke nahrbtnike in se predano posvetili običajnim pravilom na vrhu: piti, piti, jesti, počivati ... Šele ko smo poskrbeli za potrebe telesa, je bila na vrsti duša. Smo res čisto sami tu gori, na prestolu »Visokega kralja«, ki nam je danes tako milostno odprl svoj dvor? Poleti je to vendar zelo obiskana gora!

Zanosno smo občudovali njegovo veličastno kraljestvo, morje gora okoli sebe, oko je

iskalo znane gore, ki smo jih že obiskali: Grossglocknerja v svojem kraljestvu Visokih Tur, pa Watzmann, Dachstein ...

Sonce, ki nas je spremljalo od jutra, se je medtem začelo skrivati za oblake, ki so se počasi pomikali od vzhoda proti zahodu. Pohiteli smo s pripravljanjem na spust. Po dolgih urah vzpona so bile mišice kljub toploti okorne in prvi zavoji so bili kot po navadi tipajoči in previdni. Ker je sonce zmeščalo vrhno plast snega, je bilo smučanje z vrha en sam užitek. Juhuhu, široka, planotasta pobočja so bežala pod smučkami, grebeni gora so brzeli mimo, kot da bi jih sam Kralj poklical k sebi. Ob kratkih počitkih smo lovili sapo in upajoče opazovali visoke oblake, ki so prekrivali nebo. Pred nami je bilo še tooliko smučanja ... Drveli in vijugali smo do strmine nad stolpom, na tej pa nas je ustavil močno ojužen sneg. Previdno smo se spustili v krnico in v smukaški preži prečili vzhodna pobočja do planine. Počitek je bil kratek, le toliko, da smo se odžejali in že smo hiteli naprej.

Dan je počasi ugašal, postajalo je vlažno in temačno. Pobočje nad kočo Arthurhaus,

na katerem smo parkirali, je bilo zvečer čisto spremenjeno, kot da bi v enem dnevu nastala pomlad. Velike zaplate plazišč so prekinjale gredice žafrana, modrega in belega, blatna voda je v potokih žuborela čez pot. Še nekaj ovinkov in že smo bili pri avtu, skoraj v istem hipu pa je začelo rahlo deževati ...

Ko smo se vozili proti domu, smo imeli dovolj časa za podoživljanje kraljevske ture. Složno smo ugotovili, da bi se Visokemu kralju najlepše zahvalili z obiskom po eni izmed ferat.

Drugič na dvoru Visokega kralja

Obljubljeno drugo srečanje je prišlo že v istem letu, le nekaj mesecev pozneje, v začetku septembra. Naše društvo je imelo na programu vzpon na goro po kateri izmed ferat in ker se je obetalo čudovito vreme, sta se vodnika odločila za najdrznejšo, Königsjodler. Izhodišče je bilo sedlo Mitteregalm, na katerem smo tudi prenočili. Soboto smo izkoristili za »aklimatizacijo« in si med vožnjo po salzburški avtocesti

Hochkönig (2941 m)

Hochkönig je najvišji vrh Berchtesgadenskih Alp, čeprav je z njihovo glavnino povezan le s škrbino Torscharte, 2246 m, in je pravzaprav samostojno gorstvo. Leži v celoti na avstrijskem ozemlju, medtem ko je večina Brechtesgadenskih Alp v Nemčiji. Mogočna gora prepada na južno stran s strmimi, gladkimi stenami, proti severu pa se spušča s položnejšimi, valovitimi pobočji. Tik pod vršnim robom se na severni strani razteza podolgovati ledenik Übergossene Alm, ki se zaradi znanih razlogov vztrajno manjša. Trenutno sega od Hochseilerja, 2793 m, na zahodu do vznožja Gr. Bratschenkopfa, 2897 m, na vzhodu. Še vzhodneje se razteza močno našagani greben Mandlwand; njegova južna stena je eldorado za vrhunske pezalce. Od pomembnejših vrhov v skupini Hochköniga omenimo še vitki, drzno oblikovani Torsäule, 2588 m, na vzhodni strani masiva, nad krnico Ochsenkar.

Na vrh Hochköniga so se bržkone prvi povzpeli domači pastirji in lovci, prvi turistični vzpon pa je leta 1826 opravil znani alpinist P. C. Thurwieser iz Salzburga. Na Hochkönigu in v njegovi okolici je veliko markiranih poti in koč, od katerih je najznamenitejša Matrashaus, ki stoji prav na njegovem vrhu. Običajni pristop na Hochkönig tehnično ni zahteven, nanj pelje tudi znamenita, zelo zahtevna ferata Königsjodler, ki sodi med najtežje poti te vrste v Avstriji. Obstajajo še drugi dostopi z zahoda, severozahoda, severovzhoda in juga, vendar so za naše gornike malo odročni in jih tu ne bomo opisovali. Hochkönig je tudi prvovrsten turnosmučarski cilj.

Pristop do izhodišča: Slovenijo zapustimo skozi Karavanški predor in se peljemo po avtocesti mimo Spittala, skozi predor Katschberg in Turski predor do Bischofshofna. Tam jo zapustimo in peljemo proti zahodu do 9 km oddaljenega kraja Mühlbach. Za izhodišče običajnega pristopa zavijemo proti severu in

se po gorski cesti (cestnina!) nad potokom Schrammbach povzpemo do koč Arthurhaus, 1502 m. Do izhodišča za plezalno pot Königsjodler pa se iz Mühlbacha peljemo še naprej proti zahodu, do sedla Dientner Sattel, 1342 m. V pol ure se po lepi poti povzpemo do koč Erichhütte, 1546 m.

Običajni pristop: Zahtevna označena pot, vendar dolga in precej naporna. 5 h, sestop po isti poti 3 h 30–4 h. Od koč Arthurhaus gremo po udobni in položni poti št. 430 čez pašnike in pod stenami Mandlwanda do planine Mitterfeldalm, 1670 m. Tam pot zavije ostro proti severozahodu in se spusti po meliščih v široko krnico Ochsenkar. Pri vzponu skozi krnico nas napisi na vsakih 100 višinskih metrov seznanjajo z doseženo nadmorsko višino. Strmina narašča, pot se dviga po travnatem pobočju, poraslem z grmovjem, dokler se ne približa stenam ošiljenega Torsäula. Pod njegovimi stenami se z naporom vzpenjamo čez melišča, nato pa pot zavije na levo stran krnice, do neizrazitega sedla Schrammbachscharte. Skozi skalno grapo sestopimo na ledenik Übergossene Alm, na katerem končno zagledamo vrh Hochköniga in koč Matrashaus na njem.

privoščili ovinek in skok do Hallstatta, starodavnega mesteca, stisnjenega ob breg Hallstatskega jezera, polnega naravnih lepot, arheoloških in zgodovinskih zanimivosti. Očarali so nas pokrajina in turistični kraji, skozi katere smo se vozili: Bad Ischl, Bad Goisern, Bischofshofen. Po dolgem obdobju kislega vremena je bila pokrajina kot umita in Berchtesgadenske gore so spet vabile v svoje kraljestvo ...

Svežina zgodnjega jutra je namesto za prho poskrbela za prebujanje. Nismo veliko govorili,

✍ Andrej Mašera

Na ledeniku je pot po navadi dobro utrta, razpok ni, orientacijo pa lajšajo drogovi, ki so pozimi v pomoč turnim smučarjem. Na sam vrh se povzpemo po skalnatem slemenu; pri tem nam pomaga nekaj krajših lestev.

Königsjodler Klettersteig: Zelo zahtevna plezalna pot, izjemno dolga in naporna (PP 5 po šeststopenjski lestevici). Odlična varovala in čvrsta skala. Samo za izkušene in kondicijsko odlično pripravljene gornike. Vzpon 5 h 30–6 h, sestop 3 h 30–4 h. Od kočice Erichhütte po poti št. 432 proti Hochkönigu. V 2 h 30 pristopna pot v serpentinah doseže sedlo Hohe Scharte, 2250 m, levo od vrha Taghaube, 2307 m. Tam je začetek ferate, ki že takoj na začetku pokaže svoj značaj. Najprej splezamo na Mühlbacher Turm, potem skozi žleb Via Mala Schlucht do stolpa Jungfrauensprung. Na stolp Teufelsturm se povzpemo po strmi Sportdirettissimi, potem pa malo sestopimo in pridemo do žičnega mosta Seilbrücke. Prečenje mosta je eno najspektakularnejših odsekov ferate. Sledi naporna prečnica Lehner Traverse, potem pa se nekaj časa vzpenjamo po lažjem svetu brez varoval. Pot se nato dalj časa drži izpostavljenega grebena, vsa težavnejša mesta imajo posebna imena: Salleriss, Flying Fox, Teufelshorn, Brücknergrat, Dienter Schneid, Bosch-Promenade. Tako dosežemo škrbino, s katere, če imamo že vsega zadosti, sestopimo na desno v krnico Birgkar in se po delno zavarovani poti vrnemo v dolino. Sicer pa nadaljujemo strmo plezanje do vrha Hoher Kopf, 2875 m, od tam pa na desno in smo v pol ure pri koči Matrashaus na vrhu Hochköniga.

Literatura:

Precht Albert: Hochkönig. Bergverlag Rother, München 1989.

Andrej Mašera: Čudovite Alpe. Planinska založba PZS, Ljubljana 2006.

Zemljevida:

Österreichische AV Karte 124, Saalfelden.
1 : 25.000.

Österreichische AV Karte 125, Bischofshofen.
1 : 25.000.

V ferati Königsjodler

✉ Breda Pirc

sapo sta nam vzeli strmina ter čarobna pokrajina z razgledi na Grossvenediger, Veliki Klek in druge velikane Visokih Tur. Po dveh urah smo bili na vstopu v ferato in že bežen pogled na skalne stolpe je povedal dovolj – čakalo nas je izjemno dolgo, naporno plezanje gor in dol, čez vse tiste ošiljene stolpe, ki so kakor vazali zvesto stali ob levem boku svojega zaščitniškega kralja. A dan je bil čudovit, vreme zanesljivo, zato smo se polni pričakovanja lotili prvih raztežajev.

Čez osem ošiljenih stolpov

Škoda, da ni nihče štel, kolikokrat smo tisti dan zapeli in odpeli vponke na popkovinah, kolikokrat smo plezali na stolp in s stolpa, nihali nad globino, izvajali akrobacije na jeklenici, napeti namesto mostu v škrbini med dvema stolpoma, se vozili s škripcem, bingljali v vertikalni kot salame. A tudi brez štetja nam je bilo vse bolj jasno, da je za večino izmed nas to ferata presežnikov v vseh pogledih – po težavnosti, dolžini, mikavnosti, lepoti okolice, imenu, ki ji nadvse pristoji. Domiselna so bila tudi imena stolpov in posameznih odsekov

- nekatera so že vnaprej dala slutiti, kaj nas čaka: Jungfau Sprung, Porti-Sport Direttissima, Lehner Traverse, Flying Fox, Bosch Promenade, Franzl's fantastica ... Ko smo zmogli to zadnjo, menda v osmem stolpu, in izstopili na stranski vrh Hoher Kopf, je bilo za nami kakih sedem ur »čistega feratanja«! Prekrasni razgledi na ledenik s temno zelenim jezercem, malica in počitek so nam dali moči za dolg sestop skozi krnico Birgkar. Čas nas je preganjal, kljub vabljivi misli na hladno pijačo pred kočo Matrashaus, ki nas je pozdravljala na kake pol ure oddaljenem glavnem vrhu, smo se hitro spustili v grdo zagruščeno grapo. Disciplinirano in

z zadnjimi atomi koncentracije smo sestopali po grušču, med balvani, celo zaplatami snega, in pošteno izmозgani sestopili v dolino, ko so se že prižigale zvezde. Vodnika sta nas brez večjih zapletov v temi pripeljala do ceste, na kateri nas je po več kot 15 urah hoje in plezanja čakal avtobus.

Če bi me kdo vprašal, kateri izmed obiskov pri Visokem kralju je bil lepši, imenitnejši, bi se težko odločila, ali je bil to sprejem na beli preprogi ali pa tako rekoč plazenje po vseh štirih do njegove visokosti. Da bi našla odgovor, bi bilo najbrž treba znova iti tja, v njegove dvore. ◉

Spust v krnico Ochsenkar, v ozadju vitki Torsäule

Uroš Prelovšek

I'll be back!

Zasvojena z El Capitanom

✍ Martina Čufar

Leta 1998 sem prišla v dolino Yosemite le za en dan, pred tekmo v San Franciscu. Bilo je dovolj, da sem o El Capitanu sanjala skoraj 10 let. Vsa tekmovalna leta je bil nekje v ozadju mojih misli. »Ko neham tekmovali, grem plezat v El Capitan,« so bile besede, ki sem jih nič kolikokrat ponovila. In postale so resničnost.

Že pred zadnjo tekmo sem si našla soplezalce in kupila letalsko karto. Pridružila naj bi se trem Francozom, Stephanie Bodet, Arnaudu Petitu in Nicolasu Khaliszu. Vsi imajo veliko izkušenj s plezanjem v dolgih smereh (lani so preplezali Salto Angel v Venezueli), počmi in tradicionalnim plezanjem. Sama sem bila na tem področju »popoln zelenec«, zato sem bila vesela, da so me vzeli v ekipo. Tik pred odhodom se je Nicolas poškodoval, tako da smo odšli le trije, a sem bila prepričana, da ne bo težko najti soplezalca.

Je v počeh sploh mogoče uživati?

To sem se spraševala po prvih dneh mučenja v počeh. Ameriško turnejo smo začeli v Indian Creeku v državi Utah, v bližini znanih narodnih parkov Canyonlands in Arches. Plezalni začetek je bil krut. Poči v peščenjaku so bolj ali manj široke, popolnoma navpične linije brez poličk in stopov, tako da si takoj postavljen pred dejstvo: če

želiš priti do vrha, se moraš naučiti *kajlati*. Prve dni je bilo zame čisto vse novo. Načine gvozdenja prstov, dlani, pesti, rok, kolen, stegen, vsega telesa sem si sicer ogledala v filmu Return to sender. A tam je bilo videti laže ... Začela sem z varovanjem od zgoraj, saj še nikoli v življenju nisem namestila *frenda*. Sem imela dovolj opravka s plezanjem samim ... Velikokrat sem kot salama visela na vrvi v smereh z oceno 5.10 (6a). Obupana, da se tega ne bom nikoli naučila, da je nenormalno naporno in boleče.

A vsak dan sem se zbudila z novo motivacijo. Želela sem se vsaj približati tisti lahkotnosti, s katero so se po počeh sprehajali domačini. In napredek je bil kmalu občuten. Začela sem tudi nameščati varovala in bila vesela, da so ostala na mestu, ko sem padla. Po nekaj dneh sem že začela uživati in plezati bolj ekonomično. Začele so »padati« prve smeri z ocenama 5.11 in 5.12, zadnji večer je le malo manjkalo, pa bi uspela tudi v 5.13a (7c+), ki jo je preplezala Stephanie. Vendar sem ugotovila, da sama ocena ne pove vsega: pomembnejši je podatek o širini poči, o kateri plezalci med sabo govorijo kar v barvah *frendov* znamke Camalot. Vijo-ličasta in zelena nista zame – pomenita širino poči nekje med prsti in dlanmi, pri kateri moraš prste zvijati, kot da bi lahko naslednji dan v supermarketu kupil nove. Evropejecem so po navadi najbolj pri srcu t. i. *fingercracki*, najmanj pa poči *offwidth* (širše od pesti). *Fingercrack* z oceno 5.13 je za nas veliko lažji kot poč *offwidth* z oceno 5.10.

Njegovo veličanstvo – El Capitan

Ko smo si nabrali nekaj izkušenj, je bil čas za selitev v Kalifornijo. V Yosemite! Takoj zvečer sem šla na sprehod pod El Capitan. Ko sem prihajala pod njegovo vznožje, so po meni zagomazeli mravljinici – stena ima posebno energijo, ki sem jo kmalu okusila.

Imela sem neverjetno srečo, da sem našla so-plezalca, ki me je vodil po yosemitskih stenah. Domačina, ki dobro pozna vse klasične smeri in ki si je letos zadal za cilj preplezati smer Goldengate (5.13b oz. 8a). Najprej sva načrtovala, da bova preplezala nekaj lažjih smeri, da se bom navadila na granit (v Indian Creeku je bil peščenjak), a ker so bile razmere za plezanje v težkih smereh super, je Sean (Leary) takoj želel

v svoj projekt. Sicer sem imela občutek, da ne spoštujem mogočnosti El Capitana, ker se brez osnovnih lekcij iz plezanja *big wall* odpravljam v steno, vendar sem se tolažila s tem, da imam ob sebi profesionalca, ki ve, kako in kaj. Spet sem se morala seznaniti z mnogimi novostmi, predvsem s taktiko plezanja v dolgih smereh. Plezanje je le del vsega dela v steni. Še pred pravim vzponom sva po fiksnih vrveh spravila do višine 300 m svoji *prasic* z opremo, vodo in hrano. Neverjetno, koliko človek poje in popije; tega sem se zavedela šele, ko sama tudi »pod razno« nisem mogla premakniti tovora. Oba sva morala biti za protiutež *prasicam*, ki so se počasi pomikale po steni navzgor in se zataknila za vsak možen rob.

The Goldengate

Po dnevu počitka po *žimarjenju* in dvigovanju *prasic* sva se 14. maja ob pol šestih zjutraj odpravila v smer. Začetek je bil hiter, čez šest ur sva bila pri svojem tovoru na polici Hollow Flake Ledge. Smer je v začetnem delu položna, tako kot vse v levem delu El Capitana, toda to še ne pomeni, da je tudi lahka, saj je vmes nekaj nedoumljivih platk, pa tudi znameniti Hollow Flake, poč *offwidth*, ki sicer ni tako težka, a kaj, ko je zadnje varovalo 15 metrov niže in ravno toliko desno od tebe; na padec ne smeš niti pomisliti!

Potem se je začelo težko delo; po vsakem raztežaju je bilo treba za sabo povleči še *prasic*, ki sta imeli na začetku več kot 100 kg! Namesto pol ure je tako vse skupaj trajalo uro in pol. Za konec dneva je sledil zame najtežji raztežaj v vsej smeri, Monster Crack (5.12a), štiridestemetrski poč *offwidth*. Sean se je čezno dobesedno sprehodil, jaz pa sem med enournim *goseničenjem* po njej skoraj spustila dušo. Greš 3 cm gor in 4 cm dol in že obupavaš, potem pa se ti koleno le zatakne, tako da se lahko malo nadihaš in si nabereš energije za naslednje centimetre. Ta raztežaj Američani imenujejo European Crux.

Naslednje dni se je tempo napredovanja upočasnilo, saj so raztežaji v zgornjem delu, v katerem je stena El Capitana previsna, postali težji, poleg tega pa je najina smer zavila na desno, stran od bolj obiskanih smeri Salathe in Free Rider; to je pomenilo, da ni bilo več mag-

nezija, skala je bila bolj krušljiva, linija pogosto neočitna, varovanje slabše. Ponekod niti varovališča niso imela svetrovcev. Že takoj sva naletela na trd oreh, le slabih 10 m dolg raztežaj, v katerem morash plezati na levo navzdol po platki, gladki kot zrcalo. Le ena konkretna polička. In slab stop daleč pod njo. Nekaj časa sem študirala, kaj bi, potem pa sem se vdala. Nisem hotela zapravljati dragoceneega časa, saj v smer nisem šla z namenom, da jo preplezam prosto, pač pa da si naberem čim več izkušenj in pomagam Seanu pri uresničitvi njegovega projekta. Po kakih 30 poskusih mu je le uspelo preplezati ta raztežaj, za katerega so vsi prejšnji ponavljalci (tudi Yuji Hirajama, ki je te metre preplezal v uri in pol!) rekli, da je najtežji. Nihče ne ve, kako da sta mu brata Huber prisodila le oceno 5.12c.

Dream team

Bolj ali manj izmenično sva plezala naprej, jaz sem izbrala raztežaje brez širokih poči. Četrty dan sva prišla do prvega izmed treh z oceno 5.13. Nisem vedela, kaj lahko pričakujem. Še posebno po nečloveškem mučenju v Chickenwing Chimneyju (5.11) malo niže. A na srečo so bili vsi trije zelo »evropejski«, s poličkami, stopi in ozkimi počmi. Dva izmed njih, The Golden Desert in A5 Traverse, sem preplezala celo *na flash*, v enem pa me je ustavil zelo dolg gib. V raztežaju A5 Traverse so padle v vodo tudi Seanove sanje. Ni in ni mu šlo, poskusil je štirikrat, a očitno je bilo, da mu je po petih dneh v steni zmanjkalo goriva. Nisva več imela vode in hrane, da bi v steni preživela še en dan, v katerem bi si toliko odpočil, da bi ga lahko preplezal. Odločitev, da bo pustil en raztežaj nepreplezan, je bila zanj težka. Toda na vrhu, po 41 raztežajih in šestih dneh, sva bila oba nasmejana. Vsi raztežaji so bili preplezani prosto, opravila sva peto prosto ponovitev smeri. Delo v steni je bilo timsko, prav tako tudi najin uspeh.

Pred vstopom v Harding Slot v smeri Astroman

Sean Leary

Preživeti šest dni v steni je bilo zame nepovnljiva izkušnja. Prvič v življenju sem spala v steni, pod mano je bilo nekaj sto metrov globine. Uživala sem v tej izpostavljenosti! In neverjetno je, o čem vsem se lahko pogovarjaš s človekom, ki ga še pred tednom nisi niti poznal. Recimo o problemih, povezanih s straniščem – to mi je do konca plezanja pomenilo enega izmed jutrajnjih *boulderskih* problemov ...

S Seanom sva se resnično dobro ujela, tako kot osebnosti kot glede hrane (v steni je tako ali tako vse dobro ...). Tudi po plezalski plati sva se dobro dopolnjevala: jaz sem bila boljša, ko je bilo treba stisniti poličke, on pa, ko je bilo treba priti čez široke poči. V njem sem našla soplezalca, s katerim sva plezala vse do konca *moje Amerike* in naredila tudi načrte za jesen, ko se bom vrnila v El Capitan. Stena me privlači kot magnet. Zagledala sem se v smer, ki poteka čez njen levi del – El Nino.

Po šestih dneh v steni končno na vrhu El Capitana

Sean Leary

Smeri, ki sva jih (ne popolnoma prosto) preplezala pozneje, so znameniti Astroman (5.11c, 350 m) v Washington Column, Regular Northwest Face Route (5.12.d) v Half Domu (23 raztežajev v enem dnevu), nato pa še nekaj lažjih in krajših smeri v stenah področij Tuolumne Meadows in Needles.

Med večraztežajnimi smermi po počeh sem »počivala« v krajših športnih smereh in na balvanih. Ne najtežja smer, ki sem jo preplezala, gotovo pa najbolj znana, je Separate Reality (5.12a). Leta 1978 je ta strop, čez katerega poteka poč, prvi preplezal Ron Kauk, fotografije, objavljene v plezalnih revijah, pa so v Yosemite privabile še eno legendo, Wolfganga Güllicha, ki jo je pozneje preplezal sam.

Konec serije »prvič v življenju«

V Ameriki sem srečala veliko plezalcev, mladih (Tommy Caldwell, Beth Rodden, Katie Brown) in starih, tudi legend (Marc Chapman, Sean Milles). Ko so me spraševali, od kod prihajam, in sem omenila Slovenijo, so vedeli, od

kod sem: iz dežele plezalnih norcev. Vsi poznajo Marka, Silva, Tomaža (Humarja in Jakofčiča), Tino, Tanjo ... »Ko je vreme neznosno in vsi opustimo svoje cilje, takrat greste Slovenci v akcijo!«

Konec moje plezalne avanture je bil buren, a ne v plezalskem pomenu besede: vneti in otekli komolec, ki mi je v zadnjih dneh preprečil plezanje, mi je poleg zamude letal močno popestril potovanje domov. Namesto v hotelu sem noč v New Yorku preživela na oddelku za nujno zdravstveno pomoč, ob infuziji antibiotikov. Moj spisek stvari »prvič v življenju«, ki se je od začetka potovanja v Ameriko že tako ali tako zelo podaljšal, se je še nadaljeval: prvič v rešilcu, prva noč v bolnišnici, prva infuzija, ko sem prišla domov, pa še prva narkoza in prva operacija. Težje in manj prijetne stvari kot prvič namestiti *frenda* ali prvič spati sredi stene!

Na srečo ni s komolcem nič hujšega, šlo je le za vnetje. Ko sem doma seštelala vse preplezane raztežaje (190), balvane in *prežimarjene* metre, se nisem čudila, da se je na koncu uprl! A kaj, ko preprosto ne morem počivati, ko vidim lepo smer ... ○

Karnijska klasika

Smer Wiegele-Heinricher v severni steni Crete Cacciatori

✍ Igor Vidrih

»Kam se gre jutri?«

»V Karnijske, po mojem je sneg že stopilo, pa bi šla splezat tisto smer, ki sva jo zadnjič gledala ...« je rekel prijatelj Zlatko. Pa sva šla.

Kot vsakič, ko se odpravimo v tiste konce, je obvezen postanek na kavi v Rigolatu, prijetni vasi, skozi katero se vije cesta, ki vodi iz Tolmezza proti Sappadi. Ko pri kraju Forni Avoltri prečkamo most in v ostrem levem ovinku zavijemo navzgor po cesti, se nam pogled prilepi na gorsko skupino Pesarinskih Dolomitov, ki nosijo ime po dolini Pesarina ter po stenah in stolpih, ki so podobni dolomitskim.

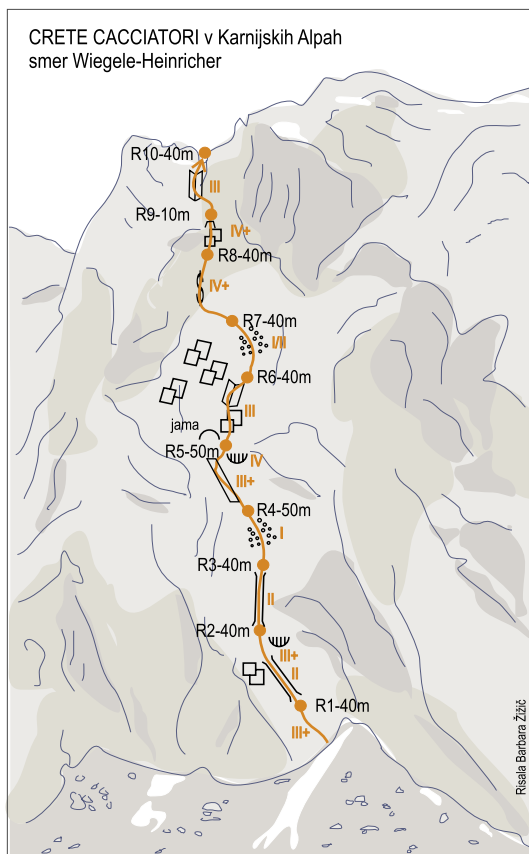
Severna stena Crete Cacciatori z vrisano smerjo

O starih mačkah

V zaselku Cima Sappada zavijemo na gorsko cesto, ki nas pripelje do parkirišča na višini 1815 metrov, prav pod mogočno južno ostenje Peralbe. Že pogled na goro Lastroni na jugu in na Dolomite na zahodu je krasen, na sever proti koči Calvi, ki stoji pod ostenjem Chiadenisa, in proti vzhodu, kjer so nekje v daljavi tudi naši hribi, pa je še lepši ... Ni čudno, da so si te gore in stene izbrali za svoje že »stari mačkoni« in v njih splezali krasne smeri, nekatere so postale klasične in so precej plezane.

✍ Igor Vidrih

Brata Pachner, prava gorska škrata, sta tu uradovala pred drugo svetovno vojno in preplezala precej smeri, ki v današnjem času veljajo za uživaške, čeprav niso vse ravno enostavne, saj je ponekod skala precej krušljiva. Pozneje se jima je pridružil tudi Sergio De Infanti, nekakšna legenda Karnijskih Alp. Njegove smeri so za stopnjo ali dve težje in predstavljajo zares pravo uživaško plezanje. Predvsem tiste, ki jih je splezal z bratom Pachner, so prava poslastica. Še pozneje se je na prizorišču pojavil Roberto Mazzilis, znano ime v karnijskih stenah – le malo katera se mu je uspela izmakniti! Še jih je bilo, plezalcev, ki so dali tem stenam neizbrisni pečat! Precej smeri so preplezali tudi Avstrijci in Nemci, pa tudi kakšen Čeh bi se našel ... Našo tokratno smer sta leta 1957 preplezala Avstrijca Fred Wiegele in Heini Heinricher. Žal mi kakih podatkov o njiju ni uspelo najti. Izvedel sem le, da je Fred imel (ali še ima) brata z imenom Wendelin in sta skupaj preplezala nekaj smeri v Karnijskih Alpah.

Kraljestvo svizcev

Ja, v tistih krajih jih je vse polno in prav simpatične *žvirce* so, pa prebrisane tudi ... Bilo je ob koncu zime, ko sva plezala eno od smeri v Peralbi in so ravno prilezli iz lukenj, še vsi leni od zimskega spanja, pa so glodali vse, kar jim je prišlo pod zobe. Midva sva uživala v steni, eden od njih pa se je sprivil nad moj novi nahrbtnik, ki sem ga pustil pod steno, ga vsega obgrizel in odvlekel po bregu do vhoda v luknjo. Še dobro, da je bila premajhna ... in da ni ukradel gojzarjev, te bi najbrž sprivil v brlog! Kako bi *odpuzal* dol do avta v plezalkah, pa raje ne pomislim ... Tako da – previdnost ni odveč!

Tudi tokrat so nas spremljali vse do stene, do katere je uro in pol zmerne hoje. Mimo kočice Calvi se vzpnemo na sedlo Sesis in se ob steni Pic Chiadenisa spustimo po travah do vnožja severne stene Crete Cacciatori. Že vse od sedla imamo lep razgled na svojo smer. Do stene je treba še malo *pogrebsti* po melišču, ravno prav za ogrevanje pred vstopom. Stena je kar strma, predvsem v desnem delu, kjer je nekaj težjih smeri. Naša je speljana po sredini, ima krasne, logične prehode, in čeprav v vodničku piše, da je okolje resno, se nam ni zdelo tako. Stena je odprta in predvsem v drugi polovici je mogoče videti daleč naprej po smeri ... pa tudi pogledi tja na Visoke Ture so krasni – človek lahko samo uživa!

Varujem ... grem!

Smer se začne proti levi v nekakšen kamin, ki pa ni izrazit. Kmalu se začne obračati v desno in nadaljuje naravnost navzgor. Varovališča so na 30 do 35 metrov, vmes se najde kakšen klin. Plezarija je uživaška, v zelo dobri skali, v spodnjem delu strmejša, nato pa se stena kmalu položi in znajdemo se na nekakšnem gruščnatem platoju, kjer sta zacementirani ušesi za varovanje. Sledimo gredini v levo do majhnega previsa, nad katerim nas v luknji čaka varovališče. Sedaj smo približno na polovici. Naslednji raztežaj je speljan čez krasne plošče, polne vodnih žlebičev, prava poslastica smeri. V tem delu je zavrtanih tudi nekaj svedrovcev. Nadaljujemo po lažjem svetu proti levi do vnožja večje poke (ne bi ji upal reči kamin) – to je po opisu najtežji raztežaj. Pod poko je dobro varovališče

in tudi sama poka je kar preveč nabita s klini; po 40 metrih lepega plezanja se konča – zopet pri dveh velikih ušesih. Nadaljujemo naravnost navzgor in proti levi stopimo na široko gredino, od koder se lepo vidi rob stene, ki ga dosežemo po 30 metrih plezanja. Odpre se prekrasen pogled na južne stene in naprej v dolino.

Na vrhu je v skalo zavrtano uho, ki omogoča, da s spusti po vrvi pridemo v lažji svet.

Brez težav je mogoče sestopiti tudi brez vrvi kar naravnost navzdol do prvih trav in tukaj je, če nam čas in vreme dovoljujeta, pravi kraj za zasluženi uživaški počitek.

Smer nam nudi raznoliko plezanje, od iskanja prehodov v spodnjem delu v dobri skali in nekaj grušč, ki ne predstavlja težav, pa do gladkih plošč in strme poke, ki v vršnem delu popestri plezanje, skratka – idealno za uživače!

Sestopiva po stezici, ki je speljana čez rob prav do pod južne stene, kjer se priključi planinski poti, ki pelje z Avanze. Steza se nižje spodaj odcepi levo v dolino ali desno proti koči Calvi. V dolino vodi pod južnimi stolpi Genziane, zavije desno in nas v eni uri pripelje do izhodišča.

Midva pa tistega dne nisva »našla« poti v dolino in sva zavila do prijazne kočice Calvi, kjer sva ob dobrem pivu in fajn klepetu pred kočico pričakala večer, naslednji dan pa splezala še eno lepo smer – ampak to je že druga zgodba.

Wiegele-Heinricher v severni steni Crete Cacciatori, III-IV/IV+, 400 m, 3-4 ure

Dostop: Do Tolmezza se lahko pripeljemo s severne strani mimo Trbiža (165 km iz Ljubljane) ali z južne mimo Vidma (200 km iz Ljub-

Za kočico Calvi se dviga strma stena gore Pic Chiadenis

Marko Bokan

ljane). Nadaljujemo mimo krajev Rigolato, Forni Avoltri in Cima Sappada, kjer zavijemo po gorski cesti, ki pelje proti izviro Piave (Sorgenti del Piave), do parkirišča, kjer se odcepi makadamska cesta proti koči Calvi (iz Ljubljane približno tri ure vožnje). Od tukaj peš po cesti do kočice in mimo nje do sedla Sesis, kjer se spustimo proti severu do pod stene (ura in pol).

Sestop: Naravnost navzdol po gruščnatem žlebu do stezice, ki se pod južno steno priključi poti, ki se vije z vrha Avanze. Nadaljujemo proti zahodu na Falso Passo dei Cacciatori, pod steno Chiadenisa na Passo Sesis in navzdol do kočice Calvi (ena ura).

Vodniška literatura:

Paolo Salvini, Gianpaolo Piller. Sappada. Vie normali e vie classiche. Artigrafiche Cadore – Domegge di Cadore, 1996.

Riccardo Del Fabro, Massimo Candolini. Arrampicate classiche e moderne nelle Alpi Carniche. Salite scelte dal IV al 7a. Massimo Candolini, 2005.

<http://www.planetmountain.com/Rock/vie/Alpicarniche/>

Zemljevid:

Tabacco 01 (Sappada-S. Stefano-Forni Avoltri), 1 : 25.000 ●

Odlični vzponi Mateja Sove

Matej Sova (Iglu šport, La Sportiva, Camp, Beal) je že vrsto let eden najuspešnejših športnih plezalcev tako v tekmovalnem plezanju kot v naravnih stenah. Maja je ponovno dokazal svojo konstantno odlično formo. V Bohinjski Beli mu je uspelo preplezati projekt, ki ga je opremil že daljnega leta 1999. V smeri je poizkušal leta 2001, vendar mu je zaradi mokrega oprimka na ključnem mestu takrat ni uspelo preplezati. Projekt je postavil na stranski tir in prosti plezalski trg, da ga poizkusijo še drugi. V letošnji suhi pomladi se ga je lotil Matejev prijatelj in pogosti soborec tako na tekmah kot pri plezalnih potovanjih Klemen Bečan in ga tudi uspešno preplezal. Ime Privid je dal Matej, Klemen pa je podal oceno 8c+. Matej se je smeri kmalu po prvem vzponu lotil tudi sam in jo tretji dan tudi preplezal. Z oceno se je strinjal, oba pa sta dodala, da gre za najtežjo smer na Gorenjskem. Ključ smeri je osemnajst zaporednih težkih gibov v srednjem, najbolj previsnem delu, celotna smer pa je dolga 25 metrov. Kmalu zatem je Matej v Barratru preplezal še projekt italijanskega plezalca Dina, ki ga je poimenoval *Binba Yena*. Smer je Matej ocenil z 8c. V plezališču pri Postojni je preplezal še dve 8b+, obe v tretjem poizkusu, in na pogled smer z imenom *Path Thai* (8a).

Rušica

Borut Kozlevčar in Maja Lobnik sta sredi maja v južni steni Rušice preživela nepozabna dneva. Prvi dan sta pristopila do bivaka, spotoma prinesla kanister vode in preplezala smer *Lijak* (VI+, 250 m). Smer je nekdanj močno strašila in še zdaj straši iz opisa v knjigi *Slovenske stene*. V ključnem raztežaju pa se je z leti nabralo že kar precej klinov in tudi *Camalot* št. 3 ni obvezen, v podolgovato luknjo prav lepo sedeta tudi številki 2 ali 1. Noč v lepo urejenem bivaku jima je dala poleta in v nedeljo sta opravila drugo ponovitev smeri *Živela* klasika (VII/VI+, V, 250 m). Nadvse sta pohvalila kvaliteto smeri in radodarnost Benjamin Ravnika, ki je smeri lansko leto ob prvi ponovitvi daroval 12 klinov na trojico podlage. Enega sta dodala še Borčič in Maja, tako da *Živela* klasika sedaj premore že razkošnih 16 klinov.

Tudi Nataša Bolčina in Dejan Koren (oba AO Vipava) sta uživala v Rušici. Prvi dan sta preplezala *Mimo strehe* (VI+, 250 m), drugi dan pa za ogrevanje *Ago* (VI, 200 m), nato pa še *Za prijatelje* (VIII-/VII) in *Ali babo* (VIII-/VII). Dejan je vse preplezal prosto in na pogled. Pravi, da so svedrovci v smeri *Za prijatelje* že zelo sumljivi, *Ali baba* pa je na novo opremljena in predstavlja lepo smer v odlični skali (zlasti prvi raztežaj). Drugega dne so se

dvojici pridružili še društveni kolegi (Marko Fabičič, Nadja Černic, Boris in Martin Česnik), ki so si dan polepšali z vzponom prek *Direktna smeri* (V, 200 m).

Martina Čufar v ZDA

Martina Čufar se je odločila za daljšo plezalno turnejo po stenah ZDA. Po začetnem ogrevanju in učenju plezanja počí, v glavnem v okolici *Indian Creeka* in *Moaba*, se je preselila v *Narodni park Yosemite*. Tam se je lotila velikih klasik področja, med drugimi smeri *Separate Reality* (5.12a) in *Scarface* (5.11), pa *Astromana*, kjer ji je spodletelo le v gladkem *Harding Slotu*. Plezala je tudi *Regular NW Route* v *Half Domu*. Ob tem je preplezala še nekaj njej bolj domačih smeri, na pogled do 5.12d in z rdečo piko do 5.13a. Daleč največji dosežek pa je vsekakor vzpon v smeri *Goldengate* v *El Capitanu* (5.13b, 41 raztežajev). Zloglasne *off-width* počí je prepustila soplezalcu *Seanu Learyju*, sama pa je obračunala z njej ugodnejšimi ozki mi počmi, platmi in poličkami. Nobeden izmed njih ni smeri v celoti preplezal prosto, oba skupaj pa vse raztežaje.

24. raztežaj smeri *Goldengate*

Sean Leary

Loška stena

10. junija so kdo drug kot Tadej Golob (AK Črna), Borut Kantušer in Peter Bajec (oba AO Železnica) preplezali novo smer v Oblici. Ocenili so jo s V+/III-IV, dolga je približno 350 metrov in se začne po Smeri bratov Černuta. Nato se odcepi levo po razpoki, lepo vidni že iz doline, in se v zadnjem raztežaju pridruži Borutovi smeri. Smer so poimenovali Uvertura. Tadej, čeprav Štajerec po rodu, z novim vzponom samo potrjuje, da je eden največjih lokalcev v tem delu Julijskih Alp.

Trentski Pelc

9. junija sta novo smer v Trentskem Pelcu preplezala Jože Makuc in Ivan Raspet (oba AO Cerkno). Visoka je 150 metrov in ocenjena s VI/IV-V. To je sicer že druga smer, ki jo je v tej steni preplezal Makuc. Do stene se pride s čudovite planine Zapotok po lovski stezi. V smeri je na začetku nekaj trav, višje pa prepustijo mesto odlični skali.

Kogel

V južni steni Kogla sta plezala Gregor Malenšek in Neda Podergajs (AO Lj.-Matica). Vstopila sta v Kramarjevo smer in jo preplezala do velike gredine. Tam ju je pogled na mokro in tudi sicer precej zloveščo vršno streho premaknil v bolj suho in morda še lepšo Kamniško smer, po kateri sta izstopila. Nenavadno, da sta bila v steni povsem sama.

Riba v Marmoladi

V zadnjih dneh aprila je Avstrijec Hansjörg Auer v južni steni Marmolade sam in prosto preplezal znamenito smer Riba. Težave v 850 metrov visoki smeri dosegajo oceno IX-. Auer je smer že poizkusil preplezati pred nekaj leti, a prosta ponovitev mu takrat ni uspela. Letos se je 28. aprila preko smeri spustil ob vrvi in pregledal najtežje raztežaje. Naslednji dan se je lotil zares in jo preplezal brez varovanja v pičlih dveh urah in 55 minutah. Auer, ki je sicer tudi dober športni plezalec s preplezanimi smerni z oceno 8b+, je nase prvič opozoril lani, ko je na enak način preplezal smer Moderni časi (VII+, 800 m). Riba sta prva preplezala Igor Koller in Jindrich Šustr leta 1981. Prvi, ki jo je preplezal prosto, je bil nekaj let kasneje Hainz Mariacher v navezi z ženo Luiso Iovane. Prvi in edini, ki je pred Auerjem sam preplezal Ribo, je bil Maurizio Giordani leta 1990. V najtežjih raztežajih si je pomagal s tehniko, potreboval pa je deset ur. Auerjev solo prosti vzpon v Ribi je eden izmed najtežjih tovrstnih v zgodovini.

Novice je pripravil Tomaž Jakofčič

Stephanie Bodet

Arnaud Petit

Stephanie Bodet in Free Rider

Stephanie Bodet, pred nekaj leti zmagovalka svetovnega pokala v balvanskem plezanju, se je v zadnjih letih z možem Arnaudom Petitom (prav tako bivšim svetovnim prvakom) posvetila plezanju dolgih smeri. Izbirata predvsem eksotične cilje, kot so Jordanija, Mehika, Maroko, Madagaskar, Venezuela.

Letos sta se vrnila v Yosemite, kjer sta bila že pred leti, a takrat še brez potrebnih izkušenj za plezanje granitnih poč. Za spremembo je bil glavni cilj potovanja Stephaniejin: preplezati smer Free Rider (5.12d, 35 raztežajev) v El Capitanu. To ji je po dobrih dveh tednih študija s pomočjo fiksnih vrvi z vrha tudi uspelo. Za uspešen vzpon sta z Arnaudom v steni preživela pet dni, Stephanie je vse razen enega raztežaja splezala v prvo. S tem je postala prva Neameričanka in tretja ženska nasploh za Lynn Hill (Nos) in Steph Davis (Free Rider, Salathe), ki je steno El Capitana preplezala prosto kot prva v navezi.

M. Č.

Streha nad glavo

Vodnik po planinskih kočah v Sloveniji, Jože Dobnik; Planinska zveza Slovenije (PZS), Ljubljana, 2007.

Ko zagrmi, ko zapiha leden veter ali pa, ko samo postanemo lačni ali žejni – se ob pogledu na planinsko kočjo obraz kar sam od sebe razširi v nasmeh. In takih pogledov je v naših gorah res veliko, precej koč stoji tudi v sredogorju in v bolj ravninskih predelih Slovenije. Četrta, dopolnjena in popravljena izdaja vodnika po naših planinskih kočah je najobsežnejša doslej. Poleg tradicionalnih risb vsake koč, ki sta jih prispevala Anton Rojc in Jadran Lasnibat (novejše), so v vodnik vključeni tudi številni barvni posnetki koč in zavetišč, nekaj pa je tudi črno-belih reprodukcij koč s starih razglednic. Od zadnje izdaje se je spremenilo marsikaj. Kot v uvodu pravi Božidar Lavrič, je ob mnogih spremembah, ko nekaterih koč ni več v okviru PZS in ko se pojavljajo nove, težko zagotoviti natančne podatke. Preprosto ker nekatera planinska društva oziroma upravljalci kljub večkratnim prošnjam podatkov ne posredujejo. Vprašamo se torej lahko, kako ti upravljalci razmišljajo – lična knjižica v nakladi 3000 izvodov je gotovo najpomembnejši vir informacij in hkrati najboljši

vabilo, da se bo kdo v koči tudi ustavil. Saj prav temu so namenjene – da se planinec na poti ustavi, okreпча, prespi ... In ob pogostem spreminjanju podatkov (telefoni, odpiralni čas, obnove, zmogljivost, dostopi) je tekoče sodelovanje bistvenega pomena. Še tako se lahko izmuznejo kakšne netočnosti ali drobne napake – v vodniku namreč piše, da bo Orožnova kočja na Planini za Liscem slovesno odprta 14. julija 2006. Pa vidimo – preden je vodnik ugledal luč sveta, je kočja že eno leto odprta.

Vodnik sam je dejansko prijetno povabilo na pot po deželi, osebno so mi najbolj všeč prav risbe koč in lepo je, da je tako predstavljena tudi večina tistih, ki so bile odprte (ali uvrščene pod kočje PZS) pred kratkim. Pogrešam pa risbe bivakov, ki so zbrani v svojem poglavju na koncu vodnika – resda pa so se nekateri znašli na fotografijah (denimo novi bivak na Kotovem sedlu). Vsaka kočja je predstavljena z uvodnim opisom, sledijo pa podatki o tem, kdaj je kočja odprta, kakšni so razgledi od nje, kako je z dostopi, kakšne ture so mogoče od posamezne postojanke, naštetih pa so tudi prehodi k »sosedom« - bližnjim kočam, bivakom, zavetiščem. Na koncu so še informacije – naslov, telefoni ipd. Iz opisov je mogoče začutiti tudi spreminjajočo se vlogo koč v zadnjih le-

tih, tisto, čemur rečemo »razširjena ponudba« (npr. pri Koči na planini Stador piše, da je mogoče najeti vodnika na bližnje vrhove). S tako ponudbo ni nič narobe, dokler ostaja planinska, dokler ne preseže meja, ki jih gorski svet lahko sprejme – hrup, onesnaževanje ipd. In prav tu v zadnjem času planinske kočje večkrat »hodijo po robu« (»letni vrt z zunanjim točilnim pultom in pokritim odrom za prireditve« piše pri eni od »dolinskih« planinskih koč). Na koncu vodnika so zelo priročni sezname – abecedno kazalo, kazalo po planinskih društvih in drugih lastnikih koč in še običajno kazalo – slednje bi bilo dobro postaviti na začetek vodnika, ker bi olajšalo iskanje koč glede na območje (Julijske Alpe in predalpski svet, Karavanke ...). Vodnik kar kliče, da ga spravimo v nahrbtnik in se odpravimo po slovenski deželi – konec koncev je tudi planinska kočja lahko cilj izleta ali ture, še posebej, če so z nami otroci ali starejši. In vodnik je izšel ravno pravi čas, da bomo tudi letos lahko začutili tiste vonje po dimu ali starodavnem lesu, ki so tako značilni za nekatere kočje. V vsakem primeru pa se bomo okrepčali, našli informacije, kupili zemljevide, razglednice, žigosali pohodne knjižice, pokramljali v mirnem večeru in dobro spali pred turo naslednjega dne.

Marjan Bradeško

Iz Mladinske knjige Trgovine,
KNJIGARNE KONZORCIJ,
 Slovenska 29, Ljubljana

KNJIGARNA KONZORCIJ

Pestra izbira knjig s področja gorništvja, alpinizma, fotomonografij in potopisov.

Več avtorjev: ROCK CLIMBING ATLAS: Greece and the Middle East
 Rocks Unlimited Publications, november 2006
 (mehka vezava, 280 strani, barvne fotografije)
 Opisanih 27 plezalnih vzponov.
 (Grčija, Turčija, Egipt, Jordanija, Libanon in Sirija)

Več avtorjev: ROCK CLIMBING ATLAS: South Eastern Europe
 Rocks Unlimited Publications, november 2006
 (mehka vezava, 320 strani, barvne fotografije)
 Opisanih 35 plezalnih vzponov.
 (Bolgarija, Hrvaška, Madžarska, Makedonija, Romunija in Slovenija)

Po desetih letih Okrešlja

Letos mineva 10 let, odkar se je pri usposabljanju na grebenu Turske gore smrtno ponesrečilo pet gorskih reševalcev. Njim in vsem smrtno ponesrečenim reševalcem smo se poklonili s spominsko slovesnostjo, ki je potekala pri pomniku na Okrešlju v soboto, 9. junija 2007, v organizaciji Društva GRS Bohinj in v sodelovanju s policijo. Zbralo se je približno 300 ljudi. Sveto mašo je daroval župnik Ivan Jagodic iz Srednje vasi pri Bohinju. Zbrane je najprej pozdravil Miro Pogačar, predsednik Gorske reševalne zveze Slovenije. Povedal je, da so zraven tudi nekateri, ki so bili pred desetimi leti na kraju nesreče. »Gorsko reševanje je kot zasvojenost; ko enkrat občutiš, da si pomagal človeku, mu morda celo rešil življenje, to težko pozabiš. Ko so ponesrečeni odšli od nas, se je življenje njihovih najbližjih spremenilo. Bolečina je v desetih letih popustila, spomin pa ne. Tudi ta dogodek je pripeljal do poznejših organizacijskih sprememb.« Na koncu se je zahvalil tistim, ki so pripravili slovesnost, in vsem zaželel varen korak v gorah. V nadaljevanju je navzoče pozdravil Rudolf Skobe, podpredsednik Planinske zveze Slovenije. Zahvalil se jim je za množični odziv in vsem gorskim reševalcem za požrtvovalno delo. Zadnji je govoril Jože Romšek, generalni direktor policije. V imenu ministra za notranje zadeve je pozdravil udeležence slovesnosti. Povedal je, kar mu je ležalo na srcu, »in sicer: spomin in drugič: opomin. Razen prve svetovne vojne v zgodovini ni bilo hujšše nesreče kot ta, ki se je zgodila na Okrešlju. Slovenski policisti delujejo strokovno korektno in upoštevajo vsa navodila ter poskušajo poskrbeti sami zase. Vsi, ki zahajajo v gore, morajo paziti nase, biti psihično in fizično pripravljene in vedno pomisliti, kaj bo, če se kaj zgodi.« Na koncu je

© V. H.

zaprosil za minuto molka. Sledil je kulturni program, v katerem sta sodelovala člana Gledališča Bohinjska Bistrica Samo Gardener in Klemen Langus, ki sta brala odlomke iz knjig Janija Kokalja *Trenutki* in Marijana Lipovška *Steze, smučišča in skale*, zapel je moški pevski zbor France Urbanc, zaigrali so pihalci Godbe Bohinj in Godbe Policije. Ob koncu sta ob spomeniku položili venca delegaciji Gorske reševalne zveze Slovenije in policije. Ob tej tragični obletnici pa je v soboto, 16. junija 2007, v Centru za obrambno usposabljanje Poljčice potekal seminar Okrešelj 2007 v organizaciji Društva GRS Tržič. Začel se je ob devetih z uvodnim pozdravom Iztoka Tomazina, voditeljice Marjete Klemenc in Mira Pogačarja. Tomazin je predstavil namen seminarja, to je počastiti spomin na ponesrečene reševalce, predstaviti dogajanja v GRS v teh desetih letih in knjigo *Tragedija v Turski gori*, ne pa odpirati stare rane ali kritizirati. Pogačar je povedal, da se v teh časih spominjamo vseh 95 let delovanja organiziranega gorskega reševanja v Sloveniji, in opozoril na prelomne trenutke organizacije; enemu izmed njih smo bili priča tudi v letu 2006 ob ustanovitvi GRZS. Potem je zapel moški pevski zbor Društva GRS Tržič.

Seminar se je začel z opisom hudih nesreč gorskih reševalcev v Sloveniji (France Malešič) in v tujini (Miha Avbelj). Nesrečo v Turski gori je podrobno predstavil Iztok Tomazin. Sledila je predstavitev gorskih reševalcev, ki so v zadnjem desetletju umrli med aktivnostmi slovenske GRS: Janeza Plevela (F. Malešič), Rada Markiča in Luke Karničarja (Drejc Karničar), Borisa Mlekuža (Iztok Mlekuž), Mateja Brajnika (I. Tomazin), Janija Kokalja (Franci Kokalj) in Martina Čufarja (Dušan Polajnar).

Po odmoru je sledila predstavitev prireditev, s katerimi se spominjamo ponesrečenih reševalcev. Kako so se začele spominske slovesnosti na Okrešlju, je opisal Dušan Polajnar, Brajnikov Memorial je predstavil Matej Brajnik, Turnosmučarski rally Jezersko Drejc Karničar, Kokaljeve dneve Iztok Tomazin, Janijev pohod na Okrešelj Samo Cuznar, turni smuk v spomin na umrle člane GRS Bovec pa Iztok Mlekuž. Podelitev priznanj v Pinzolu leta 2005 je opisal Dušan Polajnar. Predstavil je tudi pot do ustanovitve in delovanje Ustanove sklad Okrešelj. Spet je zapel moški pevski zbor Društva GRS Tržič. Zadnji sklop seminarja je bil namenjen spremembam v GR(Z)S »po Okrešlju«. Organizacijske

V. H.

spremembe so predstavili načelnika Dušan Polajnar in Toni Smolej ter sedanji predsednik Miro Pogačar. Izboljšave v izobraževanju reševalcev letalcev je opisal Janez Brojan. Jasneje so opredeljeni pogoji za sprejem med reševalce letalcev in program usposabljanja, uvedli so glavne slušalke in radijske posta-

je, namesto ponesrečenca imajo lutko, priročnik za letalce je bil posodobljen, uvedeno je bilo dežurstvo na Brniku in še veliko drugega. Spremembe na področju medicine v GRS je predstavil Iztok Tomazin, ki je v nadaljevanju podrobno spregovoril tudi o svoji knjigi *Tragedija v Turski gori*. Napisal jo je zaradi petih

prijateljev, udeležencev takratnega tečaja in same GRS, ki jo je ta nesreča pretresla do temeljev. Zahvalil se je mnogim sodelavcem, ki so s svojimi pričevanji pripomogli k objektivnemu povzetku tega dogodka. Knjige zbirke *Med gorskimi reševalci* je predstavil France Malešič, kronist zgodovine GRS. Njihovi naslovi so: *Med gorskimi reševalci* (Ciril Praček, 1962), *Vrnite mi moje sinove z gore* (Ciril Praček, 2000), *Križem kražem po gorah* (Pavle Šegula, 2001), *Zgodovina reševanja v gorah nad Kamnikom* (France Malešič s soavtorji, 2002), *Spomin in opomin gora* (France Malešič, 2005) in *Iveri z Grintovcev* (Vlasto Kopač, 2006). Sklepne misli je podala voditeljica seminarja Marjeta Klemenc, ki je poudarila, da bi bila udeležba lahko večja.

V. H.

Peti tabor Pipa miru na Petkovih njivah

Tabor je potekal od 14. do 17. junija 2007 na Petkovih njivah v bližini koč na Korošici. Udeležilo se ga je 36 plezalcev, po večini članov AO Kamnik. Čeprav nas nekoliko negotova napoved ni ustražovala, nam je vreme pošteno spremenilo načrte. Ves čas so nas spremljali veter in meglice, ki so se včasih nekoliko razkadile. V noči s petka na soboto nas je dobesedno naplavilo, večino šotorov je zalilo. Mnogi so našli zavetje v koči. Zjutraj je za hip posijalo sonce, potem pa se je nadaljevalo oblačno vreme, ki se je za odtenek izboljšalo in zdržalo do nedelje. Velik del programa je tako zmotil dež, ki je udeležence prisilil k vrnitvi v dolino, nekatere pa k temu, da so v njej ostali. Vendar tabor s tem ni bil končan, kajti prišli so novi obiskovalci in v nedeljo smo ga skupaj končali. Slabo vreme je bilo torej vzrok, da nismo opravili veliko vzponov, pa vendar nismo poležava-

li. Petkovo predavanje sta zamenjala dež in lekcija iz »preživetja v naravi«. Kljub slabim razmeram smo se z vsakim dejanjem spomnili prijatelja Mateja Mošnika. Med plezanjem, ob tabornem ognju in ne nazadnje v bitki za suhe cunje. V soboto dopoldne nam je njegovo pot predstavil Jure Prezelj z diapozitivni, zvečer pa so se ga ob zgodbah Aleša Holca spomnili še preostali udeleženci tabora. Načrtovana je bila nogometna tekma. Čeprav smo jo pozneje preimenovali v tekmo v vaterpolu, zaradi pomanjkanja igralcev ni bila izvedena. Zahvaljujem se tečajnicama Nini in Eriki, ki sta si vzeli

čas in pripravili izvirno igro za petkov večer, katere prizorišče nam je žal odnesla voda. Vreme nam je letos nagajalo, vendar so vztrajni le dobili zadovoljivo količino plezanja. Več smo se družili, več smo se pogovarjali – to pa je včasih bolj pomembno kot samo plezanje. Zahvala vsem udeležencem in tistim, ki ste bili v mislih z nami. Pipa miru je torej preživela še eno leto in dokazala, da se ljudje radi vračajo na Petkove njive. Kot organizator se vsem udeležencem tabora zahvaljujem za udeležbo in jih vljudno vabim, da se ga udeležijo tudi prihodnje leto.

Marko Petek

I. M.

Novinarska konferenca PZS

Planinska zveza Slovenije je v sredo, 6. junija 2007, ob 11. uri v Kozlerjevi dvorani Pivovarne Union v Ljubljani sklicala novinarsko konferenco, saj je bila prav na ta dan leta 1948 ustanovljena sedanja planinska organizacija, ki je prevzela nasledstvo leta 1893 ustanovljenega Slovenskega planinskega društva (SPD). Temu dogodku, sporočilom s skupščine PZS in 95-letnici ustanovitve Gorske reševalne službe pri SPD v Kranjski Gori je v uvodni besedi posvetil velik pomen predsednik PZS Franci Ekar, ki se je najprej ozrl v zgodovino in poudaril pomembnost tega datuma za planinsko organizacijo. Planinska zveza Slovenije, ustanovljena 6. junija, je namreč prevzela pravno nasledstvo SPD, pa tudi gorskoreševalno dejavnost, ki se ji tudi sedaj kljub novoustanovljeni GRZS ne bo odrekla. Premožnje SPD in podružnic je na PZS prešlo leta 1953 s sklepom tedanje Fizkulture zveze. Predsednik PZS je v svojem nagovoru še posebej poudaril enotnost, ki se je izkazala tudi na minuli skupščini PZS 19. maja v Ilirski Bistrici, ko so prisotni delegati sklepe, še posebej predlagane spremembe in dopolnitve statuta, sprejemali soglasno.

V nadaljevanju sta dejavnost planinske organizacije predstavila prisotna podpredsednika PZS Marko Goršič in Rudi Skobe, ki sta opozorila na pomen varne hoje v gorskem svetu z vodniki PZS in na pomen usposabljanja strokovnih kadrov PZS, ki jih je več tisoč; med njimi so vodniki PZS, markacisti, mentorji planinske vzgoje, varuhi gorske narave in drugi. Planinska zveza Slovenije je nosilka državno potrjenih programov za usposabljanje teh kadrov.

Generalni sekretar PZS Danilo Sbrizaj je predstavil pomembnejše investicije v planinske kočve v letu 2007 (18 v skupni vrednosti

© D. S.

827.236 €) in cene ter popuste v kočah. Zlasti pa je opozoril na neposluh države in posameznih ministrstev za probleme PZS in planinskih društev na področju financiranja vzdrževanja koč in poti. Te so pomemben del turistične in športne infrastrukture, a se pri nas tega ne zavedamo dovolj, vsaj v primerjavi s sosednjimi državami ne.

Načelnik Komisije za pota Tone Tomše je predstavil program dela komisije za pota v letu 2007, v katerem bo 13 akcij obnove zahtevnih poti, na katerih bo sodelovalo 74 markacistov in bodo predvidoma trajale 42 dni. Komisija bo izvedla tudi dva tečaja za markaciste in uredila evidenco planinskih poti, saj bo to zahteval Zakon o planinskih poteh, ki ga sprejemajo v parlamentu. Predstavitev je zaključila načelnica Komisije za varstvo gorske narave Rozalija Skobe, ki je predstavila dejavnost komisije zlasti na področju usposabljanja varuhov gorske narave in v projektih.

Po zaključku novinarske konference je sledilo tovariško srečanje, ki so se ga udeležili predstavniki društev, komisij upravnega odbora PZS, člani upravnega odbora PZS in postaj GRS, predsedniki meddruštvenih odborov, predstavnik Ministrstva za obrambo RS – Uprave RS za zaščito in reševanje ter župan Občine Tržič Borut Sajevec.

Danilo Sbrizaj

Vrhnški planinci gradijo razgledni stolp

Prvi, improvizirani razgledni stolp, visok 3 metre, je zgradila skupina vrhnških navdušencev na Planini nad Vrhniko pred letom 1934. Sledila je postavitve 16 metrov visokega razglednega stolpa, ki je bil na pobudo takratnega Olepševalnega društva Vrhnika slovesno odprt 23. septembra 1934, med drugo svetovno vojno pa porušen. Današnji 21 metrov visoki stolp je Turistično društvo Vrhnika odprlo 22. maja 1955. Marsikateri izmed številnih pohodnikov in 18.000 obiskovalcev Planine, ki se v enem letu povzpnejo na stolp, je poplačan s pravo poslastico pogledov na Julijce, Karavanke, Grintovce in Zasavsko hribovje, pa vse do primorskega snežaka Snežnika; Planina poleg razgleda na Krim ponuja tudi enega najlepših pogledov na Ljubljansko barje.

Razgledni stolp kljubuje vremenskim razmeram že 52 let, planinci ga redno vzdržujemo, a zob časa ga pridno načenja. Tako je bil na pobudo Planinskega društva Vrhnika ustanovljen gradbeni odbor za nadomestno graditev stolpa na Planini nad Vrhniko, ki sta mu so že ob ustanovitvi stala ob strani Turistično društvo Blagajana iz Vrhnike in Občina Vrhnika. S skupnim delom in ob izdatni pomoči Ob-

čine Vrhnika smo jeseni 2006 pridobili gradbeno dovoljenje, že malo predtem pa začeli zbirati sredstva za novi stolp. Tako danes sprejemamo gotovinska vplačila v Zavetišču na Planini, sedežu Planinskega društva, na transakcijski račun društva in v Turistično-informacijskem centru na Vrhniku. Kako pravilna je bila odločitev, da začnemo akcijo zbiranja sredstev za graditve nadomestnega stolpa na Planini, nam potrjujejo ljubitelji Planine in planinci, ki so doslej vplačali že skoraj 21.500,00 EUR (5.152.260,00 SIT). Veseli smo vplačil posameznikov, tokrat pa bi radi pohvalili naše planinske vrste, saj je Meddruštveni odbor planinskih društev Notranjske vplačal 834,59 EUR (200.000,00 SIT), Mladinski odsek Planinskega društva Vrhnika 1.000,00 EUR (239.640,00 SIT), na občnem zboru Planinskega društva Vrhnika pa so se njegovi člani odločili, da iz svojih sredstev prispevajo 4.172,93 EUR (1.000.000,00 SIT). Oglašajo se nam tudi sosednja planinska društva in v kratkem pričakujemo njihova vplačila. Donatorji so nas razveselili z 10.570,78 EUR (2.533.181,72 SIT), s sponzorji pa smo sklenili pogodbe v višini 32.142,58 EUR (7.702.647,87 SIT),

in tako pokrili že 69 % investicije, vredne 100.000,00 EUR (23.964.000,00 SIT).

Če bi se kdo izmed bralcev odločil, da nas pri naši akciji podpre, lahko sredstva nakaže na žiro-račun društva. Pred nami je razpis za izvajalca graditve stolpa, sklenitev pogodbe z izbranim, da bo pravočasno pripravil hrastov les, nadaljevanje zbiranja sredstev in, kot je zapisal Željko Kozinc: »Kralj nad Betajново bo stal,« in to najpoznejše konec pomladi 2008, ob prazniku Občine Vrhnika.

Milan Jerman

Romanov pohod

Tradicionalni Romanov pohod je potekal že 15. leto zapored, kot vedno na praznik dela - prvi maj. To je pohod po hribih in gričih v okolici Stične, katerega celotna trasa poteka na območju občine Ivančna Gorica in gre tudi čez najvišji vrh v občini - Obolno (776 m). Njegovi začetki segajo v leto 1993, ko se je na krožno pot po »stiških hribih« prvič odpravil zapriseženi planinec in vodnik Roman Tratar z Vira pri Stični z družino in prijatelji. Planinci, ki so radi skupaj zahajali v hribe, so za spomladansko pripravo na zahtevnejše ture na prvomajski

praznični dan opravili skoraj 30-kilometrski krog (Nograd, Izirk, Obolno, Debeče, Pristava, Gradišče in nazaj v Stično). Tura se je zaradi dolžine in višinske razlike izkazala za zelo naporno, zato je v naslednjih letih doživela nekaj manjših popravkov, predvsem skrajšanje z Obolnega prek Gorričice na Pristavo. Udeležba se je Iz leta v leto večala in pohod je postal tradicionalen. Na Selih in v Izirku gostoljubni domačini vsako leto brez izjeme pričakajo mimoidoče pohodnike s čajem, kavo, pa tudi s kakšno drugo domačo dobroto.

Ime pohoda se je z leti spreminjalo, po prezgodnji smrti Romana Tratarja pa so ga njegovi planinski prijatelji njemu v spomin preimenovali v Romanov pohod. V začetku je bil družinski, kajti za organizacijo je skrbel sam pobudnik oziroma njegova družina, v kateri planinstvo postaja tradicija. V zadnjih letih je udeležba narasla na več kot 150 pohodnikov, tako da je pokroviteljstvo nad letošnjim pohodom prevzelo Planinsko društvo Pošte in Telekoma Ljubljana, v katero je včlanjena tudi Tratarjeva družina.

Letošnji Romanov pohod se je začel ob 8. uri pred stiškim samostanom. Udeležence je pričakala godba na pihala. Po uvodnem nagovoru Romana Tratarja mlajšega se je približno 200 pohodnikov odpravilo na pot po tradicionalni trasi Stična-Nograd-Obolno-Pristava-Gradišče-Stična. V startnino je bil vključen tudi okusen golaž na Pristavi, PD PT Ljubljana pa je prispevalo lepo spominsko značko. Zadnji postanek je bil v Lavričevi koči na Gradišču, nato pa je pohodnike čakal le še spust v Stično, na izhodišče pohoda. Letošnji pohod je udeležencem ponudil veliko planinskih užitkov, k temu sta pripomogla tudi čudovito vreme in spomladansko cvetje. Zagotovo se bomo 1. maja prihodnje leto udeležili tudi 16. Romanovega pohoda!

Stane Tomšič

Tabor ljubljskih planincev

Letos je bil že 37. tabor planincev ljubljanskega območja. Pri organizaciji vedno sodelujeta MDO PD Ljubljane in tisto planinsko društvo, ki v določenem letu prevzame to precej zahtevno nalogo. Letošnji tabor je potekal tudi v sklopu akcij z geslom Slovenija planinari. Priredili so ga v Višnji gori. Organizator je bilo planinsko društvo Polž iz Višnje gore, ki letos praznuje 10-letnico delovanja. Tabor je organiziralo pravič. Planinci in tudi drugi prebivalci Višnje gore, še posebno pa člani gasilskega društva, so nalogo sprejeli kar se da resno in se je tako tudi lotili. Skrb za tiskanje plakatov in objavo v javnih občilih je prevzel MDO PD Ljubljane, vse preostalo pa planinsko društvo Polž.

Člani planinskega društva Polž so si zamislili izvedbo 37. tabora ljubljanskih planincev tako, da se je začel s pohodom po poti, ki vodi skozi naselja Stari trg, Kamno Brdo, Gabrovec in Selo pri Višnji gori. Zadnji del te prijetne krožne poti naj bi potekal ob potoku Kosca navzdol, ob slikovitih slapovih v lehnjaku. Po vrnitvi v Višnjo goro, h gasilskemu domu, je bil kratek kulturni program, ki ga je povezoval planinec Rok. Igralska skupina mladih iz gimnazije Josipa Jurčiča iz Stične je predstavila Kozlovsko sodbo v Višnji gori. Duet Špele in Anje nam je zapel nekaj pesmi ob svoji lastni spremljavi na kitarah. Nastopili so še mlada harmonikarja Rok in Jure ter trobentač Benjamin. Vsi nastopajoči so mladi člani planinskega društva Polž. Aleš Erjavec, predsednik tega društva, je na kratko predstavil njegovo delovanje. Povedal je, da se je v zadnjih letih število članov več kot potrojilo. Tabor sta pozdravila tudi Rudi Skobe, podpredsednik PZS, in Marinka Koželj Stepic, predsednica MDO PD Ljubljane.

Sledil je družabni del tabora, ki se ga je udeležilo kakih 220 planincev, od najmlajših do tistih, ki so si pustili naložiti že osmi križ. Nekateri so prišli organizirano, v okviru svojih društev, drugi spet v manjših skupinah ali posamezno. Člani več kot 17 društev so prijateljevali in plesali ob zvokih ansambla Klemenčič. Planinci so v Višnji gori, še posebno na pohodu, preživeli čudovit dan. Hvala vsem, ki so v organizacijo vložili nemalo truda.

Marinka Koželj Stepic

Tečaj markacistov na Koroškem

Letošnji, četrti tečaj v okviru MDO PD Koroške, Odbora za planinske poti, je potekal od 12. do 13. maja na Košenjaku in od 26. do 27. maja na Peci. Obiskovalo ga je 28 prijavljenih tečajnikov, večina iz Koroške, pa tudi iz Savinjske doline, Podravja in Notranjske so prišli. Tečaj so vodili inštruktorji PZS, Komisije za planinske poti, pod vodstvom Uroša Vidoviča. Organizacijski vodja je bil Roman Močnik, tehnično vodstvo je pripadlo Maksimiljanu Kotniku. Med udeleženci je bil tudi načelnik komisije za planin-

ske poti PZS Tone Tomše. Uspesabljanje markacistov poteka po programu, ki sta ga potrdila komisija za vzgojo in izobraževanje (KVIZ) PZS in Strokovni svet za šport Republike Slovenije.

Tečajniki si po opravljenem tečaju in pripravništvu pridobijo naziv markacist in se povezujejo v odsekih za planinske poti v matičnih PD in PZS. Markacisti s svojim prostovoljnim delom skrbijo, da so planinske poti vedno varne, prehodne in dobro označene. Pohodniki se le redko vprašajo, kdo skrbi za vse to. Prvi del tečaja, ki so ga organizirali 12 in 13. maja na Košenjaku, je potekal v koči PD Dravograd in na poteh okoli Košenjaka. Udeleženci so dobili prve naloge o pravilnem markiranju na planinskih poteh in si pridobili znanje iz teorije. Praktični del pa je potekal 26. in 27. maja na odseku poti proti vrhu Pece in na zelo zahtevni zavarovani poti, ki jo vzdržuje PD Mežica. Tečajniki so na zahtevni poti zavrtali v skalo in zabili kovinske vrvne, oprijemalne in dvojne stopne kline ter napeli več metrov žične vrvi. Na več krajih so vgradili lesena varovala, poskrbeli za protierozijsko zaščito in vklesali stopnice v živo skalo. Vso opremo, material, stroje in orodje so na ramah

znosili na delovišče, na pot proti Peci. V nedeljo so opravili še preizkus znanja in analizo opravljene dela.

Po pripravištvu in petem dnevu tečaja si bodo pridobili naziv markacist.

Tečajniki so s svojim dejanjem opravili veliko delo, saj si niso le pridobili znanja, temveč tudi poskrbeli za varnost vseh planincev, ki zahajajo na tako zahtevne poti.

Roman Močnik

17. Nočni rokovnjaški pohod

174 pohodnic in pohodnikov različnih starosti iz vse Slovenije se je v soboto, 26. maja 2007, ob 20.30 odpravilo na 41 kilometrov dolgo pot s Trojan čez Lipovec in Špiljak, na prelaz Kozjak v Tuhinjski dolini ter pod pobočji Menine planine prek Poljane do cilja na Črničcu. Pohod sta organizirala Meddruštveni odbor Kamniškobistriškega območja in Planinsko društvo Kamnik. Da je pohod uspel, ima poleg organizatorjev, vodnikov PZS in reševalcev postaje GRS Kamnik, zasluge tudi prijazno osebje Gostinskega podjetja Trojane, ki vsako leto zagotovi prostor za vpis pohodnikov in vsakemu

za moč podari znani »trojanski krof«; utrujene in lačne pa je na cilju pričakal »rokovnjaški golaž«, ki so ga skuhal v Gostišču 902 na Črničcu. Trgovina NAKUP iz Kamnika, je s svojo ekipo poskrbela za okrepcilni »nočni obrok« in čaj, Občini Kamnik, Studiu Dataprint iz Kamnika in ne nazadnje prizadevnim članom Planinskega društva Kamnik za vsestransko pomoč pri organizaciji in izvedbi pohoda.

Pohodnike so na cilju pozdravili Tone Smolnikar, župan Občine Kamnik, Ivan Resnik, predsednik Planinskega društva Kamnik in Lado Kladnik, predsednik MDO KBO. Za prehojeno pot so pohodniki prejeli diplome in žig v pohodniško knjižico; štirje so za desetkratno udeležbo dobili naziv »ROKOVNJAČ«. Najstarejši pohodnik je stopil v osemdeseto leto starosti, najmlajšemu pa je bilo 15 let. Štirje so se udeležili vseh sedemnajstih dosedanjih pohodov. Za šestinpetdeset pohodnikov pa je bil ta pohod prva preizkušnja, vendar so jo uspešno prebili. Tudi tokrat so po številu »vodili« Kamničani, čeprav po evidenci ugotavljamo, da je veliko pohodnikov, ki niso člani nobenega, ne športnega ne planinskega društva in hodijo le sebi v veselje. Žal pa se še vedno najde tudi nekaj takih, ki se pohoda iz neznanih razlogov "boji-

jo". Upamo, da jih bodo tele vrstice prepričale in se nam bodo na 18. Nočnem rokovnjaškem pohodu, v letu 2008, pridružili.

Jana Racman

Osem desetletij dr. Milana Naprudnika

Vedno je bil in še vedno je aktiven športnik, srčen, spoštljiv planinec. Univerzitetni profesor in ugledni geodet je bil tudi predsednik Atletske zveze Slovenije. Še vedno je skrben varuh narave, planinskega in gorskega sveta, posebno Alp. Vztrajen in skromen je vedno pripravljen pomagati, strokovno svetovati in biti dober mentor.

Če ne bi pogledali v njegov rojstni list, ne bi verjeli, da je resnično dopolnil že 80 let, od katerih je zanesljivo dve tretjini namenil in posvetil goram in planinstvu. Pomemben mejnik za slovensko planinstvo, za varstvo okolja in narave pri nas, tudi za Planinsko zvezo Slovenije, je leto 1994, ko je naša država predsedovala Alpski konvenciji. To je bilo veliko priznanje Evrope mladi državi Sloveniji. Prvo predsednikovanje evropskemu odboru Alpske konvencije je slovenska vlada zaupala prav dr. Milanu Naprudniku. Njegova naravovarstvena, še posebej planinska osveščenost je pripomogla, da je tudi v Sloveniji, v okviru PZS in z njeno podporo, uresničil predlog

Mednarodne komisije za varstvo Alp (Commission Internationale pour la Protection des Alpes - CIPRA). Ustanovil in več let je vodil slovensko nevladno organizacijo za varstvo Alp CIPRA Slovenija, ki je bila zelo dejavna in je pridobila mednarodni ugled. V okviru tega delovanja je založba PZS izdala dve obsežni strokovni poročili o naravovarstvenem stanju v Alpah (Poročilo o Alpah 1 in 2). S strokovnostjo, zanesljivostjo, znanjem in zaupanjem v alpskih okoljih je dr. Milan Naprudnik odigral pomembno vlogo pri oblikovanju in sodelovanju osmih alpskih planinskih zvez v Evropski uniji v Klubu alpskega loka (Club Arc Alpin - CAA), ki je danes registriran kot vplivna uradna evropska planinska institucija. Še v času oblikovanja tega evropskega planinskega združenja mu je bila zaupana funkcija podpredsednika. Pri tem ne smemo pozabiti, da so med osamosvajanjem Slovenije in njenim vstopanjem v evropske povezave evropske planinske zveze in njihovi predsedniki Slovenijo vedno predstavljali in poudarjali kot planinsko, alpinistično velesilo ter jo uvrščali tudi med okoljevarstveno napredne, osveščene alpske države. V letih 1998–2001 je dr. Milan Naprudnik vodil komisijo za varstvo gorske narave pri PZS ter v njeno delovanje vnašal sodobne in napredne vsebine. Prav v kočljivem prehodnem obdobju naše države sta naravovarstveno ozaveščanje in delo v planinstvu ustvarjali dobro mnenje o Sloveniji in prepričanje, da je že dokazala, da je sestavni del Evrope. Dr. Milan Naprudnik je tudi zgled resničnega aktivista prostovoljca, saj je na društvenem področju in v PZS ves čas delal za dobro planinstva in za javno korist. V 90. letih, ko je vodil založniški odbor PZS, je dal nov zagon izdajanju sodobnih planinskih kart. Tedaj se izkazalo njegovo geodetsko znanje. V lanskem letu je meddržavni odbor Alpske konvencije na njegovo pobudo iz-

dal 100 000 izvodov sodobne zloženke »Obiskovalci gora spušujemo alpsko konvencijo«, ki je vsebinsko, strokovno in likovno dovršeno »darilo« EU - CAA tudi obiskovalcem slovenskega planinskega in gorskega sveta.

Pri osemdesetih letih Milan še vedno dokazuje in potrjuje svoj »kladivarski« atletske in planinski elan, svežost, inovativnost, dojemljivost za sodobne poglede in aktualnost. Ko sem dal pobudo za osvežitev botaničnih del in raziskav baronov Žiga in Karla Zoisa v slovenskem alpskem svetu in za projekt Zoisove botanične planinske poti, se je takoj navdušil in se vključil v projekt s svojimi izkušnjami in znanjem. Zdi se mu pomemben tudi za mednarodno razpoznavnost in uveljavljanje Slovenije, posebno v času, ko bo Slovenija predsedovala EU.

Dr. Milan Naprudnik je priznan in uveljavljen geodet. Leta 1979 je magistriral z raziskavo o prostorskem in urbanističnem načrtovanju, v letu 1986 pa doktoriral. Pedagoško univerzitetno kariero je pričel kot docent leta 1976 in postal univerzitetni profesor. Bil je direktor republiške geodetske uprave, v letu 1993 pa se je po devetih letih vodjenja republiškega urbanističnega inšpektorata upokojil. Njegove delovne izkušnje in vrhunsko

znanje smo s pridom uporabljali tudi v planinstvu in PZS je z njimi oplemenitila svoje poslanstvo, vendar smo mu največkrat pozabili reči hvala.

Odlukujeta ga rahločutnost in načelnost. Kot pravi športnik si prizadeva za cilj in zmago. Tudi pri delu je bil vedno brezkompromisen, saj je kot šef republiških inšpektorjev uvedel postopek zoper nadrejenega ministra, na koncu pa sta bila oba zadovoljna, ostala spoštovana in še naprej s čisto vestjo »mirno spala« ...

Milanu ob njegovem življenjskem jubileju želimo, da bi še naprej ekološko ozaveščeno kolezaril po Ljubljani in okolici, da bi se mu zgodilo še veliko planinskih vzponov in popotovanj ter da bi zdrav užil kar največ sproščenega planinskega veselja in še naprej sodeloval s planinsko organizacijo.

Franci Ekar

Na zdravje!

V nedeljo popoldne so šentjurski planinci povabili v svoj krog prijatelja in člana upravnega odbora, spoštovanega Franca Šeta iz Hruševca. Tokrat to ni bilo navadno povabilo, ampak so Franca želeli imeti v svoji sredi zaradi njegovega 90. rojstnega dne, ki ga je praznoval 15. maja. Pri planinskem domu so ga navdu-

šeno pričakali predsednik društva Ivan Straže in nekateri člani upravnega odbora ter njegovi planinski prijatelji.

Po kratkem sprejemu smo se družno sprehodili do stolpa. Sveuda smo vzeli s seboj polno steklenico dobrega ter nekaj kozarčkov. Rado je vzel tudi harmoniko. Naš slavljenec Franc je med prvimi v skupini zadovoljno stopal na turn, kot je sam poimenoval stolp. Franc je veliki ljubitelj narave in planin, zato zna opazovati vse okoli sebe in vidi tudi tisto, česar drugi ne vidijo. Ko se je leta 1963 zrušil leseni stolp, je vedno na vseh sestankih izražal željo, da bi se na Resevni postavil »sturn«. Kar nekaj let je minilo, dokler ni prevzel mesta predsednika društva Ivan Straže, ki je na občnem zboru leta 1991 obljubil realizacijo tega projekta. Franc je obljubil, da bo za to podaril zemljišče, in res se je zgodilo, da je bil ta stolp, njegova ter želja mnogih planincev, po mnogih urah prostovoljnega dela leta 1996 čudežno uresničen. Obisk Resevne se je odtlej močno povečal. Tudi Franc se ob vsakem sprehodu v svoj gozd na Resevni povzpne tudi na vrh stolpa. Tudi tokrat svojega zadovoljstva ni skrival. Zadovoljno je razlagal razglede po okolici. Komaj smo ga ustavili, da smo lahko natočili kozarce ter nazdravili na višini 702 m. Rado je raztegnil harmoniko, preostali pa so zapeli nekaj planinskih pesmi. Minilo je kar nekaj časa, ko je nekdo vprašal, koliko je ura, in predsednik je predlagal pogled na šentjurski zvonik. Naš slavljenec je skozi daljnogled prvi pogledal v pravo smer in sporočil: »Mojduš, dvanajst minut čez tri, pa kako se fajn vidi!«

Nato smo odšli v dom, v katerem se je miza že šibila od dobrot. Sledile so še čestitke predsednika, prijateljev Resevne in mnogih drugih ter podaritev spominčkov. Franc se je v dolgem nagovoru vsem zahvalil za pozornost in opisal veliko dogodkov s planin. Desetkrat je bil na

Triglavu, večkrat pa je prehodil tudi Savinjske in Kamniške Alpe. Prijetno, lepo sončno popoldne je prehajalo v večer, zato smo odšli v dolino. Ob slovesu smo si zaželeli srečno pot in na svidenje v planinah.

Ivan Straže

Parenzana – pot zdravja in prijateljstva

V soboto, 26. junija, so v Seči slovesno izročili v uporabo še zadnji slovenski del mednarodne rekreativne poti, poimenovane Pot zdravja in prijateljstva – Porečanke - Parenzane, ki je speljana po nekdanji ozkotirni železniški progi Trst–Poreč in postaja simbol prijateljstva med slovenskimi, italijanskimi in hrvaškimi občinami. Slovenski del poti od mejnega prehoda Škofij do Sečovelj je zdaj povsem urejen in primeren za kolesarjenje, hojo, tek, rolkanje ... Pot je dolga 27 km in vodi skozi stara mesta in vasi, ob morju ter med vinogradi in nasadi oljk, skozi kratke osvetljene in urejene predore, prečka doline in se vzpenja prek gričev. Nanjo je mogoče stopiti na več krajih. Ureditev poti so omogočile vse tri obalne občine s prispevkom evropskih sredstev. Največ zaslug za uspešno uresničitev projekta ima brez dvoma Drago Bratož.

Projekt se je začel že v letu 1997/98, najpomembnejši mejnik pa je prav gotovo že leta 2000 podpisano pismo o nameri, s katerim se je 17 županov Porečanke, zavezalo k uresničitvi projekta. Že v začetku so pritegnili k sodelovanju Obalno planinsko društvo Koper – kolesarsko sekcijo, katere člani pod vodstvom Alda Zubina (sedanjega predsednika društva) vseskozi sodelujejo s prostovoljnimi delovnimi akcijami pri nastajanju in vzdrževanju poti ter pri načrtovanju in reševanju problemov, ki se pojavljajo. Množično so se udeležili tudi sobotnega odprtja in prevozili vso traso od mejnega prehoda Škofije do Seče in nato do Sečovelj. Pridružili so se jim še mnogi drugi ljubitelji kolesarjenja, hoje in teka, pa tudi oldtimerji in kraške mlekarice niso manjkali.

Maruška Lenarčič

Dnevi varnejšega gibanja v gorah

Ankete, ki jih je GRS izvedla med obiskovalci gora v letih 2004 in 2005, so med drugim pokazale, da je med njimi zelo majhno število tistih, ki bi prebrali kakšno strokovno planinsko literaturo ali obiskali tečaj o gibanju v go-

Na otvoritev so prikolesarile tudi mlekarice s Krasa.

rah. Zato smo se pri Gorski reševalni zvezi odločili, da poleg že uveljavljenih Dnevov varstva pred snežnimi plazovi organiziramo še poletni tečaj o varnejši hoji v gore. Kljub dobri obveščeniosti se je na tečaj prijavilo le 10 udeležencev. Potekal je 16. in 17. junija v Erjavčevi koči na Vršiču. V soboto so bila najprej na sporedu teoretična predavanja o pripravi na turo, nevarnostih v gorah in opremi. Popoldne so se udeleženci na skali pod kočo seznanili z gibanjem po nezahtevnih, zahtevnih in zelo zahtevnih poteh, osnovami plezanja in uporabo tehnične opreme. Sledilo je predavanje o gorski reševalni službi in ukrepih ob nesreči v gorah. Prvi dan smo končali v poznih večernih urah ob gledanju diapozitivov iz domačih in tujih gora.

V nedeljo je bil po krajšem predavanju iz orientacije na sporedu vzpon mimo Nad Šitom Glave na Malo Mojstrovko; v praksi smo preizkusili tisto, o čemer smo govorili prejšnji dan. Turo smo končali s spustom po melišču, tečaj pa s pogovorom o potrebnosti takšnih tečajev. Že med samo turo so tečajniki kritično ocenjevali pripravljenost in opremljenost preostalih planincev. Primerov ni zmanjkalo:

- nihče izmed tistih, ki so v tem času prišli po Hanzovi poti (zelo zahtevna pot), ni imel čelade, kaj šele kakšnega drugega dela tehnične opreme;
- dvojica, ki je iskala »bližnjice«
proti vrhu, se je zaplezala v skale, v katerih se je lani podobnemu iskalcu pripetila smrt na neznano;
- planinka, ki je bila prepričana, da za vzpon na vrh zadoščajo sandali;
- mati z dvema otrokoma, ki je zašla v strmeh, trdem zgornjem delu melišča ...

Kar dosti kandidatov za tečaj naslednje leto.

Predavatelji na tečaju so bili Danilo Škerbinek, Klemen Volontar in avtor zapisa.

Jani Bele

Geološka pot Geotrail Meli

Meli so pod pečinami Tolste Košute. S tem imenom je našim prednikom uspelo označiti značilnost krajine in ni izraza, ki bi ta enkratni gorski svet poimenoval bolj sporočilno. Meli - ime je v sorodstvu z besedami mel, meliti se, melišče - pomeni "zdrobljeno" in zelo nazorno označuje zakrasevanje skalovlja, ki ga lahko opazujemo. Že v davnih časih so skozi Meli hodili romarji, ki so šli iz Koroške na Brezje. Leta 1937 je bila skoznje speljana planinska pot Drechslersteig, ki pa je po drugi svetovni vojni propadla. V zadnjih desetletjih jo je obnovilo in upravljalo SPD Celovec. Na pobudo geologa Barouniga je SPD Celovec skupaj z občino Sele letos spomladi na obstoječi planinski poti skozi Meli uredil geološko pot Geotrail Meli. V več kot 200 urah so člani SPD Celovec skupaj z geologom Barounigom popravili obstoječo pot in na izpostavljenih mestih namestili varovala. Na novo je bila urejena markacija s knafelčevimi znaki, ki se uporabljajo v Sloveniji. Imenovani so po Alojziju Knafelcu, ki je bil leta 1900 pobudnik ustanovitve Ziljske podružnice, zibelke slovenskega planinstva na Koroškem.

Poglavitna točka nove geološke poti pa je lesena utica pred vstopom v Meli, na kateri je pritrjena informacijska tabla v obeh deželnih jezikih. Za strokovno geološko besedilo ter slikovne dodatke je poskrbel geolog Barounig. Na vseh pomembnih točkah so bili postavljeni rumeni standardizirani smerokazi. Dostop v Meli je možen čez sedlo Potok, od kočice pod Košuto ter iz Slovenije čez Orlovsko sedlo pri Dolgi nji. Za pot iz selske Borovnice čez sedlo Potok do vstopa v Meli bomo porabili približno 2 uri, za pot od kočice pod Košuto pa 3. Orlovsko sedlo na jugu meji neposredno na Meli. Od njega imamo samo še slabo uro hoje do vrha Tolste Košute. Vsi dostopi v Meli so nezahtevni, vendar je potrebna pazljivost. Posebna zahvala velja na tem mestu kapelškemu grofu Thurnu, ki je kot lastnik tega področja dovolil ureditev geološke poti ter podaril les, ki je bil potreben za postavitve informacijske utice. Ravno tako pa se moramo zahvaliti številnim pomočnikom ter geologu Barounigu, brez katerih ta projekt ne bi bil izvedljiv. V soboto, 23. 6. 2007, je bilo odprtje geološke poti Geotrail Meli ter ferat na Cjajnik in Košutnikov turn.

Marian Mickl

✉ A. S.

Obnova žičnice na Kališče

V soboto so se končala obnovitvena in pregledna dela pri tovarni žičnici za oskrbovanje planinskega doma PD Kranj na Kališču. Žičnica je bila prvič zgrajena leta 1975, v devetdesetih letih pa je bila zaradi udara strele povsem uničena. Dolga je 1980 m. Opremljena je s petimi stebri in končno razkladalno rampo. Zamenjavo nosilnih stebrov je izvedlo podjetje Kaskader iz Idrije ob sodelovanju PD Kranj. V okviru obnove so zamenjali vse lesene stebre z novimi iz finskega bora. Konstrukcija je montažna

in prijazna do okolja. Transport in oskrbovanje sta zanesljiva, še najbolj ekološko sprejemljiva in zanesljiva v vseh letnih časih in ob vsakem vremenu. Žičnica je uporabna tudi v izrednih situacijah, požarih, nesrečah, za prenos opreme itn. Njena obnova brez prostovoljnega dela je stala skoraj 15.000 EUR. Dom na Kališču je odprt v poletni sezoni od 15. junija do srede septembra, pa tudi v jeseni, pozimi in spomladi, ob koncih tedna in praznikih. Kališče kot mikavna planinska točka je mikavno izhodišče za Storžič in bližnjo planinsko okolico.

PD Kranj

Kako poznamo naše gore?

Kateri slikoviti stolp je na sliki?

Pravila naše igre smo objavili v januarski številki. Avgusta ne bo uganke, zato bomo odgovore sprejemali **do 20. avgusta**. Spletna trgovina

www.kibuba.com tokrat za nagrado ponuja knjigo Karnijska potepanja. Če boste odgovarjali po elektronski pošti, uporabite naslov **uganka@pzs.si**.

Rešitev iz prejšnje številke:

Uganke je bila manj zahtevna in smo prejeli 53 pravih odgovorov. Na sliki je bil del panorame nad Martuljkom. Na levi se vidi del Male Ponce, proti desni pa Špik in dvoglave Frdamane police. Za vzpetine na skrajni desni, zahodni strani, pa smo vam priznali odgovore Vrh nad Rudo,

Rušica in Rigljica. Razprave o njihovem točnem poimenovanju pa tukaj ne bomo odprli, saj ni namen te rubrike reševati trdih orehov, o katerih so se in se še bodo kresala različna mnenja.

Napačni odgovori pa so bili Lipnica, Vrh nad Rupo, Vrh nad Raduho ter Prosojnikovo okno z Ajdovo deklico.

Izžreban je bil Franci Benedik iz Kranja, ki mu bo spletna trgovina Kibuba podarila aktivno majico Milo.

Andrej Stritar

Vladimir Habjan

Analiza nesreč in reševalnega dela v letu 2006

Število nesreč, v katerih je posredovala Gorska reševalna služba leta 2006, je blizu povprečja zadnjih petih let. Tudi število nesreč po mesecih je blizu povprečja v zadnjih desetih letih, pri nekaterih mesecih celo manjše. Lani je bilo izredno veliko snežnih padavin, saj je v visokogorju zapadlo od 3 do 5 m snega, resne zimske razmere pa so trajale precej dlje. Pozornost vzbujajo poletni meseci julij, avgust in september. Avgusta je bilo število nesreč pod povprečjem, saj je slabo vreme močno zmanjšalo obisk gora. Skrb pa zbuja število ponesrečencev v juliju in septembru, ki je daleč nad desetletnim povprečjem (56 % in 75 %). Lepo vreme je podaljšalo poletne razmere v pozne jesenske mesece, zato je bil obisk v gorah precej večji, s tem pa tudi število nesreč.

Največ akcij je v letu 2006 izvedla postaja/društvo Bohinj (40). Eno reševanje manj so opravili reševalci iz Tolmina, ki so jih v letu 2005 imeli največ. Kdo je opravil največ reševalnega dela in kakšno reševalno moštvo je potrebno za to delo, je zelo težko odgovoriti. Je že

res, da je za več akcij potrebno večje moštvo. A tudi to še ni dovolj. Kaj pa takrat, ko je treba posredovati na več krajih ob istem času? Tako so morali tolminski reševalci 22. julija na pomoč kar 8 padalcem na 7 različnih lokacijah. Pa to ni osamljen primer. Mojstrančani so tudi imeli 3 akcije v enem dnevu. Na pomoč so poklicali sosednjo postajo (GRS Kranjska Gora) in helikopterja Slovenske vojske in Letalske policijske enote. V takih primerih so pomembni organizacija reševanja, koordinacija moštev in sodelovanje z Regijskim centrom za obveščanje.

OB NESREČI V GORAH POKLIČI

112

V analizi 2005 smo ugotavljali, da se med smrtnimi primeri povečuje delež gornikov iz vzhodnoevropskih držav. Tudi v letu 2006 se je pripetila nesreča dvema češkima alpinistoma pri plezanju v severni steni Škrlatic. Prvi v navezi je zdrsnil, drugemu pa ni uspelo, da bi ga ustavil. Padla sta 50 m globoko čez steno in se ustavila v snegu pod njo. Na njuno srečo sta dogodek opazovala turna smučarja v Veliki Dnini; poklicala sta številko 112 in sprožila reševanje. Še vedno je treba preverjati možnosti, kako tuje planinske organizacije in posameznike na ustrezen način obvestiti in opozoriti na vremenske razmere in druge okoliščine glede varnosti v naših gorah in ne nazadnje, kako poklicati na pomoč.

Za dva udeleženca se je sestop po ozebniku med Rokavoma tragično končal. Verjetno je majhna nepazljivost pri hoji z derezami povzročila padec zadnjega v skupini, ta pa je za seboj potegnil še preostala dva. Reševanje je bilo kljub sodelovanju helikopterja zahtevno. Skozi meglo je bilo treba iti k ponesrečencem in nazaj na klasičen način – peš.

V Repovem kotu nad Kamniško Bistrico so se lani smrtno ponesrečili kar trije obiskovalci. Na zelo strmem in poledenem pobočju je pozimi zdrsnil planinec. Ob zimskih obiskih gora sta nujna popolno obvladanje alpinističnega znanja in zbranost od prvega do zadnjega hipa. Sestop je nevarnejši od vzpona, v takšnih razmerah pa je izredno nevarno pasti. Dve dekleti povsem brez izkušenj sta se šli

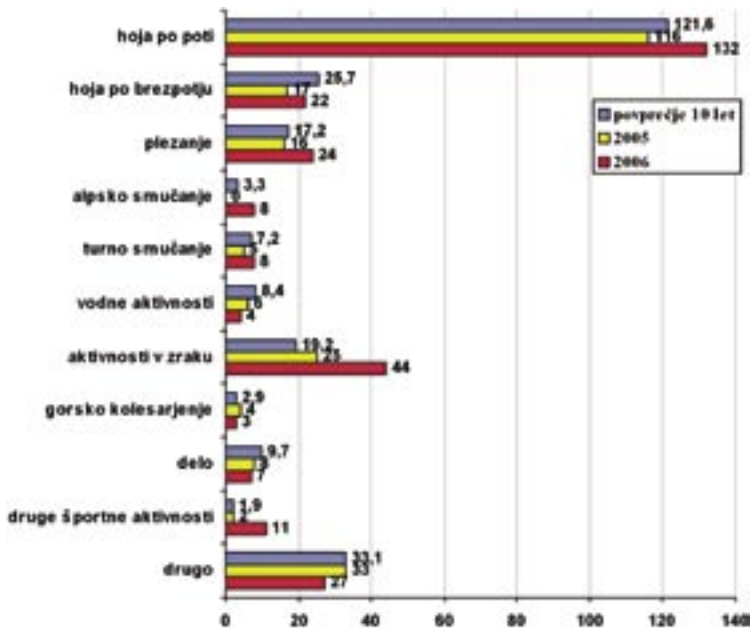
sprehajati proti Kamniškemu sedlu in sta med pogovorom zašli z markirane poti. Na lovski poti so ju opozorili, da ne gresta prav, a sta nadaljevali, dokler se je dalo, in zašli v izredno zahtevno brezpotje. Po telefonu so jima svetovali, naj pokličeta reševalce in jih počakata, a zaman. Tretji planinec se je zanašal na približen opis in na koncu lovske poti skrenil v brezpotje, v katerem ni bilo prehoda. Gorski reševalci so po teh nesrečah v Repovem kotu opravili anketo med obiskovalci in ugotovili, da so med njimi tudi slabo obveščeni, neopremljeni in neizurjeni.

Nekateri cenijo samo še hojo po brezpotjih in delajo zanjo površno in pretirano reklamo. Pri tem pa ne poudarijo, da imamo zdaj ustrezne planinske vodnike in zemljevide. Prav tako je na voljo potrebna oprema, poleg tega pa obstajajo ustrezni tečajji in seveda gorski vodniki. Posebnost so spletne klepetalnice, v katerih se anonimni posamezniki hvalisajo s popoldanskimi in večernimi izleti. Takšni ali drugačni neznani »poznavalci« objavljajo nepopolne in zavajajoče opise ter odgovarjajo na vprašanja popolnoma neznanih ljudi, ki so očitno začetniki ali le sprehajalci. Vabijo jih k ciljem, ki jih tudi sami ne poznajo dovolj, resna opozorila pa zavračajo, češ da je tisti, ki svari, pravzaprav egoist, saj drugim ne privoščiči lepega izleta. Opozorila jemljejo kot nekakšno oviro ali prepoved, nekateri pa celo kot spodbudo, naj gredo pogledat ... To je glede na možnost, da se zgodi nesreča, zelo nevarno.

Primerjava osnovnih podatkov za zadnjih pet let.

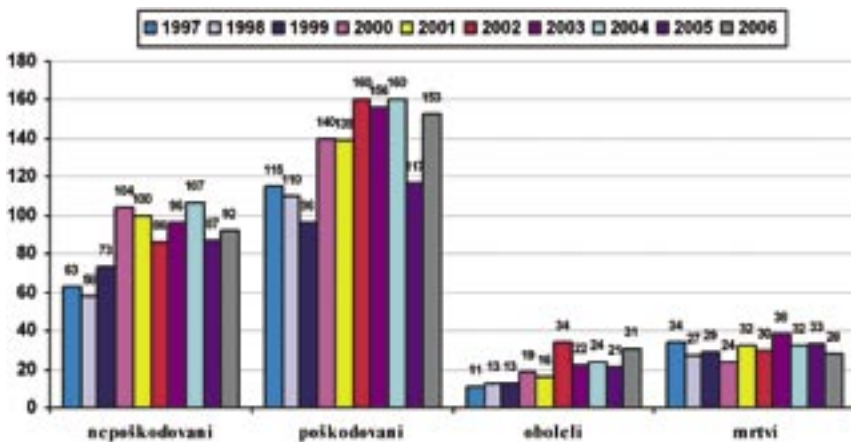
	Štev. akcij	Štev. oseb	Poškodovanih	Število obolelih	Število mrtvih	Rešev. ur	Sodeloval helikopter	Sodeloval zdravnik
2002	286	310	160	34	30	8.525	112	161
2003	277	312	156	34	38	7.982	94	165
2004	301	323	160	24	32	8.931	98	156
2005	232	258	117	21	33	8.483	78	109
2006	290	304	153	31	28	5.956	98	140

Število akcij po dejavnostih

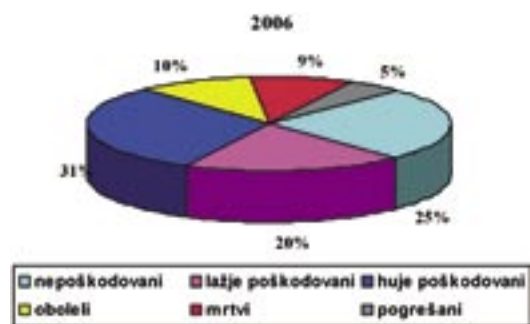

Velik delež zajemajo nesreče v rubriki Drugo. To so pogrešane osebe, nesreče na cestah in ob njih, nesreče pri dejavnostih v naravi in dajanje humanitarne pomoči.

Udeleženci nesreč v zadnjih 10 letih

Stopnja poškodovanosti

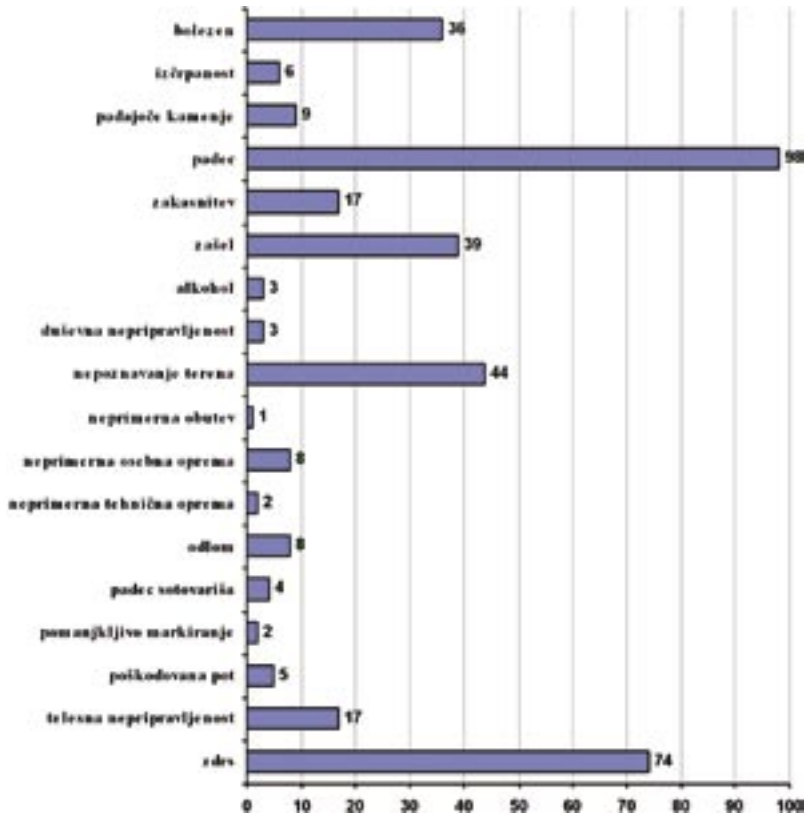
Nesreče v gorah

V naslednjih grafih je prikazanih nekaj podatkov o nesrečah v gorskem svetu. Tu so upoštevane nesreče pri dejavnostih: hoja po poti, hoja po brezpotju, plezanje in turno smučanje.

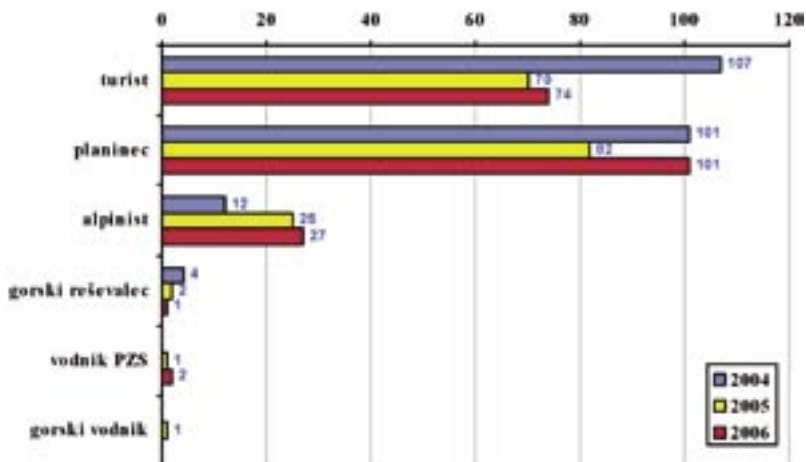
Poškodba	Število
Nepoškodovani	43
Smrt	23
Pogrešani	13
Lažje poškodbe	41
Lažja bolezen	59
Hujša bolezen	4
Hujša poškodba	22
SKUPAJ	205

Vzroki nesreč v gorah v letu 2006

Struktura ponesrečencev po usposobljenosti

* Turist je oseba brez osnovne planinske vzgoje, nevešča hoje po gorah.

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	Star.	Kraj bivanja	Drž.	Vrsta poškodbe	Vzrok
1	6. 1.	Savica, 850 m	45	Trst	I	Nepoškodovan	Zašel
2	8. 1.	Krvavec – Lukenski graben, 1300 m	53	Ljubljana	SLO	Laže poškodovan	Padec
3	17. 1.	Mali Triglav	40	Benedikt v Slov.Goricah	SLO	Mrtev	Padec
4	22. 1.	Kurica	41	Idrija	SLO	Huje poškodovan	Padec
5	31. 1.	Sv. Ahac, 748 m	71	Veliki Ločnik	SLO	Huje poškodovan	Padec
6	3. 2.	Mokre peči, 800 m	40	Domžale	SLO	Huje poškodovan	Padec
7	4. 2.	Gojška planina, 1350 m	32	Kamnik	SLO	Laže poškodovan	Zašel
8	5. 2.	M. Draški vrh – Jezerce, 1520 m	44	Koper	SLO	Huje poškodovan	Padec
9	7. 2.	Storžev grič pri Vrhniku, 400 m	67	Vrhnika	SLO	Huje poškodovan	Padec
10	8. 2.	Mrzla gora, 1800 m	28	Kamnik	SLO	Huje poškodovan	Zapoznitev
11	11. 2.	Desna grapa, 1800 m	29	Vodice	SLO	Huje poškodovan	Padec
12	12. 2.	Dolski graben, 1200 m	46	Ljubljana	SLO	Huje poškodovan	Padec
13	12. 2.	Jezerce, 1800 m	32	Koritno	SLO	Huje poškodovan	Padec
14	12. 2.	Repov kot, 1900 m	41	Žabnica	SLO	Mrtev	Padec
15	18. 2.	Konjska dolina, 1320 m	55	Bohinjska Bistrica	SLO	Huje obolel	Bolezen
16	18. 2.	Planina Voje, 920 m	50	Ljubljana	SLO	Nepoškodovan	Izčrpanost
17	5. 3.	Viševnik – Zlate vode, 1750 m	28	Kranj	SLO	Mrtev	Zašel
18	12. 3.	Snežnik, tik pod vrhom, 1770 m	51	Knežak	SLO	Nepoškodovan	Padec
19	12. 3.	Osp, smer Medo, 100 m	35	Budimpešta	H	Laže poškodovan	Padec
20	19. 3.	Nanos, pod cerkvijo sv. Hieronima, 700 m	43	Postojna	SLO	Huje poškodovan	Padec
21	25. 3.	Loška stena nad Kolpo, 1000 m	45	Kočevo	SLO	Mrtev	Bolezen
22	26. 3.	Kukovnica, 650 m	48	Tržič	SLO	Huje poškodovan	Padec
23	14. 4.	Šmarnogorska Grmada, 600 m	67	Ljubljana Polje	SLO	Huje obolel	Bolezen
24	15. 4.	Kaninski podi, 2300 m	17	Bovec	SLO	Laže poškodovan	Padec
25	15. 4.	Raduha, 1800 m	49	Rogaška Slatina	SLO	Nepoškodovan	Zašel
26	23. 4.	Menina, 1500 m	44	Kamnik	SLO	Huje poškodovan	Zakasnitev
27	1. 5.	Rašica, kolovoz proti Dobenu, 500 m	51	Ljubljana Črnuče	SLO	Huje obolel	Bolezen
28	1. 5.	Šmarna gora, pod sedlom, 500 m	61	Kamnik	SLO	Huje obolel	Bolezen
29	1. 5.	Gora Oljka, 650 m	56	Moravče	SLO	Laže poškodovan	Zapoznitev
30	1. 5.	Kramarca ,1800 m	30	Bistrica Pri Tržiču	SLO	Mrtev	Zašel
31	2. 5.	Kurica, 1820 m	53	Bežigrad	SLO	Huje poškodovan	Padec
32	7. 5.	Blegoš, 1288 m	56	Miklavž	SLO	Lažje obolel	Bolezen
33	11. 5.	S-stena Škrlatice, 2300 m	27	Vsetin	CZ	Mrtev	Padec
34	11. 5.	S-stena Škrlatice, 2300 m	26	Vsetin	CZ	Huje poškodovan	Padec
35	13. 5.	Marjanine njive, 1220 m	61	Velika Britanija	VB	Laže poškodovan	Padec
36	14. 5.	Planinska pot na Klemenčo jamo, 1100 m	46	Velenje	SLO	Huje poškodovan	Zapoznitev
37	21. 5.	Kozlek (Snežnik), 940 m	83	Idrija	SLO	Huje obolel	Bolezen
38	27. 5.	Mojstrovka, 2000 m	27	Pardubice	CZ	Mrtev	Padec
39	27. 5.	Pod planinsko postojanko na Golici, 1500 m	52	Novo mesto	SLO	Huje obolel	Bolezen
40	28. 5.	Sleme, 1400 m	70	Tolmin	SLO	Huje obolel	Bolezen
41	28. 5.	Raduha, 1800 m	41	Zagreb	CRO	Huje poškodovan	Padec
42	28. 5.	Lipniška koča, 1600 m	49	Begunje na Gorenjskem	SLO	Huje obolel	Bolezen
43	8. 6.	Dolina, 750 m	18	Ljubljana Vič	SLO	Huje poškodovan	Padec
44	10. 6.	Serdaž, Gavce, 900 m	34	Ložnica pri Žalcu	SLO	Nepoškodovan	Izčrpanost

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	Star.	Kraj bivanja	Drž.	Vrsta poškodbe	Vzrok
45	12. 6.	Mirca, 754 m	65	Jesenice	SLO	Huje poškodovan	Padec
46	14. 6.	Ravska Kočna – Malo žrelo, 1400 m	61	Zeitiz	D	Laže poškodovan	Padec
47	15. 6.	Ozebnik Jalovca, 2150 m	38	Beljak	A	Laže poškodovan	Padec
48	17. 6.	SZ-stena Mojstrovke, 2100 m	52	Beljak	A	Mrtev	Padec
49	18. 6.	Pekel pri Borovnici, 450 m	43	Ljubljana	SLO	Mrtev	Bolezen
50	18. 6.	Blegoš, 1490 m	60	Hotavljije	SLO	Mrtev	Bolezen
51	20. 6.	Stena Vežice, 1750 m	28	Ljubljana	SLO	Huje poškodovan	Padajoče kamenje
52	20. 6.	Planina Jezero, 1450 m	6	Ljubljana	SLO	Huje poškodovan	Padec
53	24. 6.	Visoki Rokav, 2250 m	38	Maribor	SLO	Mrtev	Padec
54	24. 6.	Visoki Rokav, 2250 m	44	Maribor	SLO	Mrtev	Padec
55	24. 6.	Visoki Rokav, 2250 m	24	Mojstrana	SLO	Huje poškodovan	Padec
56	24. 6.	Veliki Draški Vrh, 2250 m	29	Grosuplje	SLO	Huje poškodovan	Padec
57	1. 7.	Vznožje Planjave – nad Požganico	21	Kranj	SLO	Mrtev	Padec
58	1. 7.	Vznožje Planjave – nad Požganico	21	Ljubljana	SLO	Nepoškodovan	Zašel
59	2. 7.	Krnska škrbina, 2000 m	26	Borovnica	SLO	Huje poškodovan	Padajoče kamenje
60	2. 7.	Straža, Bled, 580 m	51	Bled	SLO	Huje poškodovan	Padec
61	6. 7.	Pot Luknja–Gamsovec	40	Praga	CZ	Laže poškodovan	Padec
62	6. 7.	Vežica, 1700 m	25	Vodice	SLO	Laže poškodovan	Padajoče kamenje
63	6. 7.	Begunjščica, Pot čez Rožo, 1300 m	45	Velenje	SLO	Huje poškodovan	Padec
64	9. 7.	Planina Viševnik, 1625 m	39	München	D	Huje poškodovan	Padec
65	11. 7.	Drugi slap	45	Brežice	SLO	Huje poškodovan	Padec
66	12. 7.	Veliki Draški vrh, 2300 m	22	Ljubljana Vič Rudnik	SLO	Huje poškodovan	Padec
67	12. 7.	Pot Triglav--Dolič	16	Nimamo podatka	Švi	Laže poškodovan	Padec
68	14. 7.	SZ-steber Srebrnjaka	24	Novo mesto	SLO	Huje poškodovan	Padec
69	14. 7.	Orlove glave, 1620 m	55	Frederkssund		Laže poškodovan	Padec
70	15. 7.	Slap Savica, 750 m	42	Pordenone	I	Laže poškodovan	Padec
71	15. 7.	Babe, 2000 m	54	Škofije	SLO	Nepoškodovan	Zapoznitev
72	16. 7.	Raduha, 1700 m	28	Prevalje	SLO	Laže poškodovan	Padec
73	16. 7.	Velika planina, 1590 m	55	Ljubljana	SLO	Huje poškodovan	Padec
74	16. 7.	Planina Za Liscem,1346 m	65	Celje	SLO	Laže poškodovan	Padec
75	16. 7.	Pod Pl. Za Liscem, 1300 m,k	64	Bohinjska Bistrica	SLO	Huje poškodovan	Padec
76	17. 7.	Stegovnik, 1500 m	63	London	VB	Huje poškodovan	Padajoče kamenje
77	19. 7.	Kukova špica, 2380 m	72	Cerknica	SLO	Huje oboel	Bolezen
78	19. 7.	Kredarica, 2515 m	15	Luke Promanade 29		Laže poškodovan	Bolezen
79	19. 7.	Ajdovska deklica, 1900 m	52	Lodž	Pol	Nepoškodovan	Zašel
80	19. 7.	Ajdovska deklica, 1900 m	16	Lodž	Pol	Nepoškodovan	Zašel
81	19. 7.	Ajdovska deklica, 1900 m	52	Lodž	Pol	Nepoškodovan	Zašel
82	20. 7.	Pod Hudim Vršičem, 2300 m	65	Celje	SLO	Mrtev	Padec
83	20. 7.	Korita Mostnice, 650 m	58	Lozorno	SLO	Nepoškodovan	Bolezen
84	22. 7.	Koča pri Sedmerih jezerih, 1685 m	39	Komenda	SLO	Huje poškodovan	Padec
85	22. 7.	Raduha, 1700 m	26	Maribor	SLO	Laže poškodovan	Padec
86	22. 7.	Velki Podi, 2150 m	25	Radomlje	SLO	Laže poškodovan	Padec
87	22. 7.	Peč–Tromeja, 1508 m	54	Reading	VB	Huje poškodovan	Padec
88	23. 7.	Prusik-Szalayeva smer, 1820 m	37	Lovrenc na Pohorju	SLO	Huje poškodovan	Padec

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	Star.	Kraj bivanja	Drž.	Vrsta poškodbe	Vzrok
89	23. 7.	Nemčeva planina na Tolminskem Triglavu, 1140 m	72	Tolmin	SLO	Huje obolel	Izčrpanost
90	24. 7.	Mišeljska dolina, 1950 m	35	Ponikva	SLO	Nepoškodovan	Zašel
91	24. 7.	Mišeljska dolina, 1950 m	45	Tabor	SLO	Nepoškodovan	Zašel
92	25. 7.	Skuta, 2000 m	51	Vipava	SLO	Huje poškodovan	Padajoče kamenje
93	25. 7.	Skuta, 2000 m	14	Vipava	SLO	Laže poškodovan	Padajoče kamenje
94	25. 7.	Skuta, 2000 m	52	Vipava	SLO	Laže poškodovan	Padajoče kamenje
95	25. 7.	Skuta, 2000 m	29	Vipava	SLO	Laže poškodovan	Padajoče kamenje
96	25. 7.	Skuta, 2000 m	42	Vipava	SLO	Laže poškodovan	Padajoče kamenje
97	26. 7.	Kokrsko sedlo, 1585 m	42	Ljubljana	SLO	Huje poškodovan	Padec
98	28. 7.	Grapa Sedelšček, 793 m	77	Šoštanj	SLO	Mrtev	Padec
99	28. 7.	Grapa Sedelšček, 793 m	64	Kamnik	SLO	Laže poškodovan	Padec
100	28. 7.	Na Riglnu, 1500 m	38	Klavže	SLO	Huje poškodovan	Padec
101	30. 7.	Mojstrovka, 1800 m	45	Wildberg	D	Huje poškodovan	Padec
102	31. 7.	Pot k izviri Boke	39	Rerrassa		Mrtev	Padec
103	1. 8.	Triglav, 2750 m	33	Beograd		Huje poškodovan	Padec
104	6. 8.	Čaven, 903 m	39	Lokavec	SLO	Huje poškodovan	Padec
105	8. 8.	Tominškova pot, 2000 m	70	Mojstrana	SLO	Mrtev	Padec
106	9. 8.	Krnska jezera	50	Morfelden	D	Laže poškodovan	Padec
107	12. 8.	Komna, 1530 m	80	Hotiza	SLO	Huje obolel	Bolezen
108	13. 8.	Begunjščica, 2000 m	41	Mlaka	SLO	Nepoškodovan	Zašel
109	13. 8.	Begunjščica, 2000 m	44	Mlaka	SLO	Nepoškodovan	Zašel
110	15. 8.	Pod Hudim Vrščem, 2300 m	25	Tarcento	I	Laže poškodovan	Padec
111	19. 8.	Pod Oknom, 2000 m	29	Koper	SLO	Nepoškodovan	Bolezen
112	19. 8.	Pod Oknom, 2000 m	31	Ravne na Koroškem	SLO	Nepoškodovan	Bolezen
113	19. 8.	Komarča, 1480 m	47	Semič	SLO	Nepoškodovan	Zašel
114	19. 8.	Komarča, 1480 m	55	Semič	SLO	Nepoškodovan	Zašel
115	19. 8.	Komarča, 1480 m	46	Semič	SLO	Nepoškodovan	Zašel
116	19. 8.	Komarča, 1480 m	54	Semič	SLO	Nepoškodovan	Zašel
117	19. 8.	Komarča, 1480 m	31	Semič	SLO	Nepoškodovan	Zašel
118	20. 8.	Mali Triglav, 2700 m	35	Pecsehedy Dozsa	H	Huje poškodovan	Padec
119	26. 8.	Študorski preval, 1892 m	16	Harlem	NL	Laže obolel	Izčrpanost
120	26. 8.	Konjščica, 1440 m	47	Krmelj	SLO	Nepoškodovan	Padec
121	27. 8.	Habakuk, 900 m	0	Maribor	SLO	Huje obolel	Bolezen
122	28. 8.	Proti Završnici, 950 m	60	Jesenice	SLO	Huje poškodovan	Padec
123	30. 8.	Zeleno jezero, 2010 m	36	Tübingen	D	Huje obolel	Bolezen
124	1. 9.	Greben med V. In M. Triglavom, 2720 m	43	Pesnica pri Mariboru	SLO	Huje obolel	Bolezen
125	2. 9.	Nad Kokrskim sedlom, 1890 m	71	Ljubljana	SLO	Mrtev	Padec
126	2. 9.	Smer Aschenbrenner, 1900 m	30	Ljubljana	SLO	Huje poškodovan	Padec
127	2. 9.	Turska gora – Centralna smer	20	Senovo	SLO	Huje poškodovan	Padec
128	2. 9.	Preval, 1400 m	59	Ljubljana	SLO	Huje poškodovan	Padec
129	2. 9.	Proti Valvasorju, 950 m	39	Jesenice	SLO	Huje poškodovan	Padec
130	3. 9.	Velika planina, 1500 m	50	Slovenj Gradec	SLO	Laže obolel	Bolezen
131	5. 9.	Pot Triglav–Dolič	48	Kanal	SLO	Laže poškodovan	Bolezen

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	Star.	Kraj bivanja	Drž.	Vrsta poškodbe	Vzrok
132	6. 9.	Krn – Zagon, 1100 m	45	Vrhpolje	SLO	Mrtev	Padec
133	6. 9.	Žagarjev graben, 1073 m	66	Trst	I	Nepoškodovan	Izčrpanost
134	7. 9.	Rjavina, 1950 m	24	Krško	SLO	Huje poškodovan	Padec
135	8. 9.	Pod Zgornjim Pragom – Pot čez Prag, 1900 m	79	Nürnberg	D	Laže poškodovan	Padec
136	9. 9.	Planina Goričica, 1330 m	62	Neznan	CRO	Nepoškodovan	Izčrpanost
137	10. 9.	Peč – Tromėja, 1508 m	58	Ljubljana	SLO	Huje poškodovan	Padec
138	10. 9.	Gojška planina, 1300 m	44	Ljubljana	SLO	Laže poškodovan	Bolezen
139	10. 9.	Pot Jalovec–Špička, 2300 m	27	Gorenja Vas	SLO	Laže poškodovan	Padec
140	10. 9.	Planika – Gorjanska pot, 2650 m	24	Antwerpen	B	Huje poškodovan	Padec
141	10. 9.	Vodnikov dom, 1805 m	68	Tolmin	SLO	Laže poškodovan	Padec
142	11. 9.	Pastirji, 1540 m		Laze	SLO	Huje obolel	Bolezen
143	13. 9.	Šmarna gora, 450 m	75	Ljubljana	SLO	Huje poškodovan	Padec
144	14. 9.	Pot k izviru Soče	22	Dortmund	D	Laže poškodovan	Padec
145	16. 9.	Pot B. Grintavec–izvir Soče, 1200 m	49	Praga	CZ	Nepoškodovan	Zašel
146	16. 9.	Pot B. Grintavec–izvir Soče, 1200 m	25	Praga	CZ	Nepoškodovan	Zašel
147	16. 9.	Pot B. Grintavec–izvir Soče, 1200 m	38	Praga	CZ	Nepoškodovan	Zašel
148	19. 9.	Storeč ravan, 1050 m	63	Karlsahagen	SLO	Huje poškodovan	Padec
149	23. 9.	Ratitovec – Poden, 800 m	73	Ljubljana	SLO	Mrtev	Bolezen
150	24. 9.	Koča Prehodavci	46	Vir	SLO	Laže obolel	Zapoznitev
151	24. 9.	Čaven – Kucelj, 1100 m	47	Solkan	SLO	Huje obolel	Bolezen
152	24. 9.	Ledinski vrh, 1700 m	34	Reka	CRO	Nepoškodovan	Zašel
153	24. 9.	Ledinski vrh, 1700 m	30	Rijeka	CRO	Nepoškodovan	Zašel
154	24. 9.	Planina Klek, 1500 m	66	Ljubljana	SLO	Huje obolel	Bolezen
155	28. 9.	Vršič, 1650 m	56	Arnoldstein	A	Nepoškodovan	Zašel
156	29. 9.	Šmarna gora, Kuhinja, 500 m	72	Črnuče	SLO	Huje obolel	Bolezen
157	30. 9.	Nad staro Frischaufovo kočo, 1300 m	36	Kranj	SLO	Huje poškodovan	Zašel
158	30. 9.	Pot na Kališče, 1200 m	33	Ljubljana – Dobrunje	SLO	Laže poškodovan	Padec
159	2. 10.	Šmarna gora, 660 m	16	Ketsch	D	Laže poškodovan	Bolezen
160	7. 10.	Tominškova pot, 1400 m	36	Radovljica	SLO	Nepoškodovan	Zašel
161	12. 10.	Mala planina	60	Kamnik	SLO	Huje obolel	Bolezen
162	15. 10.	Kurja dolina, 1100 m	33	Ljubljana	SLO	Laže poškodovan	Zašel
163	15. 10.	Dedno polje – Pl. Jezero, 1480 m	44	Hraše	SLO	Huje poškodovan	Padec
164	15. 10.	Črni vrh – Blegoš	74	Škofja Loka	SLO	Mrtev	Bolezen
165	15. 10.	Križevci, 1200 m	34	Crklje	SLO	Huje poškodovan	Padec
166	29. 10.	Mala Pišnica, 1200 m	60	Ljubljana	SLO	Nepoškodovan	Zapoznitev
167	31. 10.	Pot Dol–Bašeljsko sedlo, 1200 m	45	Slovenj Gradec	SLO	Huje poškodovan	Padec
168	31. 10.	Kanjon Iške, blizu sotočja Iške in Zale, 400 m	30	Notranje Gorice	SLO	Nepoškodovan	Zašel
169	4. 11.	Pot s Kališča–Storžič, 1200 m	45	Vodice	SLO	Laže poškodovan	Padec
170	4. 11.	Kriška gora, 1220 m	54	Škofja Loka	SLO	Huje poškodovan	Padec
171	7. 11.	Studorski preval, 1892 m	69	Vrhnika	SLO	Huje obolel	Bolezen
172	12. 11.	Osp, desni del stene Babna, 150 m	40	Celovec	A	Laže poškodovan	Padec
173	25. 11.	Likarjeva pot–Kriška gora, 1450 m	62	Kokrica	SLO	Huje poškodovan	Padec
174	25. 11.	Likarjeva pot–Kriška gora, 1450 m	62	Kokrica	SLO	Nepoškodovan	Padec
175	16. 12.	Pobočje Stola, 2000 m	54	Radovljica	SLO	Huje obolel	Bolezen

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	Star.	Kraj bivanja	Drž.	Vrsta poškodbe	Vzrok
176	17. 12.	Koprivna, 900 m	62	Črnomelj	SLO	Laže poškodovan	Padec
177	25. 12.	Velika planina, 1465 m	25	Kamnik	SLO	Laže poškodovan	Padec
178	25. 12.	Velika planina, 1465 m	25	Srednja Vas	SLO	Laže poškodovan	Padec
179	27. 12.	Špelcin log, 650 m	59	Maribor	SLO	Huje poškodovan	Padec
180	27. 12.	Špelcin log, 650 m	6	Maribor	SLO	Nepoškodovan	Zapoznitev
181	30. 12.	Savica – Komna Pekel, 1300 m	65	Škofja Loka	SLO	Huje obolel	Bolezen
182	30. 12.	Dolič, 1300 m	51	Ljubljana	SLO	Laže poškodovan	Padec

Pregled iskalnih akcij

Zap. št.	Datum	Kraj nesreče	Star.	Kraj bivanja	Drž.	Vrsta poškodbe	Vzrok
1	8. 4.	Debelo čelo, 605 m	67	Nova Gorica	SLO	Mrtev	Bolezen
2	9. 7.	Drugi slap, 1000 m	73	Bled	SLO	Nepoškodovan	Zašel
3	22. 7.	Stegovnik	86	Škofja Loka	SLO	Pogrešan	Zašel
4	24. 7.	Velika planina, 1250 m	22	Poljska	PL	Pogrešan	Zapoznitev
5	27. 7.	Stržišče, 756 m	17	Ljubljana	SLO	Pogrešan	Zapoznitev
6	27. 7.			Hrušica	SLO	Pogrešan	Zapoznitev
7	27. 7.		17	Laško	SLO	Pogrešan	Zapoznitev
8	29. 7.	Južna Planjava, 1720 m	37	Ljubljana	SLO	Mrtev	Padec
9	14. 8.	Areh, 1300 m	6	Neznan	SLO	Laže poškodovan	Padec
10	14. 8.		6	Maribor	SLO	Pogrešan	Zašel
11	14. 8.		6	Maribor	SLO	Nepoškodovan	Zašel
12	23. 8.	Pot B. Grintavec–Špička	45	Gent	B	Pogrešan	Zašel
13	23. 8.		43	Gent	B	Pogrešan	Zašel
14	28. 8.	Rjava skala, 1547 m	43	Griswald	D	Pogrešan	Zapoznitev
15	29. 8.	Koča pod Bogatinom, 1513 m	34	Avstralija	AUS	Pogrešan	Zašel
16	25. 9.	Skuta, 2450 m	23	Medvode	SLO	Nepoškodovan	Zapoznitev
17	25. 9.		21	Rogaška Slatina	SLO	Nepoškodovan	Zapoznitev
18	26. 9.	Tolminska korita, 300 m	73	Kamnik	SLO	Pogrešan	Zašel
19	13. 10.	Velika planina, 1610 m	44	Celje	SLO	Nepoškodovan	Zašel
20	26. 10.	Vrh nad Škrbino, 2000 m	43	Baumgarten	A	Nepoškodovan	Zapoznitev
21	16. 11.	Peca, 2100 m	47	Ljubljana	SLO	Pogrešan	Zašel
22	26. 12.	Kališče pod Storžičem, 1400 m	13	Kranj	SLO	Nepoškodovan	Zašel
23	26. 12.	Kremžarjev vrh, 1000 m	50	Sebeborci	SLO	Pogrešan	Zapoznitev

Pripravil: Pavle Podbnik, fotografije arhiv GRZS

OB NESREČI V GORAH POKLIČI

112

planinski koledarji 2008

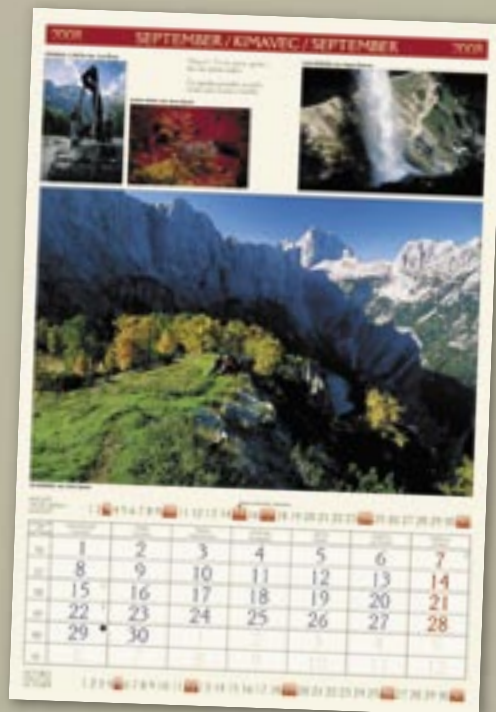
Za leto 2008 smo vam pripravili dve izvedbi slovenskega planinskega koledarja:

ŽIVLJENJE V GORAH

Vodilni motivi so posnetki najlepših vrhov in dolin slovenskih gora, pomožni pa prinašajo človeka in živo naravo v sožitju. Koledarski listi označujejo še lune in praznike, vsakemu mesecu pa so pripisani vremenski pregovori iz ljudskega izročila.

Naslovnica z novim znakom Planinske zveze Slovenije in 115 let starim znakom Slovenskega planinskega društva spominja na tradicijo in razvoj našega planinstva, hrbtna stran pa je posvečena umetniškim besedam, kot so jih Triglavu v čast napisali Matjaž Kmecl, Julius Kugy, Janez Bizjak in Stanko Klinar, ter znani planinski himni Oj Triglav moj dom, vse v slovenskem in angleškem jeziku.

Koledar je pokončen, 33 x 48 + 5 cm (za dotisk) in vložen v papirnato vrečko. Maloprodajna cena je 4,20 €*, posebej dotisk in za posameznike poština, pri večji količini popust.

POZDRAV Z GORA

Avtorski koledar priznanega planinskega fotografa Petra Janežiča odlikujejo široki panoramski posnetki naših gora. Koledarski del s prazniki in luninimi menami je poslovno oblikovan in v treh jezikih – ob slovenskem še v angleškem in nemškem. Na zaključnem listu je natisnjen seznam planinskih koč z nadmorsko višino in telefonsko številko, razporejen v skupine na Julijske in Kamniško-Savinske Alpe, Karavanke, Posavsko in Podravske hribovje, Dolenjsko, Notranjsko in Primorsko.

Format je dvojen, 42x30 cm, v visečem položaju 42x60 + 5 cm za dotisk. Maloprodajna cena za izvod je 40,30 €*, posebej dotisk in poština za posameznike ter popust na večje količine.

* v ceni je upoštevan 20% DDV.

Vabimo vas, da se za nakup obrnete na nas, saj že vrsto let pripravljamo značilne, vedno lepe ter z informacijami in kulturo obogatene koledarje. Koledarje si lahko ogledate in jih naročite pri ga. Hedviki Petkovšek, oziroma Planinski založbi na sedežu Planinske zveze Slovenije, Dvoržakova 9, 1000 Ljubljana (tel.: 01/ 43 45 690, fax: 01/ 43 45 691, e-pošta: hedvika@pzs.si) ali na spletni strani pzs.si.

POPOLNOMA OPREMLJEN!

**POSTAVLJEN V SAMO
45 SEKUNDAH!**

**gorniški
nahrbtnik
Freney 35 l**

**4-sezonski šotor
Syncro 3**

min masa: 1 kg*, izredno robustna S.L.F. tkanina, A.C.T. anatomsko oblikovano hrbtišče, ojačani trojni nosilni šivi, ojačitve iz DuPont™ Hypalona®, nepremočljive zunanje zadrgre, dežno pokrivalo v dnu nahrbtnika, ergonomsko oblikovane naramnice, odsevni drsni prsni pašček, dvojni žep v kapi, mrežasti notranji varnostni žep s pritrdiščem za ključke, kompatibilen s hidracijskimi mehi, stranski kompresijski paški, dodatni paščki za pritrnitev krpelj ali snežne deske, pritrdišče za smuči, pritrdišče za dva cepina/palice ojačano z Dupont™ Hypalonom®, dva stranska žepa, odstranljiva/zložitljiva sprednja mrežica za pritrnitev čelade, odstranljiv bočni pas, odstranljiva polietilenska plošča v hrbtišču, ki se lahko uporabi za imobilizacijo.

min masa: 3,5 kg*, inovativni sistem za postavitve v samo 45 sekundah, set za popravilo, konstrukcija z zunanji palicami, trojno ojačana tla v kotih, zaščiteni zračniki, zunanji material termoizoliran in aluminiziran ripstop poliester 70D 85g/m², notranji material ripstop poliamid 70D 55g/m² z dihajočim vodoodbojnim premazom, palice iz izredno lahkega, močnega in elastičnega 7001 T6 dur-aluminija, aluminijasti klini, vhod z dveh strani, spredaj predprostor, vrata z zunanjo mrežico proti mrčesu, zračniki, ki se zapirajo iz notranjosti, nastavljivo zgornje ponjave na šotor z nastavljivimi snežni zavihki, pritrnitev zgornje ponjave na šotor z nastavljivimi trakovi, poliuretansko okno odporno na temperaturne spremembe in UV žarke, odsevni trakovi, shranjevalni žepi in zanke za opremo, kaveljček za svetilko, kompresijska vreča.

CONTEMPORARY OUTDOOR SINCE 1870

www.ferrino.it